

Bidrag till barn- och ungdomsorganisationer

Berit Israelsson

Bidrag till barn- och ungdomsorganisationer

TemaNord 2010:520

© Nordiska ministerrådet, Köpenhamn 2010

ISBN 978-92-893-2008-5

Tryck: Kailow Express ApS

Tryckt på miljövänligt papper som uppfyller kraven i den nordiska miljösvanemärkningen.

Publikationen kan beställas på www.norden.org/order. Fler publikationer på

www.norden.org/publikationer

Printed in Denmark

Nordiska ministerrådet

Store Strandstræde 18

DK-1255 Köpenhamn K

Telefon (+45) 3396 0200

Fax (+45) 3396 0202

Nordiska rådet

Store Strandstræde 18

DK-1255 Köpenhamn K

Telefon (+45) 3396 0400

Fax (+45) 3311 1870

www.norden.org

Det nordiska samarbetet

Det nordiska samarbetet är ett av världens mest omfattande regionala samarbeten. Det omfattar Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige samt de självstyrande områdena Färöarna, Grönland och Åland.

Det nordiska samarbetet är politiskt, ekonomiskt och kulturellt förankrat och är en viktig partner i europeiskt och internationellt samarbete. Den nordiska gemenskapen arbetar för ett starkt Norden i ett starkt Europa.

Det nordiska samarbetet vill styrka nordiska och regionala intressen och värderingar i en global omvärld. Gemensamma värderingar länderna emellan bidrar till att stärka Nordens ställning som en av världens mest innovativa och konkurrenskraftiga regioner.

Innehåll

Förord	9
1. Inledning, bakgrund och metod	11
1.1 Uppdraget	11
1.2 Avvikelser	13
1.3 Utgångspunkter utifrån uppdraget	14
1.4 Studiens målsättning och inriktning	18
1.5 Metod och tillvägagångssätt	18
1.6 Avgränsningar	21
2. Redovisning	23
2.1 Inledning	23
2.2 Kunskapsöversikt	23
2.3 Generellt om jämställdhet och mångfald	28
3. Det danska bidragssystemet	31
3.1 Regler för statsbidraget	31
3.2 Bidragsgivande organ	31
3.3 Bidragets storlek	31
3.4 Syfte och mål med bidragen	31
3.5 Bidragsformer och villkor	32
3.6 Åtterrapporering/Kontrollsystem	35
3.7 Andra offentliga bidragskällor	35
3.8 Förändringar	36
3.9 Ungdomsorganisationers syn på bidragssystemet i Danmark	37
4. Det finska statsunderstödet	41
4.1 Regler för statsunderstödet	41
4.2 Bidragsgivande organ	41
4.3 Statsunderstödet storlek	41
4.4 Mål och syfte med statsunderstödet	42
4.5 Bidragsformer	42
4.6 Villkor för statsunderstöd	42
4.7 Åtterrapporering/Kontrollsystem	43
4.8 Förändringar	44
4.9 Synpunkter på statsunderstödet	44
4.10 Ungdomsorganisationernas syn på statsunderstödet	45
5. Norges tilskudd til barne- og ungdomsorganisasjoner	49
5.1 Regler for statsbidraget	49
5.2 Bidragsgivande organ	49
5.3 Bidragets storlek	49
5.4 Syfte og mål med bidragen	50
5.5 Bidragsformer & villkor	50
5.6 Åtterrapporering/Kontroll	53
5.7 Andra offentliga bidragskällor	54
5.8 Förändringar	54
5.9 Handläggares synpunkter	55
5.10 LNU fördelar Frifond	57
5.11 Barn- og ungdomsorganisationers syn på tilskudd til frivillege barne- og ungdomsorganisasjoner	59

6. Det Svenska statsbidragssystemet	61
6.1 Regler för statsbidraget	61
6.2 Bidragsgivande organ	61
6.3 Bidragets storlek	61
6.4 Syfte och mål med bidragen.....	61
6.5 Bidragsformer	62
6.6 Bidragsvillkor	62
6.7 Åtterrapporering/kontroll.....	63
6.8 Andra offentliga bidragskällor	64
6.9 Förändringar	64
6.10 Synpunkter från handläggare av statsbidraget.....	65
6.11 Ungdomsorganisationers synpunkter på statsbidraget	69
7. Färöarnas stötteordning til barna- og ungdomsarbeidi	75
7.1 Regler för bidrag till landsorganisationer.....	75
7.2 Bidragsgivande organ	75
7.3 Bidragets storlek	76
7.4 Syfte och mål med bidragen.....	76
7.5 Bidragsformer	76
7.6 Bidragsvillkor	77
7.7 Kontrollsystem.....	78
7.8 Andra offentliga bidragskällor	78
7.9 Ungdomsorganisationers syn på stödet	78
8. Grönlands stötteordning til barn- och ungdomsorganisationer.....	81
8.1 Inledning	81
8.2 Bidragets storlek	81
8.3 Syfte och mål med bidragen.....	81
8.4 Bidragsgivande organ	82
8.5 Bidragsformer	82
8.6 Bidragsvillkor	82
8.7 Åtterrapporering/Kontroll.....	83
8.8 Andra offentliga bidragskällor	83
8.9 Förändringar	83
8.10 Ungdomsorganisationers syn på stödet	84
9. Ålands penningautomat-förening (PAF) stöd	87
9.1 Regler för PAF bidraget.....	87
9.2 Bidragsvillkor	88
9.3 Kontrollsystem/Åtterrapporering	88
9.4 Andra offentliga bidragskällor	88
9.5 Förändringar	89
9.6 Ungdomsorganisationernas syn på PAF-stödet.....	89
10. NORDBUK:s bidragssystem.....	93
10.1 Inledning	93
10.2 NORDBUK.....	93
10.3 Regler för NORDBUK:s stöd till ungdomsorganisationer	94
10.4 Bidragsgivande organ	94
10.5 Bidragets storlek	95
10.6 Syfte och mål	95
10.7 Bidragsformer	95
10.8 Bidragsvillkor	95
10.9 Åtterrapporering/kontroll.....	96
10.10 Förändring.....	97
10.11 Synpunkter från barn- och ungdomsorganisationer som fått stöd av NORDBUK.....	97

11. Sammanfattande och jämförelse	101
11.1 Styrdokument och reglering av bidragssystemen	101
11.2 Bidragsgivande organ och finansiering	102
11.3 Mål och Syfte	104
11.4 Bidragsformer.....	107
11.5 Bidragsvillkor och bedömningsgrunder	108
11.6 Kontroll och åiterrapportering	110
11.7 Förändring	111
11.8 Regelsystemens betydelse för barns och ungdomars organisering	112
11.9 Avslutningsvis.....	113
Bilaga 1.1: Skriftlig initial förfrågan till kontaktpersoner.....	115
Bilaga 1.2: Frågeställningar för strukturerad intervju i samtalsform	119
Bilaga 2: Organisationer som ombetts besvara enkätfrågor via e-post	121
Bilaga 3: Enkätfrågor om bidragssystem i Norden	127
Bilaga 4: Enkätfrågor om NORDBUK:s bidragssystem.....	129

Förord

Våren 2007 avsatte NORDBUK medel för att samlat beskriva och jämföra statligt stöd till barn- och ungdomsorganisationer i Norden. Initiativet kom till NORDBUK via de nordiska ländernas handläggare som arbetar med och fördelar de av staten sanktionerade medel till barn- och ungdomsorganisationer i respektive land. Norden omfattar länderna, Danmark, Finland, Norge och Sverige samt de självstyrande områdena, Färöarna, Grönland och Åland. I studien ingår även NORDBUK:s bidragssystem till barn- och ungdomsorganisationer. Sammanlagt beskrivs åtta bidragssystem.

Studien är den första i sitt slag och uppdraget omfattande. Uppgiften hade varit omöjlig att genomföra utan alla de hjälpsamma personer som jag mött och haft kontakt med under arbetets gång. Ni har bistått mig med att ta fram uppgifter om bidragsregler, översatt bidragsregler till skandinaviska, avsatt tid och låtit sig intervjuas, tålmodigt förklarat och svarat på mina frågor, kontrolläst etc. Ett antal barn- och ungdomsorganisationer har också gett sin bild av hur de upplever regelverken. Stort tack till alla er som på ett eller annat sätt bidragit till denna rapport.

November 2007

Berit Israelsson
Konsult & Utvärdering

1. Inledning, bakgrund och metod

De nordiska länderna och de självstyrande områdena liknar varandra i många avseenden. En gemensam nämnare för de nordiska länderna och de självstyrande områdena är att det finns en lång och stark tradition av föreningsliv. Utifrån detta kan man tänka sig att även bidragssystemen till barn- och ungdomsorganisationerna har många likheter. I en jämförelse blir både likheter och nationella särdrag tydliga. Genom att jämföra de nordiska ländernas och självstyrande områdenas bidragssystem kan man också studera om bidragssystemens uppbyggnad och regelverk påverkar hur ungdomsorganisationerna organiserar sig.

Föreliggande studie är den första i sitt slag. Idén till studien föddes vid ett nordiskt handläggarmöte då man presenterade de olika bidragssystemen för varandra och försökte förstå likheter, olikheter och eventuella konsekvenser som de olika regelsystemen kunde ha för barns och ungdomars organisering. Rapporten beskriver sammanlagt åtta bidragssystem¹, statsbidragssystemen i de nordiska länderna, Danmark, Finland, Norge och Sverige, och de självstyrande områdena, som består av Färöarna, Grönland och Åland. Utöver de nordiska ländernas och de självstyrande områdenas bidragssystem stöttar också Nordiska ministerrådet ungdomars organisering. Här utifrån ett nordiskt perspektiv där man vill stimulera till nätverk och samarbeten mellan de nordiska ländernas och de självstyrande områdenas barn- och ungdomsorganisationer. Nordiska barn och ungdomskommittén, NORDBUK, ansvarar för detta stöd och har tillika finansierat den här studien.

1.1 Uppdraget

Uppdraget är omfattande och spänner över landsgränser där tradition, kultur och historia skiljer. I avsnittet nedan presenteras uppdraget i sin helhet samt ramarna för uppdraget, avvikelser och avslutningsvis tolkning av uppdraget.

NORDBUK har formulerat uppdraget enligt följande:

Målet med studien är att få en jämförelse mellan de olika nordiska länderna och självstyrande områdena i deras bidragssystem.

Studiens huvudfråga bör vara att analysera förhållande mellan särdrag i bidragssystemen och särdrag i den samlade organiseringen av unga i respektive land och själv-

¹ Beskrivelsen av bidragssystemet i Island inngår inte i rapporten efter önske fra de islandske ungdomsmyndigheter

styrande områden och att utifrån detta kunna härleda betydelsefulla effekter på ungas organisering av de olika ländernas och självstyrande områdenas bidragssystem.

Den bakomliggande hypotesen är att skillnader i regelverk långsiktigt ger effekter på hur unga och deras organisationer väljer att organisera och driva sin verksamhet.

Studien ska innehålla tre delmoment, där huvudfokus bör ligga på del tre:

- Hur ser bidragssystemen ut?
Att identifiera väsentliga särdrag mellan de olika ländernas bidragssystem. En sådan analys bör inbegripa jämförelser av bidragets storlek, definition av ungdomsorganisation, syfte och mål med bidragen, grundläggande krav på organisationer, fördelningskriterier, kontrollsystem, bidrags-givande organ, andra offentliga bidragskällor. En sådan analys bör ta hänsyn till förändringar av dessa parametrar över tid så att man kan identifiera vilka regler som varit dominerande över en längre period.
- Hur ser organiseringen ut?
Att identifiera väsentliga särdrag i de olika ländernas samlade organisering av unga. En sådan analys bör inbegripa jämförelser mellan länderna och självstyrande områdena vad avser antal ungdomsorganisationer, andel unga av befolkningen som är medlemmar samt andel unga i organisationerna redovisade i kategorier som kön, handikapp och utländsk bakgrund, vilka kategorier av organisationer som finns, organisationernas själv-ständighet i förhållande till moderorganisation och stat, samt andra finansieringskällor.
- Påverkar bidragssystemens uppbyggnad ungdomsorganisationernas organisering och verksamhet?
Att analysera förhållandet mellan särdrag i bidragssystem och särdrag i formerna för organisering och organisationernas verksamhet. En sådan analys bör inbegripa analyser av sambanden mellan särdrag i bidragssystem och organisering. Även en analys av andra relevanta särdrag utanför bidragssystemet kan behöva inkluderas i olika förklaringsmodeller.

I NORDBUK är prioriterade områden jämställdhet, integration och mångfald. Det innebär att dessa områden särskilt skall beaktas i analyserna.

Enligt det ursprungliga förslaget som de nordiska handläggarna lade fram till NORDBUK skulle en referensgrupp kopplas till uppdraget. Tiden för uppdraget uppskattades till en halvtid under ett års tid. NORDBUK har i sitt uppdrag utvidgat uppdraget till att omfatta även NORDBUK:s bidrag till barn- och ungdomsorganisationer, tagit bort förslaget om referensgrupp och kortat av uppdraget till mindre än hälften av den tid som ursprungligen lades.

Ett uppdrag som är av detta omfång behöver alltså tolkas så att hänsyn tas till vad man vill ha ut av uppdraget samtidigt som det behöver modifieras så att arbetet kan genomföras inom avsatt tidsram och budget. Tolkningen av uppdraget beskrivs utförligare i avsnittet, *Utgångspunkter utifrån uppdraget*.

1.2 Avvikelser

I uppdraget skriver NORDBUK följande:

”Studien ska utföras av en forskare/utredare. Resultat i form av en rapport med omfattningen ca 60 sidor (A4 format, typsnitt times, 12 punkter och en och halv radavstånd). Rapporten skall skrivas på ett skandinaviskt språk och den skall vara Nordiska barn- och ungdomskommittén, NORDBUK, tillhanda senast i mitten av oktober 2007. Resor i Norden inkluderas i projektbudgeten.”

Jag lämnade anbud på anbudsförfrågan där jag också bifogade min cv. Jag arbetar som konsult och utvärderare, men är inte någon forskare och har heller aldrig utgett mig för att vara det. Jag utgår från att NORDBUK:s kommitté är införstådda med detta. Det betyder att detta är en studie som inte har den akademiska vetenskaplighet som förväntas av en forskare. Istället har jag en kompetens som väl stämmer överens med uppdragets praktiska dimension, hur implementering sker och praktik formas och skapas utifrån regelverk och politiska beslut.

Rapporten omfattar betydligt mer än önskade 60 sidor. Praxis är att skriva in ett minimum av antal sidor för att säkra att man får en rapport och att den har ett innehåll som motsvarar ram för tid och kostnad. Denna rapport överskrider 60 sidor. Det går att korta den betydligt genom att bearbeta textinnehållet, men jag har valt att redovisa intervjuer i löpande text från handläggare och paraplyorganisationerna i resultatredovisningen. Det är mycket som är intressant i dessa texter och eftersom det inte finns något samlat skrivet finns sparsamt med litteratur. Dessa intervjuer är alltså den huvudsakliga källan i rapporten.

Den ursprungliga tidsplanen var satt till i början av april till mitten oktober. Arbetet omfattar fyra månaders heltidsarbete fördelat på 6,5 månader. Arbetet skulle bedrivas heltid april och maj då material skulle samlas in och resor och intervjuer genomföras. Först i början av maj skickades kontraktet till mig, därefter tog det ytterligare en månad innan jag fick medel utbetalade som skulle finansiera bland annat resor. Trots att jag ombads påbörja arbetet innan kontraktet var klart kunde jag av förklarliga skäl inte sätta igång fullt ut utan kontrakt och än mindre kunde jag boka resor. I juni startade nya inplanerade uppdrag därutöver inföll hela Nordens sommaresemestrar. Uppdraget har blivit lidande på så sätt att tidsbristen varit svår att hantera. Det tar tid att genomföra studier, få kontakt med människor, få dem att svara och hitta rätt personer etcetera.

1.3 Utgångspunkter utifrån uppdraget

Som jag tidigare nämnt är uppdraget omfattande formulerat. I metodavsnittet under rubriken avgränsningar beskrivs de olika moment som jag valt eller av andra skäl tvingats avgränsa arbetet från. I detta avsnitt beskriver jag de utgångspunkter som jag tolkar som väsentliga och möjliga att här studera. I uppdraget kan man utläsa frågor som leder tankarna till att forma bidrag till barn- och ungdomsorganisationer beskriver jag några viktiga perspektiv när det gäller barn och ungdomar. Tillsammans utgör dessa perspektiv utgångspunkter för denna studie av statsbidragssystem som riktar sig till barn- och ungdomsorganisationer.

Föreningslivet i de nordiska länderna och de självstyrande områdena har en lång historia. Föreningslivet fungerar som mötesplats för sociala relationer, ger kompetens i samarbetsförmåga och förtroende för mänskliga relationer. I föreningslivet utvecklas egenskaper som behövs i gemensamt beslutsfattande som till exempel förmågan att formulera sig, värdera, argumentera och besluta. Studier visar att olika former av socialt sammanhang, till exempel i föreningar, har samband med hälsa. Vissa kulturaktiviteter visar sig till och med motverka och förebygga ohälsaⁱⁱ. Det är i skenet av dessa positiva effekter på barn och ungdomar som offentliga bidragssystem vuxit fram.

I de nordiska länderna präglas synen på unga av att man vill se dem som resurs både här och nu, och inför framtiden. En gemensam syn är också att gruppen unga behöver ses utifrån ett helhetsperspektiv. Insatserna är av främjande, förebyggande och fostrande karaktär. I detta spänningsfält finns ungdomspolitikerna i respektive land som vuxit fram som ett eget politikområde under 1990-talet in på 2000-talet.

1.3.1 Ungdomspolitik i Norden

I studien ”*Dörrar till inflytande*” konstaterar forskaren Elisabet Ljungberg att:

”Alla länder, utom Island, har någon form av nationell målsättning om en ungdomspolitik där flera sektorer bör samarbeta. Formuleringarna varierar dock något, i Finland ska politiken inbegripa eller omfatta ett ungdomsperspektiv, Norge för fram helhetsperspektivet, Danmarks ungdomspolitik ska vara sammanhängande och i Sverige talas det om sektorövergripande ungdomspolitik. De politikområden som gemensamt lyfts fram är utbildning, arbetsmarknad och ekonomi, bostäder, hälsa, fritid och kultur. När det gäller inflytande är det ett mer eller mindre uttalat synsätt att ungdomar har betydelse i alla politikområden på alla politiska nivåer.”

När man studerar ungdomspolitikerna under 1990-talet i Norden är insatserna för att på olika sätt öka ungdomars samhällsengagemang och infly-

ⁱⁱFolkhälsopolitisk rapport 2005, Statens Folkhälsoinstitut, Sverige, 2005.

tande tongivande. Det är framförallt på det lokala planet som staten i respektive länder gjort, och gör, insatser för att öka ungdomars möjligheter att påverka i frågor som berör dem. Utgångspunkten för dessa satsningar har varit att finna andra och nya former för unga att möta och påverka beslutsfattare. I samband med dessa försök har det blivit tydligt att unga har svårt att förlika sig med traditionella mötesformer, de vänder sig mot det klassiska representativa demokratiskt uppbyggda sättet att organisera sig och de vänder även ryggen till de alltför långa beslutsvägarna som de upplever finns. Detta konstateras också som en förklaring till varför traditionella organisationer har svårt att rekrytera nya medlemmar.

Parallellt med ovan nämnda satsningar finns i olika omfattning förenings- och organisationsstöd sedan långt tillbaka på såväl lokalt som nationellt plan i de nordiska länderna. Engagemang ses som positivt i bemärkelsen att det främjar egenskaper som behövs när man fattar gemensamma beslut som jag tidigare nämnt. I de nordiska ländernas ungdomspolitik är föreningsengagemang givet positivt. Detta poängteras också i respektive lands ungdomspolitik genom att ungdomsorganisationer och ungas engagemang omnämns som en viktig arena för vägen till inflytandeⁱⁱⁱ.

1.3.2 Ungdomsperspektiv

Att se eller studera en företeelse ur ett ungdomsperspektiv betyder att försöka förstå den kontext som unga lever i och att ta tillvara det de uttrycker själva. I takt med att förhållandena på arbetsmarknaden, uppkomsten av nya familjereformer samt ökad social och geografisk mobilitet förändras människors levnadsvillkor. Vår tid erbjuder allt fler möjligheter och nya sätt för individen att organisera sitt liv. Traditionen tappar i takt med samhällsutvecklingen mark som ger utrymme för en större handlingsfrihet än tidigare^{iv}. Valmöjligheterna ökar till synes men valet av livsstil är alltid knutet till sociala och kulturella sammanhang^v.

Ungdomstiden är den tid då individen på område efter område etablerar sig som vuxen. Socialisationsvillkoren för dagens unga skiljer sig från tidigare generationers villkor. Thomas Ziehe har diskuterat den kulturella friställningen och menar att den öppnar förutsättningarna för fler att spränga gamla mönster och forma sin egen framtid genom att ta del av dagens utbud och erbjudanden. Samtidigt påpekar Ziehe att detta tillstånd också skapar konflikter och frustration över att mycket av den mångfald och de livsformer som utmålas som möjliga för ungdomar i själva verket är svåra att förverkliga. Moderniseringen är något som alla drabbas av men möjligheterna att dra nytta av den varierar ur ett socialt perspektiv. Förutsättningarna skiljer men särskiljer inte enbart eller nödvändigtvis

ⁱⁱⁱDörrar till inflytande, NORDBUK, Elisabeth Ljungberg, 2005.

^{iv}Modernitet och självidentitet. Självet och samhället i den senmoderna epoken. A. Giddens, 1997.

^vUngdomar och massmedier, B. Reimer, i Krokig väg till vuxen, Ungdomsstyrelsens rapport del 2, 1996.

utifrån klass och social bakgrund. Även andra preferenser har betydelse såsom, land eller storstad, kvinna eller man, ung eller gammal^{vi}. Det som kan synas tillgängligt och fullt genomförbart för en ung människa kan utifrån bristen på erfarenhet eller de ”rätta koderna” i själva verket visas sig väldigt långt bort eller till och med fullständigt omöjligt.

1.3.3 Ungdomars fritid

Den fria tiden utgör en betydelsefull del av vardagen för ungdomar och en stor andel barn och ungdomar är engagerade i föreningslivet i Norden. Idrotten engagerar flest ungdomar men övrigt föreningsengagemang är stort traditionellt sett i hela Norden. Jag vill här knyta an till resonemang- et ovan och refererar till två svenska studier som generellt sett bör kunna gälla även för övriga Norden. Utmärkande för fritiden i vår tid är mång- falden. Man kan tala om olika fritidsstilar eller fritidskulturer som till exempel flickors fritid, pojkars fritid, medelklassungdomens fritid, gles- bygdsungdomens fritid etcetera. Utbudet ger en stor valfrihet men påver- kas av ungdomars eget förhållningssätt till vad som är möjliga aktiviteter och inte minst bakomliggande förutsättningar såsom ekonomiska, kultu- rella och sociala förutsättningar^{vii}. Per Nilsson har studerat ungdomars fritid, *Fritidens skilda världar*, och visar på framförallt två utvecklings- tender för ungdomars fritid. För det första är en differentiering och en fragmentering av utbudet inom kultur- och fritidsområdet framträdande. För det andra visar sig en specialisering av fritiden, där ungdomarna läg- ger ner all sin tid på någon särskild aktivitet.

1.3.4 Ungdomars val av fritid

Studier visar att medlemskap i förening skiljer sig beroende på kön och social bakgrund. När det gäller socialgruppsperspektivet varierar med- lemskap i förening avsevärt. Högst andel föreningsmedlemmar fanns bland ungdomar vars föräldrar är företagare och lägst bland ungdomar vars föräldrar är arbetare. Men det finns föreningar där social bakgrund inte varierar, till exempel musikföreningar. Skillnader visar sig också när storstad och landsbygd jämförs. Idrottsföreningar och ridklubbar har be- tydligt större anslutning bland ungdomar på landsbygden medan solidari- tetsföreningar och politiska organisationer har större anslutning i storstä- der. Dataföreningar, musikföreningar och scouterna har ungefär lika stor anslutning i staden som på landsbygden^{viii}.

^{vi} Ny ungdom. Om ovanliga läroprocesser, T. Ziehe, 1986.

^{vii} Fritid i skilda världar, Per Nilsson, Ungdomsstyrelsens utredningar 11, Ungdomsstyrelsen, Sve- rige, 1998.

^{viii} Fritid i skilda världar, Per Nilsson, Ungdomsstyrelsens utredningar 11, Ungdomsstyrelsen, Sve- rige, 1998

Utanför föreningslivet skiljer sig ungdomar på landsbygd från ungdomar i storstad när det gäller val av fritidsintressen^{ix}. I en annan, senare studie, ”Arenor för alla” studeras hur ungas deltagande i olika kultur- och fritidsaktiviteter förändrats över tid. Bland annat konstateras att informations- och kommunikationsteknologin fått ökad betydelse i ungas vardag. Olika fritidsarenor knyts också till olika sociala grupper som leder till ett rangsystem uppstår^x. Detta diskuteras utifrån Pierre Bourdieus teori där förhållandet mellan fritidsaktiviteterna kan betraktas som en fråga om smak eller avsmak^{xi}. Känslan för vad som är god och dålig smak kan sökas i människors uppväxt- och levnadsvillkor. Smaken blir ett instrument för att visa andra vem man är. Genom att demonstrera intresse för vissa aktiviteter och ta avstånd från andra ges individen ett visst värde i de sammanhang hon eller han ingår^{xii}. Det ”produktionsfält” (läs organisationslivet) där utbudet skapas är därför särskilt viktigt att studera. Smaken för och utbudet av aktiviteter är nära sammanbundna. Avsnittet avslutas med: ”Om man tänker sig att det pågår en kamp om utövarna, ungdomarna, handlar kampen också om smaken för eller emot olika utbud. Smaken för fritidsaktiviteter ska alltså förstås i förhållande till det totala utbudet på fritidsarenan.” Jag menar att det är i detta sammanhang som barn- och ungdomsorganisationernas bidragssystem måste studeras.

1.3.5 Framgångsfaktorer för ungdomars engagemang

Avslutningsvis vill jag återknyta till de lokala försök och projekt som genomförts med syftet att skapa former för ungdomars inflytande. Många av dessa försök har utvärderats och kritiserats hårt för att vara vuxenprodukter som skapats utifrån tjänstemäns och beslutsfattares behov av ungdomars åsikter i olika frågor. I utvärderingarna har man svårt att påvisa några direkta effekter men det finns framgångsfaktorer som är väl värda att ta tillvara. Ungdomar känner engagemang när de får vara med i hela processer, från början till slut. De vill förstå vad det är de är med om och varför, de vill se konkreta resultat och de vill vara med kompisar. Ju yngre de är desto viktigare är det att engagemanget har en tydlig koppling till deras liv i övrigt. Det är viktigt att de kan relatera till det de håller på med och sist men inte minst de vill känna att de lär sig något och att det de gör är på riktigt^{xiii}.

^{ix} Fritid i skilda världar, Per Nilsson, Ungdomsstyrelsens utredningar 11, Ungdomsstyrelsen, Sverige, 1998.

^x Arenor för alla, Bengt Larsson & Per Nilsson, Ungdomsstyrelsens skrifter 2005:1, Ungdomsstyrelsen, Sverige, 2005.

^{xi} Smakernas förvandling. I Kultur och kritik. Anförande av Pierre Bourdieu, 1991.

^{xii} Arenor för alla, Bengt Larsson & Per Nilsson, Ungdomsstyrelsens skrifter 2005:1, Ungdomsstyrelsen, Sverige, 2005.

^{xiii} Ungdom, makt og mening, red. F. Engelstad & G. Ødegård, Political socialization and influence at the mercy of politicians. A study of a local participation project amongst young people in Norway, Young, G. Ødegård. Artikel publicerad i tidskriften Young, 15:3, s. 273–297, 2007.

Utgångspunkterna för denna kartläggning och jämförelse av bidragssystemen till barn- och ungdomsorganisationer är å ena sidan statsmakernas ambition för ungas föreningsengagemang och inflytande och å andra sidan ungdomsperspektivet utifrån den kontext unga lever i och fungerar utifrån i sin vardag med särskilt fokus på fritiden.

1.4 Studiens målsättning och inriktning

Målet med studien är att genom jämförelse studera likheter och olikheter för hur stödet till barn- och ungdomsorganisationer i de nordiska länderna, självstyrande områdena och Nordiska ministerrådet är utformat. Varje system kräver egentligen sin egen studie och varje land och självstyrande område skulle behöva belysas för sig innan detta är möjligt. Min ansats är trots detta att på en jämlik nivå gällande samtliga nio bidragssystem beskriva, jämföra och diskutera följande frågor. Vilka konsekvenser har utformningen av bidragssystemen för barn- och ungdomsorganisationer generellt idag? Vilka likheter och särdrag finns mellan de olika regelsystemen? Vad i dessa regelsystem kan tänkas påverka unga och deras organisationer i hur de väljer att organisera och driva sin verksamhet?

1.5 Metod och tillvägagångssätt

I uppdraget som NORDBUK formulerat står följande gällande val av *metod*:

- Litteraturstudier av existerande utvärderingar och utredningar av nationella bidragssystem
- Kartläggning av nationella regelverk och utfall av bidragsgivning (bidragsbeslut) över tid.
- Insamling och analys av material om ett urval av ungdomsorganisationers verksamhet, förslagsvis några typer av organisationer som förekommer i samtliga länder.
- Insamling och analys av uppgifter om icke-organiserad ungdom i samtliga länder
- Intervjuer med bidragshandläggare och utvalda organisationsföreträdare
- Kartläggning av NORDBUK:S, och tidigare NUK:s bidragsregler utfall av bidragsgivning (bidragsbeslut) över tid.
- Analys av verksamhet i ett urval av de ungdomsorganisationer som fått stöd från NORDBUK (tidigare NUK).

Mitt val av metod har sin grund i ovan nämnda metoder. Det finns en hel del rapporter och studier om föreningslivet. Det mesta är utifrån lokalt perspektiv och ingen av dem behandlar bidragssystemet och hur det på-

verkar barn- och ungdomsorganisationer. Tidsramen har inte tillåtit någon möjlighet till fördjupning i denna typ av studier. Den litteratur som jag samlat och studerat har jag fått förmedlad via de kontakter som jag haft i respektive land och självstyrande område samt via Internet. Jag har också kontaktat universitet i Danmark, Island och Norge men har inte fått någon respons, förutom från Danmark där jag fick tips om en rapport. I Sverige har jag också kontaktat Eric Amnå, professor i statsvetenskap som bekräftar att det finns mycket litet, om ens något i ämnet när det gäller Norden. Den litteratur som redovisas är sådant som berör statsbidragssystem för barn- och ungdomsorganisationer. All litteratur som används redovisas löpande med noter. Notförteckningen återfinns som bilaga.

Arbetet har koncentrerats till att kartlägga och beskriva de nationella (inkluderat de självstyrande områdena och NORDBUK) regelverken. Eftersom detta är en grundförutsättning såg jag det som det allra viktigaste. Intervjuerna som genomförts har i till stor del ägnats åt regelverken. Den dokumentation som finns, om det finns något skrivet, i respektive land och i de självstyrande områdena är inte likvärdig och går av den anledningen inte att sammanställa som grund. Redan från början visade det sig att länderna och de självstyrande områden skilde sig så pass att de måste studeras som enskilda företeelser för att sedan studeras gemensamt.

Arbetsättet som jag valt kallas induktiv metod och innebär att man går utforskarens väg, man observerar ett fenomen och samlar in data kring det och utifrån den inhämtade empirin skapar man en egen teori och hypoteser^{xiv}. Det betyder konkret att jag med uppdraget som utgångspunkt börjat samla information och beskrivningar av regelsystemen och utifrån det jag fått reda på vartefter ställt nya frågor.

För att utifrån givna förutsättningar genomföra studien har uppdraget har jag gjort en samlad tolkning som varit utgångspunkten i arbetet. Tolkningen utgörs av, syftet med statsbidraget, bidragsgivarens mål och syfte (demokratisk fostran, aktivt medborgarskap), ungdomsperspektivet, bidragstagarens behov och intressen (den kontext som unga lever i, framgångsfaktorer för ungas delaktighet samhällsengagemang).

Initialt har jag via NORDBUK:s forskningskoordinator fått kontaktuppgifter i respektive land och självstyrande områden som har anknytning till NORDBUK eller/och stödsystemet i respektive land och självstyrande område. Till dessa kontakter skickades en förfrågan om kontaktuppgifter till nyckelpersoner, aktuell forskning samt grundläggande frågor om befolkning, statistik om unga samt om bidragssystemet^{xv}.

1.5.1 Intervjuer och kommunikation via e-post

Jag har besökt samtliga länder i Norden, Åland och Färöarna. Jag har inte besökt Grönland. Inför mina besök har jag bett att få träffa relevanta per-

^{xiv} Argumentasjonsteori, språk og vitenskapsfilosofi, D. Føllesdal, Lars Walløe, Jon Elster, 2001.

^{xv} Bilaga 1:1 Skriftlig initial kontakt med frågor till kontaktpersoner.

soner, såsom representanter för paraplyorganisationen för barn- och ungdomsorganisationer, bidragsgivande organ samt ansvarig på det departementet/ministeriet som har hand om statsbidragsfrågorna. De personer som jag träffat består av följande:

- Representanter för bidragsgivande organ i Norge, Finland, Danmark, Färöarna, Sverige, Åland och för NORDBUK.
- Representanter för barn- och ungdomsorganisationer i Norge, Danmark, Färöarna, Island, Sverige och Åland,
- Representanter för ansvarigt departement/ministerium i Norge, Sverige, Åland och Finland.

Sammanlagt har jag intervjuat 24 personer. Kontakten med Grönland har skett via e-post med representant för motsvarande ansvarigt departement/myndighet.

Intervjuerna har skett utifrån ett antal förutbestämda frågeställningar i samtalsform (bilaga 1:2). Intervjuerna har främst syftat till att förstå och få en helhetsbild av landets/självständiga områdets stöd och bidrag till barn- och ungdomsorganisationer. Frågeställningarna^{xvi} har haft lite olika inriktning beroende på hur mycket bakgrundsinformation jag fått innan besöket och vilka roller personerna jag träffat haft^{xvii}. Utifrån att det främst är handläggarna i respektive land och självstyrande område som har helhetssyn och kunskap om sina respektive statsbidragssystem är detta också den viktigaste kunskapskällan, därför redovisas dessa i löpande text i anslutning till beskrivning av regelsystemen.

1.5.2 Enkät till barn och ungdomsorganisationer

Med den tidsram som funnits har det inte varit möjligt att strukturerat göra en studie av ungdomsorganisationernas organisering. Länderna och de självstyrande områdena har olika sätt att kategorisera organisationerna och olika system också gör att ett relativt litet uppdrag i tid och budget inte medger detta. Trots detta har det varit viktigt att spegla deras perspektiv. För att få en bild av barn- och ungdomsorganisationernas syn på bidragen har jag samlat in synpunkter från ett antal organisationer i de olika länderna, från NORDBUK och de självstyrande områdena. Enkäter har skickats ut via e-post^{xviii}. En enkät har skickats till organisationerna i de nordiska länderna och självstyrande områdena och en särskilt utformad enkät^{xix} har gått ut till organisationer som fått stöd av NORDBUK. En påminnelse, också den via e-post har gått ut. Varje svar står för sig och det är inte meningen att det ska gå att dra några definitiva slutsatser utifrån dessa enkäter.

^{xvi} Bilaga 1:2 Frågeställningar för strukturerad intervju i samtalsform.

^{xvii} Metodpraktikan, P. Esaiasson, M.Gilljam, H.Oskarsson, L. Wängnerud, 2002.

^{xviii} Bilaga 3 Enkätfrågor till barn- och ungdomsorganisationer.

^{xix} Bilaga 4 Enkätfrågor om NORDBUK:s bidragssystem.

Det man möjligtvis kan utläsa är att det är av värde att närmare studera barn- och ungdomsorganisationernas sätt att organisera sig.

Urvalet har de kontaktpersoner som jag haft kontakt med gjort utifrån mina önskemål om att tillfråga olika typer av organisationer. Jag har bett dem välja organisationer som kan vara såväl kritiska som positiva till bidragssystemet, gamla och nya samt stora och små. Allra viktigast har det varit att välja sådana som deklarerat att de har synpunkter att föra fram. Detta för att på ett smidigt och enkelt sätt få frågorna besvarade. Sammanlagt har 43 enkäter skickats ut till de nordiska länderna och de självstyrande områdena^{xx}. Sammanlagt har 28 barn- och ungdomsorganisationer inkommit med svar. NORDBUK:s handläggare har inte velat lämna ut kontaktuppgifter till representanter för projekt/organisationer. Istället har enkäten skickats ut av NORDBUK:s handläggare. Hur många som fått enkäten är i dagsläget okänt. Sammanlagt har fyra svar inkommit.

Sammanfattningsvis består insamlat material av kommunikation via e-post, strukturerade intervjuer i samtalsform, enkäter, skrivna dokument och information från hemsidor samt aktuella rapporter/utvärderingar.

1.6 Avgränsningar

Insamlat material består av det jag fått tillgång till under projekttiden.

Flera av länderna och de självstyrande områdena har varit mitt uppe i att revidera sina regelverk i olika omfattning. Jag har valt att redovisa gällande regler för 2007 och beskrivit mer avgörande förändringar som beslutats under särskild rubrik, "Förändringar". Detta oavsett om förändringen träder i kraft redan 2008 eller om den planeras att genomföras senare.

Enkäterna syftar till att ge en reflektion från dem som känner bidragssystemen bäst, nämligen brukarna. De barn- och ungdomsorganisationer som fått enkätfrågor skickade till sig har förmedlats av bidragsgivande organ för respektive bidragssystem. Urvalet är alltså inte representativt. Svaren står för den tillfrågade organisationens situation och syn på bidragssystemet som de tillfrågats om.

I NORDBUK är prioriterade områden jämställdhet, integration och mångfald. Det innebär att dessa områden särskilt skall beaktas i en rapport som denna. När det gäller statistik kring jämställdhet, jämlikhet och ungdomar generellt i de nordiska länderna är detta en studie för sig. Statistiska uppgifter som finns är inte direkt jämförbara och finns inte heller samlade i respektive land.

I uppdraget ingår att över tid beskriva hur mycket medel som fördelats och vilka organisationer som beviljats stöd, även detta över tid. Inte heller detta har varit möjligt att göra inom ramen för uppdraget. Länderna följer

^{xx} Bilaga 2 Förteckning över organisationer/kontaktpersoner som fått enkäten (NORDBUK:s organisationer ingår ej)

upp och gör statistik på olika sätt och i olika omfattning. Det som finns att sammanställa skulle inte vara jämförbart och därmed inte bidra till någon ökad kunskap om bidragssystemen. Jag redovisar en översikt över antalet barn och unga i relation till totalbefolkningen, fördelade medel 2007 och till hur många organisationer som beviljats stöd.

I en sådan här studie föreligger viss risk för språkförbistringar. För att vara säker på att jag uppfattat bidragssystemens regelverk rätt har redovisningarna av dessa skickats till respektive handläggare för kontroll och komplettering av uppgifterna. Genom denna kvalitetskontroll räknar jag med att insamlat material och redovisning är korrekt. NORDBUK:s handläggare och Island har i skrivande stund inte fullt ut bekräftat och/eller kompletterat mina uppgifter som jag lämnat.

2. Redovisning

2.1 Inledning

I följande kapitel redovisas insamlat material. Inledningsvis ges en kunskapsöversikt som består av utredningar och rapporter som behandlar barn- och ungdomsorganisationer och det statliga bidragssystemet. Därefter följer redovisningen av bidragssystemen. Studien omfattar sammanlagt åtta bidragssystem. Dessa redovisas var för sig och följer en bestämd rubrikordning. Avsnitten inleds med en presentation av själva regelsystemet, därefter redovisas, i de fall det finns, kommentarer från handläggare. Varje avsnitt avslutas med en sammanställning av enkätsvaren från barn- och ungdomsorganisationer som ger sin syn på bidragssystemet och hur de tycker att det fungerar.

Kapitlet avslutas med en kort redogörelse för de olika ländernas syn på jämställdhet, integration och mångfald i anslutning till barns och ungdomars deltagande i föreningslivet och hur de olika bidragssystemen hanterar frågor kring detta.

2.2 Kunskapsöversikt

Det pågår en hel del mindre utredningar och studier som berör unga och ungas engagemang i föreningslivet. Mycket lite finns om statliga bidragssystem och stödet till barn och ungdomsorganisationer. Island, Finland, Danmark, Färöarna, Grönland och Åland säger sig inte ha genomfört någon övergripande studie i ämnet. Sverige och Norge har genomfört en del rapporter och utredningar som är relevanta att lyfta fram.

Norge utmärker sig och jag vill särskilt lyfta fram tre utredningar som har bäring på det system som gäller och det system som träder i kraft 2008. Den första studien heter, *Offentlig styrning av frivillige organisasjoner – med barn- og ungdomsorganisasjoner som case*^{xxi}, och behandlar hur nya bidragsregler påverkar barn- och ungdomsorganisationerna. I rapporten konstateras att regelverket, som vid denna tidpunkt skärpts gällande kontroll och återrapportering, gör att riksorganisationerna knyts allt hårdare till staten och att lokalföreningarna alltmer ser riksorganisationen som statens förlängda arm. Anledningen till detta är kraven på riksorganisationerna att ansvara för insamling av lokalföreningarnas års-

^{xxi} Offentlig styrning av frivillige organisasjoner – med barne- og ungdomsorganisasjonene som case, H.Lorentzen & K Hoaas, RAPPORT 2000:13, LOS-seneret/Institutt for samfunnsforskning, Bergen/Oslo, 2000.

redovisningar och medlemsregister. De skärpta reglerna har också resulterat i ökade kostnader för organisationerna. Författarna är kritiska och menar att samtidigt som staten stimulerar till självständighet byråkratiseras organisationerna utifrån krav som ställs från densamma. De skärpta kraven försvårar för unga att organisera sig självständigt samtidigt som medlemssiffrorna viker nedåt. Författarna konstaterar att demokratibegreppet blir allt mer centralt när det gäller organisationens uppbyggnad på bekostnad av direktdemokratin inom organisationerna. Slutsatsen är att systemet alltmer kommer att anpassas för att följas upp och kontrolleras, strukturen blir viktigare än innehållet.

En annan rapport som gjorts på uppdrag av Barne- og familiedepartementet i Norge är en utvärdering av det statliga bidragssystemet till barn- og ungdomsorganisationer. Titeln på rapporten är, *For og med barn og unge? Evaluering av statlige tilskuddsordninger for frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner*^{xxii}, och redovisades 2004. Utvärderingens mål var att se om fördelade medel bidrog till att nå den målsättning som låg till grund för den fastlagda støttepolitikken, och om hänsyn togs till organisationernas egna målsättningar och egenart. Rapporten är omfattande och tar upp en rad olika aspekter på bidragssystemen. När det gäller utformningen av statsbidragssystemet (Frifond och de olika departementen exkluderas i denna punkt) generellt konstaterar man att den medlemsbaserade, hierarkiska, landsomfattande organisationsformen utgör grunden för att stöd beviljas. Därigenom prioriterar man en bestämd organisationsform framför andra möjliga och existerande former. Detta ska inte förstås som ett argument för att avveckla eller nedprioritera stöden till de traditionella organisationerna utan snarare ses som en saklig grund för att utvidga och förändra statsbidraget så att det följer med i utvecklingen och kan möta den bredd av organisationer/föreningar som finns. Under rubriken Helhet og samordning pekar man på svårigheten att se helhet og samordningen av den statliga støttepolitikken. Här pekar man på svårigheten att se samlade satsningar som uttryck för en prioritering, information og oversiktighet utifrån organisationernas og de lokale lagens perspektiv, urvalet av ulike stødformer og definition av begrepp og sist konkret samordning på enskilda områden. Den sista punkten handlar om att vissa organisationer kan søka og få grundstød från flere håll samtidigt. Här efterfrågas en samordning. Vidare tar man upp organisationernas resursanvändning, som visar att ulike statlige stød anvender sig av ulike kriterier ulike ansøkningsstid etcetera vilket resulterer i omfattande administrativt arbeid for organisationerna – återigen föreslås en samordning. Utvärderingen konstaterar att det främst är de yngsta organisationerna som är ekonomiskt beroende av de statlige medlen. Man menar också att i og med att regelsystemet favoriserer de traditionella organisa-

^{xxii} For og med barn og unge? Evaluering av statlige tilskuddsordninger for frivillige barne- og ungdomsorganisationer, Hovedrapport 2004, Agenda Utredning & Utvikling AS på oppdrag av Barne- og familiedepartementet, Norge, 2004. www.agenda.no

tionernas arbetsformer och struktur, är risken stor att man missar att stödja viktiga förnyelseprocesser, som kan ge ökad mångfald samt ge den bredd på barns och ungdomars engagemang och deltagande som behövs. Avslutningsvis behandlas förhållandet mellan lokalt (kommunalt) bidrag och statligt stöd samt effekter av målen att stärka barns och ungdomars inflytande i organisationerna och i samhället i stort. Kommunerna visar inget intresse för att anpassa sina bidragssystem så att det bättre kompletterar det statliga bidragssystemet. Frifond har emellertid möjligheter att ge stöd till lokala lag och föreningar. Några effekter av hur det kan komplettera det statliga stödet återstår att se. Det är positivt att det finns krav på att barn och ungdomar ska representeras i ledning och styrelser, men det förutsätter att mötesformer anpassas och ledarutveckling sker kontinuerligt^{xxiii}.

En tredje viktig utredning som Norge gjort och som bör nämnas är den statliga offentliga utredningen, *Fritid og mening, NOU 2006:13*^{xxiv}. Utredningens uppdrag var att utvärdera den statliga støttepolitikken för frivilliga barn- og ungdomsorganisationer och lämna förslag på hur myndigheterna på bästa möjliga sätt kan säkra ett ramverk som främjar utvecklingen av dessa organisationer. Utredningen har byggt sin utredning utifrån tre utgångspunkter. Det är också dess tre utgångspunkter som støttepolitikken bör inriktas mot för att stödja sina funktioner:

- Barn- og ungdomsorganisationer som meningsproducenter og åsiktsförmedlare.
- Barn- og ungdomsorganisationer som mottagere av indirekt stöd.
- Barn- og ungdomsorganisationer som mottagere av direkt økonomisk stöd.

I förslagen lyfter utredningen Barn- og ungdomsorganisationernas demokratifunktion og inför begreppet medborgarskap og diskuterar barn- og ungdomsorganisationerna som en arena för ”skolning i demokrati”. Då det skett en generell nedgång i anslutningen till de samhällsorienterade og kultur- og fritidsorganisationerna dominerar föreslår utredningen att ge ökat ansvar og ett ökat krav på att alla organisationer är öppna för alla og lär alla att säga sin mening og göra sin röst hörd. Alla organisationer ska på så vis formellt fylla en funktion av att vara en kanal för barn og ungdoms påverkan i det samhälle de lever i. Utöver detta föreslår man att den statliga støttepolitikken ska se till att alla typer av frivilliga barn- og ungdomsaktiviteter bidrar till utvecklingen av formellt og informellt samhällsdeltagande. Organisationerna måste visa på og tydliggöra sitt samhällspolitiska ansvar. Man vill underlätta för utökade

^{xxiii} For og med barn og unge? Evaluering av statlige tilskuddsordninger for frivillige barne- og ungdomsorganisationer, Hovedrapport 2004, Agenda Utredning & Utvikling AS på oppdrag av Barne- og famiiedepartementet, Norge, 2004. www.agenda.no

^{xxiv} Fritid og mening, Statlig støttepolitikk for frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner, NOU 2006:13, 2006.

kostnader i samband med kontroll- och dokumentationskrav och föreslår ekonomisk kompensation för omkostnader för organisationens utgifter och mervärdesavgift för köp av tjänster. När det gäller bidragsformerna vill man skapa ett grundbidrag för alla och även slå samman förvaltningen av nationellt grundstöd och lokalt stöd för barn- och ungdomsorganisationer. Avslutningsvis vill utredningen sänka ingångskraven på bland annat antalet medlemmar och bredda målsättningskriterierna för att fler barn- och ungdomsorganisationer ska kvalificera sig och beviljas stöd. Utifrån dessa förslag finns nu ett färdigt beslut på nya bidragsregler som ska tas i bruk. NORDBUK:s handläggare och Island har inte fullt ut bekräftat och/eller kompletterat mina uppgifter som jag lämnat. 2008.

I Sverige finns också en del utredningar som specifikt berör statsbidraget. Statskontoret har gjort en utredning om statsbidragen till ideella organisationer och Riksrevisionsverket har granskat den statliga kontrollen av organisationsbidragen som går till barn- och ungdomsorganisationer. Ungdomsstyrelsen har själva gjort en översyn och konsekvensanalys av förändrade regler som trädde i kraft 2002.

Statskontorets översyn av bidragsgivning till ideella organisationer genomfördes 2004. Översynen presenteras i rapporten, *Bidrag till ideella organisationer, kartläggning, analys och rekommendationer*. Statskontoret kommer fram till att statens syn på och förhållningssätt till den ideella sektorn behöver utvecklas för att mer konsekvent ta ställning till om bidrag ska ges, vilken bidragsform som bör användas och vilka villkor som ska knytas till bidraget. Principerna för bidragsgivning bör grunda sig på ställningstagande till förhållandet mellan staten och de ideella organisationerna men att det ytterst handlar om intresseavvägningar och ställningstaganden på politisk nivå. Statskontoret menar att motivet för bidrag bör avgöra bidragsformen då ideella organisationer finns inom de mest skilda områden och bedriver väsensskilda verksamheter. Bidragsformen bör sedan ligga till grund för bedömning av vilken styrning från statens sida som är lämplig. Bristen på enhetlighet i bidragsgivningen menar Statskontoret påverkas av att det finns olika traditioner och värderingar kring ideell sektor och att dessa på olika sätt påverkar beslut på olika nivåer utan att det alltid är tydligt vilka värderingar som ligger bakom beslutet^{xxv}.

Riksrevisionens samlade bedömning i rapporten, *Statsbidrag till ungdomsorganisationer – hur kontrolleras de?*, är att den nuvarande statliga kontrollen av att organisationsbidragen fördelas korrekt har stora brister. För det första innebär den tolkning av regeringsformen som hittills gjorts att staten, i detta fall Ungdomsstyrelsen, i praktiken har starkt begränsade möjligheter att utföra kontroller. För det andra har regeringen inte gjort tillräckligt för att hantera den situation som uppkommit när tolkningen nu är att antalet medlemmar inte kan kontrolleras. För det tredje saknar

^{xxv} Bidrag till ideella organisationer, kartläggning, analys och rekommendationer, Statskontoret, 2004.

statsbidraget en klar koppling till målen för statsbidraget. Riksrevisionen önskar uppmärksamma riksdagen på de allvarliga konsekvenser som den rådande tolkningen av regeringsformens bestämmelser innebär. Riksrevisionen rekommenderar regeringen att bland annat överväga förslag till riksdagen om förändring av reglerna för statsbidraget och lagstiftning. Riksrevisionen rekommenderar Ungdomsstyrelsen att överväga att tydliggöra regelverket, vid behov genom förslag till regeringen, samt att dokumentera praxis och göra den tillgänglig för bidragsansökarna. Kontrollerna av statsbidraget bör också förstärkas^{xxvi}.

Ungdomsstyrelsens översyn av statsbidraget till ungdomsorganisationer, *Statsbidrag till ungdomsorganisationer – en översyn och konsekvensanalys av förändrade regler*, är en mycket detaljerad genomgång av det svenska statsbidraget till ungdomsorganisationer^{xxvii}. Rapporten tar sin utgångspunkt i att följa upp konsekvenserna av det då nya systemet för statsbidraget för ungdomsorganisationerna men innehåller också en analys av bidragets utformning i stort och de brister som myndigheten uppmärksammat under arbetets gång. Ungdomsstyrelsen lämnar förslag på förändringar av det nuvarande regelverket. Förslagen omfattar förändringar inom Ungdomsstyrelsens beslutskompetens, inom regeringens beslutskompetens gällande förordningen och förändringar inom riksdagens beslutskompetens som rör motiven för statligt stöd. Olika alternativa motiv kopplas till olika modeller. Ungdomsstyrelsen anknyter till Statskontorets tidigare nämnda översyn och menar att utgångspunkten för att diskutera olika alternativa bidragsformer eller modeller för statsbidrag till ungdomsorganisationer är motivet till varför staten delar ut pengar. Ungdomsstyrelsen konstaterar i sin analys av framväxten av bidrag till ungdomsorganisationer motiv som enligt myndigheten går att gruppera i inte mindre än fyra övergripande kategorier. Det första motivet, *existensmotivet*, sammanfattas i målet om demokratisk fostran där verksamhetens innehåll har en underordnad betydelse. Det är organisationens existens och demokratiska form som motiverar bidraget. I vilken utsträckning som organisationen lever upp till detta syfte beror på i vilken utsträckning barn och unga är delaktiga i det demokratiska beslutsfattande inom organisationen. Det andra motivet har blivit tydligare de senaste tio åren och uttrycks i den ungdomspolitiska propositionen från 1994 om ett mer målrelaterat statsbidrag:

”statens stöd motiveras till stor del av att organisationerna och deras verksamhet medverkar till att vissa mål, som är angelägna för ungdomspolitiken och för samhället i stort, kan uppfyllas... Det är då inte självklart att alla typer av verksamhet kan bedömas ha lika stor betydelse”.

^{xxvi} Statsbidrag till ungdomsorganisationer – hur kontrolleras de?, Riksrevisionen 2005:16, 2005.

^{xxvii} Statsbidraget till ungdomsorganisationer – en översyn och konsekvensanalys av förändrade regler, Ungdomsstyrelsens skrifter 2005:7, 2005.

Denna kategori av motiv kallar Ungdomsstyrelsen för verksamhetsmotiv. Det tredje motivet menar Ungdomsstyrelsen är ett outtalat motiv som sällan lyfts fram i retoriken. Det ekonomiska motivet, argumenterar för ett generellt bidrag till ungdomars organisering men inte till vuxnas organisering. Utan statliga subventioner skulle ungas deltagande i föreningsverksamhet i allt för hög grad vara beroende av den enskildes ekonomiska förutsättningar. Den fjärde och sista kategorin av motiv handlar om ansvarsfördelningen för stöd till ungdomsorganisationernas verksamhet. Ansvarsfördelning, motivet, innebär att behovet av stöd till lokal verksamhet bör bedömas och tillgodoses av kommunerna, distrikts- och regional nivå av landsting eller motsvarande och stöd till ungdomsorganisationernas centrala kanslier och deras verksamhet bedöms av och tillgodoses av staten. Ungdomsstyrelsen föreslår ett tvådelat statsbidrag där en del beräknas som organisationsstöd och en del som ett målstyrt verksamhetsstöd. Myndigheten anser att det är viktigt att behålla en del av bidraget som står fri från statlig bedömning av verksamhetens innehåll och dess effekter. Samtidigt anser man att verksamhetsmotiv är legitimt. Ungdomsstyrelsen betonar att om en ökad målrelatering av bidrag beslutas av riksdagen bör en del av bidraget fördelas utifrån en bedömning av organisationernas verksamhet i förhållande till statens angivna mål för bidragsgivningen för att få genomslag.

Förslagen som läggs till regeringen är detaljrika och handlar om förändringar i styrdokument, förtydligande av regler och administrativa rutiner men även förändringar för att åtgärda sådant som ungdomsorganisationerna påpekat under arbetets gång. Därutöver lämnar myndigheten ett antal utredningsförslag till regeringen. Ett är att utreda sanktionsmöjligheter vid felaktiga uppgifter i ansökan, ett annat är, förhållandet mellan statlig, regional och kommunal bidragsgivning och ett tredje förslag är att utreda förutsättningarna för att låta underåriga ingå i föreningars styrelser.

Sveriges nuvarande regering har beslutat om att tillsätta en utredning där uppdraget utgår ifrån ovan nämnda utredningar och översikter samt även vad LSU lyft fram i olika sammanhang. Utredningen med förslag ska överlämnas till regeringen.

2.3 Generellt om jämställdhet och mångfald

I Danmark, Finland, Norge, Sverige och även Åland är barn och unga med annan etnisk bakgrund underrepresenterade inom barn- och ungdomsorganisationerna. Gemensamt för Danmark, Finland, Norge och Sverige är att man har möjlighet att ge dispens till organisationer som av olika anledning har svårt att uppfylla kravet om antal medlemmar, geografisk spridning på grund av för litet medlemsunderlag. Inom ramen för denna möjlighet att ge dispens kan även etniska minoriteter ges stöd för egen organisering. På olika sätt och i olika grad försöker man arbeta för att barn- och ungdoms-

organisationerna ska öka mångfalden inom den egna organisationen. Främst genom möjligheten att söka projektmedel. Det är framförallt paraplyorganisationerna, DUF och LNU, som ju också är bidragsgivande organ, och LSU som gör riktade projekt för att öka mångfalden. I Norge har man i och med den senaste översynen av regelsystem och bidragsgivning till barn- och ungdomsorganisationerna diskuterat möjligheterna för att öppna för möjligheterna att stiftelser som initierats av exempelvis invandrade föräldrar/vuxna och som gör verksamhet för barn och ungdomar ska ha möjlighet att få statligt stöd. Bakgrunden är att man ser att grupper som kommer från länder där man inte har någon tradition av att organisera sig väljer att "organisera" sig på annat vis och att det finns en skepticism till att låta barn och unga organisera sig i egna självständiga organisationer. NORDBUK är det bidragssystem som uttalat prioriterar initiativ för att öka mångfalden. Samtidigt bör NORDBUK:s bidragssystem likställas med nationernas och de självstyrande områdenas projektbidrag/särskilda insatser eftersom NORDBUK inte ger kontinuerligt stöd till barn- och ungdomsorganisationer.

Jämställdhet uppmärksammas särskilt i det norska och svenska bidragssystemet. I båda systemen finns uttalade mål om att organisationerna ska eftersträva en jämn könsfördelning. I övrigt anser alla att det är en viktig fråga men inget man försöker förändra via bidragssystemen. Jämställdhet arbetar man med genom att försöka sprida kunskap och genom att uppmärksamma vikten av jämn könsfördelning. I och med jämställdhetsmålet som finns inom ramen för det svenska statsbidraget har Ungdomsstyrelsen inbjudit organisationer som inte uppnår målet till en seminariedag för att lyfta fram aspekter och visa på vikten av jämställdhet och vinster som finns att göra för organisationen med jämnare könsfördelning.

Hur regelsystemen i övrigt ser ut och mer i detalj är utformade redovisas i kommande avsnitt nedan.

3. Det danska bidragssystemet

3.1 Regler för statsbidraget

Tipsreglerna, Bekendtgørelse nr 219 af 30 marts 2005 om ydelse af tilskud til idebestemte og samfundsengagerende ungdomsorganisationer samt retningslinjer for initiativstøtte, reglerar statsbidraget till ungdomsorganisationerna och är beslutade av Tipsungdomsnavnet. Nya regler träder i kraft 2008.

3.2 Bidragsgivande organ

Medlen fördelas av *Dansk Ungdoms Fællesråd, DUF*, som är en paraplyorganisation för omkring 70 olika ungdomsorganisationer. Ungdomsorganisationerna behöver inte vara medlem i DUF för att få del av statsbidraget.

DUF:s styrelse utser ett *Tipsutvalg* som består av nio personer varav sju personer kommer från DUF:s medlemsorganisationer och två personer är externa resurspersoner. Tipsutvalget handlägger ansökningarna om statsbidrag till ungdomsorganisationer och DUF:s styrelse fattar besluten.

Undervisningsministeriet tillsätter *Tipsungdomsnavnet* och består av tre personer. Dessa godkänner det av DUF beslutade regelverket för statsbidraget till ungdomsorganisationer och hanterar överklaganden av bidragsbeslut. Tipsungdomsnavnet har en granskande roll gentemot DUF:s bidragsgivning, men Undervisningsministeriet fastställer reglerna för revision av statsbidraget.

3.3 Bidragets storlek

I Danmark består statsbidragen som går till ungdomsorganisationerna av 8 % av det överskott som *Danske Spil A/St* tjänar. Omkring 80 organisationer ges stöd varje år och för år 2007 fördelas € 1,7 miljoner.

3.4 Syfte och mål med bidragen

Avgörande för att staten ska ge medel är att säkra organisationernas fortlevnad där ekonomisk kontinuitet är en förutsättning. Något annat mål för statsbidragen finns inte formulerad. Utifrån att regeringen givit DUF uppdrag att fördela och administrera bidrag tycks de två aktörer-

na/parterna vara eniga i följande som också får spegla vikten av barns och ungdomars organisering.

”Demokrati er ikke blot en styreform. Demokrati er samtale. Det er en måde at handle på og en måde at omgås andre mennesker på, hvor respekten for individet, fællesskabet, omgivelserne og samfundet er helt centralt. Og hvor fordommene lader sig udfordre, og argumenterne flytter holdninger”

Hal Koch, stifter af DUF

3.5 Bidragsformer og villkor

3.5.1 Generellt driftbidrag

Generellt driftsbidrag kan ges till rikstäckande och idéburna barn- och ungdomsorganisationer. Bidraget fördelas till riksorganisationen och ska gå till allmänna driftskostnader, organisationens centrala arbete och internationella aktiviteter. Bidragets storlek bestäms huvudsakligen av antalet medlemmar, lokalavdelningar och utländska aktiviteter. Kravkriterier är följande:

- Antalet ska ha minst 700 medlemmar under 30 år.
- Minst hälften av medlemmarna ska vara under 30 år.
- Minst 16 lokalavdelningar fördelade i minst åtta län.
- I stadgar och aktiviteter ska det framgå att det är en ungdomsorganisation.
- Organisationen ska vara politiskt och ekonomiskt självständig gentemot andra organisationer.
- Organisationen ska vara demokratiskt uppbyggd.
- Verksamheten ska ha ett allmännyttigt ändamål och vara anpassad till medlemmarnas ålder.

3.5.2 Rådighetsbidrag

Rådighetsbidraget går till små rikstäckande idéburna eller samhällsengagerande barn- och ungdomsorganisationer. Bidraget ska gå till organisationens allmänna driftskostnader och kan användas fritt till organisationens centrala arbete. Storleken på bidraget varierar beroende på organisationens storlek och aktivitetsnivå. Kravkriterierna är som följer:

- Minst 400 medlemmar/deltagare.
- Minst hälften av medlemmarna ska vara under 30 år.
- Lokalavdelningar/arbete lokalt i minst fyra landsdelar.
- Egna stadgar och aktiviteter där det framgår att det är en ungdomsorganisation.
- Organisationen ska vara ekonomiskt och politiskt självständig gentemot andra organisationer.

- Demokratisk uppbyggnad och vara av allmännyttigt ändamål.
- Aktiviteterna ska vara anpassade till medlemmarnas ålder.

Utöver ovan nämnda delas Rådighetsbidraget in i fyra grupper, A–D:

- Grupp A, kan ges till organisationer med individuella medlemmar
- Grupp B, kan ges till organisationer med kollektivt medlemskap (till exempel elevråd).
- Grupp C, kan ges till organisationer som inte uppfyller medlems- eller lokalavdelningsdefinitionerna.
- Grupp D, kan ges till nystartade organisationer.

Definition av medlem för Generellt driftsbidrag och Rådighetsbidrag i grupp A:

- En person ska vara under 30 år vid det senast avslutade räkenskapsåret.
- Personen ska ha ansökt om medlemskap skriftligt till organisationen eller lokalavdelningen.
- Personen ska ha betalt medlemsavgift till organisationen eller en av dess lokalavdelningar under det senast avslutade räkenskapsåret. Miniminivå på medlemsavgift för individuella medlemmar är €10 per år.
- Personen ska ha haft fulla medlemsrättigheter under det senast avslutade räkenskapsåret.

Definition av lokalavdelning för Generellt driftsbidrag och Rådighetsbidraget grupp A:

Ingen lokalavdelning kan ingå i ansökningsunderlaget för fler än en bidragsberättigad riksorganisation. Om det finns flera lokalavdelningar i en och samma kommun kan dessa räknas med under förutsättning att de uppfyller samtliga bidragskriterier. En förening som definieras som lokalavdelning uppfyller följande kriterier:

- Minst sju medlemmar under 30 år.
- Godkänd som lokalavdelning av den riksorganisation som den tillhör.
- Självständig ekonomi.
- Existerat som lokalavdelning till riksorganisation i minst 12 månader innan ansökan görs.
- Regelbundna aktiviteter som överensstämmer med riksorganisationens stadgar.

Definition av medlem för Rådighetsbidrag grupp B:

I grupp B kan organisationer med kollektivt medlemskap ges stöd. Som medlem definieras elevråd, studieråd och liknande demokratiskt valda organ som representerar en skola, en grupp studerande eller liknande och som uppfyller följande kriterier:

- Skriftlig anmälan om att man önskar vara medlem i organisationen. Anmälan ska vara daterad och undertecknad av ordförande.
- Betald medlemsavgift under det senast avslutade räkenskapsåret till organisationen eller någon av dess lokalavdelningar. Miniminivå för medlemsavgift är 400 danska kronor per år.
- Medlem ska ha haft fulla medlemsrättigheter under hela det senast avslutade räkenskapsåret.

Etableringsstöd

Detta stöd kan sökas av *riksorganisationer som fått generellt driftbidrag eller rådighetsbidrag under en period av minst fem år* för köp av lokaler och/eller ombyggnad av befintliga lokaler. Ett viktigt krav för att få del av detta stöd är att projektet ska medföra väsentlig utveckling av landsorganisationens verksamhet.

Initiativbidrag

Initiativbidraget syftar till att ge stöd till nya aktiviteter för och med barn och unga. Bidraget kan sökas av organisationer, enskilda personer, nätverk och alternativa grupper för aktiviteter nationellt. Aktiviteterna kan vara både lokala och landsomfattande. Projekten ska involvera unga i planering och genomförande. Projekten ska vara nya för sökanden både när det gäller form/metod och innehåll. DUF:s *Initiativstøtteutvalg* fattar beslut om detta bidrag:

- Idéburna och samhällsengagerande ungdomsorganisationer kan få stöd.
- Idrottsliga, fackliga, sjukdomsbekämpande, patientföreningar, hobby- eller serviceorganisationer kan *inte* få stöd.
- Om två organisationer kan anses ha samma verksamhet kan bara en av dessa få stöd. I bedömningen granskas mål, struktur, målgrupp och antal medlemmar.
- Organisationen måste ha en fullt betryggande medlemsregistrering.
- En organisation kan *inte* få stöd för medlemmar eller lokalavdelningar utomlands. Undantag för detta görs när medlemmar är utomlands som del av föreningens aktiviteter, medlemmar som är på studieuppehåll i utlandet och medlemmar som är utomlands i upp till ett år.

3.6 Återrapportering/Kontrollsystem

De organisationer som får generellt driftsbidrag eller rådighetsbidrag ska ha en årsredovisning som granskats av auktoriserad/registrerad revisor alternativt ett kommunalt revisorsorgan. Både organisationen och dess revisor ska genomföra egenkontroller av organisationens uppgifter i ansökan. Organisationen får också avlägga en tro- och löftesförklaring om att uppgifterna är korrekta. Utöver det ska revisorn intyga att de upplysningar som organisationen lämnat i ansökan är riktiga. Var tredje år ska organisationerna även genomföra en stickprovsundersökning av medlemsantalet. Hur stickprovskontrollen ska gå till och hur många stickprov som måste göras står i reglerna för statsbidraget.

DUF använder varje år en auktoriserad/registrerad revisor som kontrollerar ett antal slumpmässigt utvalda organisationer. Den externa revisorskontrollen pågår parallellt med DUF:s handläggning och genomgång av ansökningarna.

Om DUF bedömer att medlemsregistreringen inte är tillförlitlig får organisationen avslag på sin ansökan. Bidrag betalas ut under förutsättning att korrekta upplysningar lämnats i ansökan. Om annat framkommer, till exempel att organisationen inte följer bidragsreglerna eller angett felaktiga uppgifter kan DUF hålla inne och kräva tillbaka bidrag.

För oriktiga uppgifter eller försök att kringgå bidragsreglerna har DUF befogenhet att utestänga aktuell organisation från att få stöd i ett eller flera år. I de fall DUF anser att dessa felaktigheter beror på svagheter i organisationens administration kan DUF ställa krav på ändringar och förbättringar av administrationen som villkor för fortsatt stöd.

3.7 Andra offentliga bidragskällor

Den *danske tips- og lottoloven* slår fast att överskottet från Danske Spil A/S ska gå till en rad ministerier och till många olika ändamål. Detta betyder att det även finns medel att söka från andra ministerier inom särskilda sakområden^{xxviii}. Till exempel har DUF beviljats stöd från Integrationsministeriet för sitt arbete med att finansiera utvecklingsarbete med sina medlemsorganisationer och andra som vill starta förening/organisation. Syftet är att fler ungdomar med annan etnisk bakgrund ska representeras i befintliga organisationer men också starta egna organisationer. Folketinget fördelar också medel för projekt. En pott på € 536 790 fördelas årligen.

^{xxviii} Lagen: http://147.29.40.91/_GETDOCL/_ACCN/A20060046429-REGL

3.8 Förändringar

1977 fick även organisationer som erbjöd verksamhet för barn och ungdom del av stödet. Under 80-talet diskuterades frågan om huruvida dessa organisationer kunde betecknas som ungdomsorganisationer. Resultatet blev att man ställde krav på att organisationen för att bli betraktad som en ungdomsorganisation ska ha minst 50 % medlemmar under 30 år och bedriva verksamhet som riktar sig till barn och unga. ”Rena” serviceorganisationer fick således inte längre något stöd.

Fusk som uppdagades 1990 medförde att reglerna skärptes med till exempel krav på godkänd revisor och medlemsblanketter.

Nya regler från 2005 kring medlemskap där man krävde en minimiavgift för individuellt och kollektivt medlemskap.

Under 2007 har en revideringsprocess genomförts där man inom DUF har ändrat kategorierna av organisationer. Tidigare har DUF givit stöd till två typer av organisationer: Idéburna och samhällsengagerade organisationer. Frågan om huruvida dessa kategorier stämmer med samhällsutvecklingen och de typer av organisationer som finns idag har öppnat för diskussion och att man ändrat kategorierna till: Samfundsengagerade och Föreningsengagerade organisationer. Med de gamla benämningarna utslöts till exempel alla hobbyorganisationer som exempelvis, frimärkssamlare och modellflygare, medan barnfilmklubbar gavs stöd utifrån att de betraktades tillhöra gruppen ”samhällsengagerade organisationer”. Med de nya benämningarna kan både modellflygare, frimärkssamlare OCH barnfilmklubbar ges stöd under kategorin Föreningsorganisation. Då det också finns en rangordning mellan dessa två där samfundsengagerade organisationer får mer stöd än föreningsorganisationer möts förändringen inte enbart positivt av till exempel barnfilmklubbarna som ”nedprioriteras” från samhällsengagerade till föreningsorganisation.

Utifrån ovan nämnda revidering av regelverk införs fler förändringar från och med 2008.

Viktigast utöver förändringen av kategorierna är att kravet på att organisationerna ska upprätta register med underskrivna medlemsanmälningar från deras medlemmar avskaffas. I stället räknas personligt medlemskap och demokratiska rättigheter i och med kontoinbetalning av medlemsavgiften som ska vara € 10. Från och med 2008 ska de största organisationerna delas in i intervaller utifrån antal medlemmar och lokalavdelningar och tilldelas ett fast belopp som blir olika för vilket intervall organisationen sorteras in i^{xxix}.

^{xxix} www.duf.dk/tipsregler

3.9 Ungdomsorganisationers syn på bidragssystemet i Danmark

3.9.1 DUF, Ungdomsorganisation och bidragsgivande organ

DUF har enligt lag i uppgift att fördela statsbidragen till ungdomsorganisationerna i Danmark samtidigt som syftet med deras verksamhet är att samla och utgöra ett stöd för sina medlemsorganisationer. DUF:s verksamhet beskrivs utifrån den intervju som gjorts med representant för DUF, ansvarig för enheten som arbetar med stötteordningen, och information från DUF:s hemsida.

3.9.2 DUF:s som stödorganisation

Historiskt har DUF sitt ursprung i efterkrigstiden i slutet av 40-talet. Då startades verksamheten i stiftelseform som en motkraft mot nazismen och med syftet att verka för demokratifostran och samlande kraft av ungdomsorganisationer. Idag har organisationen 70 medlemsorganisationer. Organisationen har ett antal utskott som är kopplade till respektive verksamhetsgrenar inom sekretariatet. Medlemsorganisationerna utgör utgångspunkten för DUF:s aktiviteter. Det är en allsidig organisation som arbetar och driver frågor om ungdomars villkor och ungdomspolitiska frågor. De arbetar med föreningsutveckling och med demokratifrågor samt med frågor kring tolerans och mångfald. DUF har ett sekretariat som består av 21 anställda. De är fördelade på internationella projekt, tipsadministration (stötteordningen), politik och kommunikation samt organisationsutveckling.

DUF arbetar också med riktade insatser såsom till exempel att öka andelen unga med annan etnisk härkomst i organisationslivet. Arbetet sker med ekonomiskt stöd från Integrationsministeriet och en särskild integrationskonsulent har anställts för uppdraget. Utvecklingsarbetet är inriktat på förändringsarbete i de befintliga medlemsorganisationerna och att stimulera samt stödja nya grupper till att starta egna organisationer.

3.9.3 DUF handlägger och fördelar statsbidragen

1977 infördes statsbidrag till ungdomsorganisationer via *Danske Spill A/St*. DUF får ca 8 % av överskottet från *Danske Spill A/St*. Samtidigt beslutades i lag att DUF skulle ansvara och fördela statsbidragen till ungdomsorganisationerna. Därmed blev ungdomsorganisationer som ideologiskt och socialt engagerade unga människor för första gången ett prioriterat ungdomspolitiskt område. Det är över 80 nationella ungdomsorganisationer och flera hundra mindre projekt som involverar barn och ungdomar som får stöd. Ungdomsorganisationerna behöver inte vara medlem i DUF för att söka få del av statsbidraget

Dubbla roller kan vara ett problem men DUF upplever att ministeriet fullt ut gett uppdraget till dem vilket gör att man också fullt ut får sköta uppdraget. Media som t ex vänder sig till ministeriet hänvisas konsekvent till DUF.

Fördelen med att ungdomsorganisationernas paraplyorganisation fördelar statsbidragen är, menar man på DUF, att det är billigare för staten än om ett av ministerierna skulle göra det. Det är smidigare eftersom DUF är närmare organisationerna.

Eftersom lagstiftningen säger att DUF ska ansvara för och handlägga statsbidraget blir detta i sig en rättslig garanti för sökanden. Lagstiftningen säger att om man uppfyller grundläggande kriterier så ska man också få stöd, på så sätt kan inte DUF ge sina egna organisationer fördelar. Uppfylls kriterierna ska man få stöd.

Tyvär associeras DUF av allmänheten till den instans som fördelar medel vilket resulterar i att utvecklings- och stödverksamhet inte är lika känd. Detta är en nackdel. Anledningen till detta är att DUF blev omtalat i samband med bidragsfusk som uppdagades i början av 1990-talet.

3.9.4 Ungdomsorganisationers synpunkter på statsstillskottet

Det är två danska barn- och ungdomsorganisationer som besvarat enkätfrågor^{xxx} via e-post. Här redovisas deras svar schematiskt.

Organisation	Rädda Barnen	SF Ungdom	PBU
Grundad	2003	1969	1993
Antal medlemmar	Omkring 700	1 955	1 800
Medlemmar under 30 år	500	1 955	1 800
Andel statlig finansiering	25 % DUF 30 % Integrationsministeriet	90 %	75 %
Unga i styrelsen	Alla	Alla	Nej
Anställda och ålder	I genomsnitt äldre men runt 30 år	6 anställda, 2 på uppdrag Samtliga under 30 år	1 heltid 1 student medhjälpare 7 medarbetare i organisationens lokalföreningar Genomsnittsålder 25 år
Positivt med statsstillskottet	DUF – objektiv bedömning	DUF förvaltar medlen utmärkt. Fördelning enl. ett antal objektiva kriterier. DUF – vänliga & hjälpsamma	Att vi kan använda stödet till det vi tror på och brinner för.

Fortsätts

^{xxx} Frågor till barn- och ungdomsorganisationer, bilaga 3.

Organisation	Rådne Barmen	SF Ungdom	PBU
Fortsat			
Negativt med statsstillskottet	Det er osåkert om man kan anstålle folk og att oppfylla kriterierne for driftstød. Reglerne er konservativa i motsats till kommunstød får man bidraget i efterhand. En medlem som anm sig i starten av året utløser stød først efter 1 år og 9 mån. Dette gør att vi inte växer optimalt.	Krav på dokumentation for avdelningsaktiviteter tar alltför mycket tid & kraft. Nu lægger vi tid på lokalforeninger som fungerer bra & har meget aktiviteter istället for att tid frigøres till att stødja og arb. med lokalforeninger som inte fungerer så bra og inte har så meget aktiviteter.	Varje medlem ska betala medlemsavgift for att de ska bilde underlag for stødet vilket ger otroligt meget administration både lokalt og centralt – det tar tid från våra aktiviteter med barn og ungdomar.
Påverkar statsbidragssystemet organisationens struktur	Antal lokalforeninger premieras – det påverkar vår organisation Många kritiserer dette men fordelene er att vi oppmærksammas på vikten av att nå ut i landet og inte bara "klumpa ihop" oss i København	Medel per betalende medlem og dokumenterad aktiv lokalavdelning motiverer helt klart fler mindre avdelninger. Vi lægger mer tid og resurser på dokumentation än vad vi själva skulle vælge.	Nej
Forslag til forandring	Reglerne borde i højre grad tillgodose nye organisationer som inte har anstållede. Reglerne borde inte bygge på retroaktive oppgifter	Inga synpunkter (se van)	Inga krav på medlemsavgifter
Organisationer som har fordelar av systemet	Stora etablerede – de har væxt	Organisationer med många medlemmar og många lokalavdelninger. Scouterne har t ex fordelar framfor politiske organisationer – frustrerende då pol.org. bygger på att åsikter sprids og forankras blandt mange.	"Alle organisationer har fordele af kriterierne også selv om det er besværligt med administration og kontrol af medlemskontingenterne"
Organisationer som utestångs	Lokale organisationer/foreninger	Det finns minimikrav på antal medlemmar og registreret aktivitet som ska oppfyllas for att beviljas stød. Organisationer med kollektivt medlemskap t ex elevorg. med elevråd som medlemmar har traditionelt fått betydligt mindre jämfört med org. med individuelt medlemskap..	Nej, ingen

4. Det finska statsunderstödet

4.1 Regler för statsunderstödet

Den lag som reglerar statsunderstödet är *Ungdomslagen 27.1.2006/72*. Finlands regering har utifrån denna lag också utformat en förordning som också reglerar statsunderstödet till riksomfattande ungdomsorganisationer och serviceorganisationer för ungdomsarbete samt till riksomfattande organisationer som bedriver ungdomsarbete. I tillägg till ungdomslagen och förordningen skapar statsunderstödslagen, föreningslagen samt bokföringslagen ramarna för understöd till organisationer.

4.2 Bidragsgivande organ

I Finland fördelar *Undervisningsministeriet* statsunderstöd till riksomfattande ungdomsorganisationer samt deras distriktsorganisationer. En särskilt tillsatt kommission, *Utvärderings- och understödskommissionen*, handlägger ansökningarna och lägger fram förslag till fördelning av statsunderstödet till undervisningsministeriet. Ministeriets tjänsteman föredrar ärendet inför kultur- och idrottsministern som sedan fattar beslut om fördelningen av statsbidrag till organisationer.

Då det gäller statsunderstöd till organisationer som bedriver ungdomsarbete bearbetar Undervisningsministeriet ett förslag till fördelning av understödet. Kommissionen ger ett utlåtande om detta förslag. Beslut i frågan fattas av ministern.

Utvärderings- och understödskommissionen tillsätts av Finlands regering efter förslag från ungdomsorganisationerna. Kommissionen har en mandatperiod på fyra år. Den här perioden överensstämmer med riksdagens valperiod. Kommissionen består av högst nio medlemmar. Medlemmarna ska bestå av personer som är förtrogna med ungdomsverksamhet.

Statsunderstödet beviljas ur de tipsmedel som anslagits till stöd för ungdomsarbete.

4.3 Statsunderstödet storlek

I statsbudgeten för år 2007 reserverades € 10 450 000 för allmänna verksamhetsunderstöd till riksomfattande ungdomsorganisationer och serviceorganisationer för ungdomsarbete. Denna summa fördelades mellan 68 organisationer med cirka 850 000 medlemmar under 29 år. Omkring 1

700 000 reserverades i budgeten för 37 sammanslutningar och organisationer som bedriver ungdomsarbete.

4.4 Mål och syfte med statsunderstödet

Den lag som gäller övergripande för ungdomspolitiken i Finland är *Ungdomslagen 27.1.2006/72*. Inom ramen för denna lag regleras även statsunderstödet som ska bidra till måluppfyllelsen tillsammans med andra insatser. I lagen formuleras dess syfte:

”...att stödja de ungas utveckling och självständighetsprocess, *främja ett aktivt medborgarskap hos de unga* och stärka deras sociala identitet samt förbättra de ungas uppväxt- och levnadsvillkor.....Syftet skall uppnås med utgångspunkt i gemenskap, solidaritet, likställdhet och jämlikhet, kulturell mångfald och internationalism, sunda levnadsvanor samt respekt för miljön och livet.”

4.5 Bidragsformer

Statsunderstöd beviljas i form av allmänna verksamhetsunderstöd och projektbidrag.

Allmänt verksamhetsunderstöd kan sökas av riksomfattande ungdomsorganisationer och serviceorganisationer för ungdomsarbete samt av organisationer som bedriver ungdomsarbete.

Projektbidrag delas ut löpande vilket möjliggör att nya pilot- och försöksprojekt smidigt kan förverkligas. Utöver de ovannämnda organisationerna kan andra organisationer, sammanslutningar, kommuner och även privata personer söka projektbidrag för att bland annat motarbeta utslagning, befrämja likställdhet och kulturell mångfald och för att skapa möjligheter för hobbyverksamhet.

Projektstödet är en viktig del av ungdomspolitiken. År 2006 fördelades cirka € 5,5 miljoner.

4.6 Villkor för statsunderstöd

En organisation ska först ansöka hos Undervisningsministeriet om att bli godkänd som riksomfattande ungdomsorganisation eller serviceorganisation för ungdomsarbete. Enbart dessa organisationer kan vara berättigade att få allmänt verksamhetsunderstöd:

- Statsunderstödet ges till riksomfattande ungdomsorganisation som har minst 1 000 medlemmar varav minst två tredjedelar består av medlemmar under 29 år.

- Riksomfattande organisationer som bedriver ungdomsarbete är understödsberättigade om verksamheten är riksomfattande och om verksamheten som statsunderstöd söks för är ungdomsverksamhet.

En organisation kan få dispens från dessa kravkriterier om den arbetar med en språklig eller annan minoritet. Dispens kan också ges till en organisation som representerar ungdomsverksamheten inom sitt område på riksnivå.

4.6.1 Utredning

Vid ansökan om statsunderstöd (allmänt verksamhetsbidrag) ska en utredning om organisationens inre sammansättning, medlemmarna, verksamheten och ekonomin göras. I ansökan ska ungdomsorganisationerna ange sitt syfte, sin verksamhetsidé, sina resultatmål och göra en bedömning av sin måluppfyllelse för året. Organisationerna ska bifoga sina stadgar, verksamhetsplan, budget, ekonomirapport och ett sammandrag över genomförd verksamhet under året.

Vid utvärdering av den sökande organisationens resultat bedöms planerad och genomförd verksamhet utifrån följande kriterier:

- Verksamhetens omfattning – uppgifter om organisationens godtagbara utgifter enligt budget och tidigare års bokslut. Antal medlemmar, lokalavdelningar, distriktsorganisationer och antal ungdomar som omfattas av verksamheten tas också med i bedömningen. (Antalet medlemmar har inte särskilt stor betydelse eftersom medlemskriterierna varierar kraftigt i olika ungdomsorganisationer.)
- Verksamhetens kvalitet – där man ser över hur väl verksamhetsplan och verksamhetsberättelse stämmer överens med varandra.
- Behovet av statunderstöd – påverkas till en del av andra offentliga bidrag som organisationen fått under det föregående året samt ansökt om för det innevarande året.
- Resurshållning.
- Graden av verksamhetsidéns förverkligande.
- Verksamhetens aktualitet och betydelse för samhället i stort.

4.7 Återrapportering/Kontrollsystem

Organisationerna som beviljats statsunderstöd är skyldiga att inom en bestämd tid komma med en utredning till undervisningsministeriet om hur understödet har använts. Undervisningsministeriets ekonomiavdelning och dess revisorer gör en första granskning av dessa utredningar. Den andra granskningen görs av ministeriets tjänsteman som godkänner organisationens utredning.

Den tredje granskningen utförs av Utvärderings- och understödskommisionen som har som uppgift att objektivt bedöma organisationens (riksomfattande ungdomsorganisation eller serviceorganisation för ungdomsarbete) resultat och förverkligandet av sin verksamhetsidé och utifrån denna bedömning lägga fram förslag till fördelning av statsunderstöd till Undervisningsministeriet. Kommissionen ger ett utlåtande på Undervisningsministeriet förslag till fördelning av understöd.

4.8 Förändringar

Sedan slutet av 1940-talet har staten gett stöd till ungdomsorganisationernas verksamhet. Lagen om statsunderstöd till riksomfattande arbete trädde i kraft 1974 och befäste den redan tidigare använda stödordningen med årliga anslag i statsbudgeten. Lagar som berör ungdomsarbete och verksamhet har sedan dess förnyats med tio års intervaller. Den Ungdomslag som nu reviderats trädde i kraft 2006. Inga större principiella förändringar har gjorts vad gäller fördelning av statbidraget till ungdomsorganisationerna. Endast några preciseringar om vissa organisationers berättigande till statsunderstöd har genomförts.

4.9 Synpunkter på statsunderstödet

Intervjun som genomfördes med ansvarig tjänsteman för statsunderstödet och generalsekreteraren för utredningskommittén resulterade i en grundlig genomgång av det ungdomspolitiska systemet, ungdomslagen, och statsunderstödet funktion inom ramen för denna helhet. Bidragssystemet ses som en väsentlig del av den nationella ungdomspolitiken. Den reviderade ungdomslagen (2006) är resultatet av en grundlig beredning där tjänstemän och andra aktörer diskuterat sig fram till hur det ungdomspolitiska i sin helhet ska fungera och vad som behöver eftersträvas. Det som går att utläsa av intervjun är att de båda anser att systemet fungerar bra och att stödet generellt är bra för barns och ungdomars organisering. Det framgår tydligt att statsunderstödet ska ses som del i en större helhet, ungdomslagen. Statens hållning är att rent innehållsmässigt inte blanda sig i medborgarverksamheter. Utifrån detta perspektiv blir det viktigt att barn och ungdomar engagerar sig men inte hur och att det finns andra alternativ för de barn och ungdomar som inte är med i barn- och ungdomsorganisationer.

4.10 Ungdomsorganisationernas syn på statsunderstödet

4.10.1 Allianssi

Allianssi har funnits sedan 1940-talet i skepnaden av tre serviceorganisationer inom området ungdomsarbete. När de tre organisationerna slogs samman 1992 bildades Allianssi. Finansieringen kommer från statsunderstödet men de får också anslag för forskning om unga. Den delen av verksamheten formuleras som uppdrag från staten vilket gör att staten påverkar innehållet i verksamheten som bedrivs. Cirka 70–80 % av verksamheten finansieras med statliga medel. Allianssi har omkring 30 anställda i åldrarna 20–60 år med en medelålder på 36. Styrelsen består av representanter från ungdomsorganisationer och eftersom kravet för att betraktas som en barn- och ungdomsorganisation i Finland är att 2/3 av medlemmarna måste vara under 29 år är en stor del av styrelsemedlemmarna unga.

Finlands Ungdomssamarbete Allianssi är en nationell service- och intresseorganisation för ungdomsarbete. Organisationen är en politiskt och religiöst obunden intressebevakare. Nästan alla nationella uppfostringssektors föreningar eller ungdomsorganisationer är dess medlemmar. Allianssi producerar tjänster för både ungdomar och dem som verkar inom ungdomssektorn.

Allianssi representerar det finska ungdomssamarbetet på det nya årtusendet både i hemlandet och på branschens internationella forum. Den organiserar utbildning, förmedlar information och utbytesplatser för ungdomar till utlandet samt gör utvecklingssamarbete. Genom sina informationstjänster är Allianssi ett mångsidigt hus av ungdomsinformation med aktuella nättjänster.

Allianssi verksamhet kan delas i påverkan och service. De deltar i debatten om ungdomssektorns resurser, ordnar sammankomster och seminarier för påverkare samt verkar inom samarbete mellan de olika förvaltningsgrenarna. Allianssi utför ungdomsverksamhetens forsknings- och utvecklingsarbete med tyngdpunkt på ungdomarnas deltagande och ungdomsarbetets samhälleliga betydelse^{xxxi}.

4.10.2 Allianssi syn på statsunderstödet

Allianssi finansieras via statsunderstödet. Generellt anser Allianssi att statsunderstödsystemet är tungrott och byråkratiskt men att det bringar kontinuitet och ger en stabil ekonomi för deras verksamhet och för övriga organisationer. Det finns möjlighet till att tänka långsiktigt. Det som anses väl byråkratiskt är att separata ansökningar måste göras för varje projekt/verksamhet, liksom även separata rapporter om respektive projekt/verksamhet. Allianssi är också kritiska till att samma bedömningskri-

^{xxxi} www.alli.fi

terier praktiseras på olika typer av organisationer. Det är inte rimligt anser man. Vidare anser man att det är olyckligt att Allianssi medel tas från samma "pott" som deras medlemsorganisationer. Det skapar en konkurrenssituation som inte är bra.

4.10.3 Fyra organisationer

Från Finland är det fyra organisationer som besvarat enkätfrågor^{xxxii} via e-post. Deras svar redovisas schematiskt i följande bild:

^{xxxii} Frågor till barn- och ungdomsorganisationer, bilaga 3.

Organisation	Finlands-svenska Marthaförbundet	Finlands-svenska Ungdomsförbundet	Pohjola-Nordens ungdomsförbund	Finlands Scouters riksförbund
Grundad	1973	1906	1965	1977 (1910)
Antal medlemmar	1 031 (2006)	48 952	3 500	18 distrikt 900 scoutkårer 75 000 medl.
Andel unga under 30 år	1 000	32 167	Uppgift saknas, medlemsregister förnyas.	63 443
Andel statlig finansiering	18 %	48 %	50 %	Största delen medlemsavg. Därutöver fonder och statsunderstöd
Andel unga i Styrelsen	Nej	Styrelsen består av 6 pers + ordf. av dessa är 5 pers. unga	Samtliga unga	70 % av våra kårchefer är unga
Anställda & Ålder	3 anst. halvtid, 30, 60 och 35 år. 30 timanst/år för läger & kurser, 17–50 år.	5 anst. 30, 40, 50 och 2 pers. 60 år	3–4 anst. heltid, 25–34 år.	50 anst. 28 centralorg. och resterande på distr. 20–60 år.
Positivt med statsunderstöd	Tryggar basverksamheten.	Tryggar basverksamheten	Tryggar basverksamheten	Tryggar och ger stabilitet
Negativt med statsunderstöd	Nej	Reglerna är bra	Reglerna är bra	Den del som består av lotteri-medel är föränderligt = ej bra för ungdomsarbete. I år går en del av medlen till statens fastighetsbestånd.
Påverkar regelverket org. struktur	Egentligen inte	Pengarna delas ut till centralorg. om denna regel inte funnits skulle vissa delar av verksamheten vara möjliga att utlokalisera till distrikten.		
Önskvärd förändring	Jag är nöjd	Reglerna är helt ok Bidragssumman kunde vara större.		Bidraget bör fördelas efter antalet aktiviteter/vecka. Vi har 3 524 891 verksamhetstim/år vilket är väldigt mycket och borde återspegla sig i bidragets storlek
Organisationer som gynnas av regelsystemet	Vet ej	Vet ej	Politiska ungdomsförbund erhåller proportionellt mer i bidrag jämfört med icke politiska organisationer.	Vet ej
Organisationer som Utestängs	Vet ej	Rasistiska organisationer		Organisationer med mindre än 1 000 medlemmar får inget – vilket är ett stort problem.

5. Norges tilskudd til barne- og ungdomsorganisasjoner

5.1 Regler for statsbidraget

Den foreskrift som reglerer statsbidraget til ungdomsorganisationerna heter, *Forskrift om tilskudd til frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner*, av 29. november 2007 og er beslutad av Barne- og likestillingsdepartementet. Nytt regelsystem träder i kraft 2008^{xxxiii}.

5.2 Bidragsgivande organ

I Norge är det *Fordelingsutvalget* som är bidragsgivande organ för statsbidraget till barn- og ungdomsorganisationer. Statsbidraget till barn- og ungdomsorganisationer finansieras via skattemedel. Fordelingsutvalget är ett eget förvaltningsorgan direkt underställt *Barne- og likestillingsdepartementet*. Fordelingsutvalget har syv medlemmer som oppnevnes av departementet. Lederen, nestlederen, to medlemmer og en vararepresentant oppnevnes på fritt grunnlag. Tre medlemmer og et varamedlem oppnevnes etter forslag fra organisasjonene. Minst to av disse skal være tilsluttet Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU) og være foreslått av LNU.

Fordelingsutvalget har ett sekretariat som arbetar med handläggningen av ansökningarna och är knutet till: *Barne-, ungdoms-og familiedirektoriatet, Bufdir*.

5.3 Bidragets storlek

År 2007 fördelades drygt € 8,9 miljoner i nationellt grundstøtte/statsbidrag fördelat på omkring 70 ungdomsorganisationer, som tillsammans har 330 981 medlemmar. Fördelat belopp för internationellt driftstillskott var 2007, € 373 500.^{xxxiv}

Ur *Frifond* fördelas medel som kommer från Norsk tips och stadsbudgeten. År 2006 fördelades € 10,2 miljoner till 101 barn og ungdomsorganisationer. Dessa medel förvaltas och fördelas på uppdrag av regeringen av *LNU, Landsrådet för Norges barne og ungdomsorganisasjoner*

^{xxxiii} Les mere på: www.fordelingsutvalget.no.

^{xxxiv} www.fordelingsutvalget.no

5.4 Syfte och mål med bidragen

Statsbidraget ges för att främja barns och ungdomars deltagande i organisationslivet. Bidraget syftar till att stimulera organisationerna till engagemang, nationalt och internationalt medansvar och målet är att säkra organisationerna som arena för medbestämmande och demokrati.

5.5 Bidragsformer & villkor

Statsbidragets/grundstödet storlek bestäms utifrån tre kriterier med en typ av poängsystem. De tre kriterierna återspeglar de krav som ställs på organisationerna och som styr vilken av de tre grupperna/stöden (dessa redovisas i kommande stycke), som organisationerna kan ingå i.

Antal godkända medlemmar och lokalavdelningar ger ett visst antal poäng som styr bidragets storlek. Därefter placeras organisationerna i olika grupper utifrån hur de är uppbyggda. I grupp 2, där kraven på självständighet och demokrati är lägre än i grupp 1, har varje poäng som ges värdet 0,6 av varje poäng i grupp 1. Utifrån följande kriterier bestäms storleken på bidraget:

- Antal medlemmar under 26 år som betalat medlemsavgift för underlagsåret.
- Antal godkända lokalavdelningar.
- Organisationens grad av självständighet och demokrati.

Organisationerna placeras i tre olika grupper utifrån deras struktur och storlek. Utöver det finns en grupp för nya och en för organisationer som inte längre uppfyller de krav som ställs på dem.

5.5.1 Grupp 1. Barn- och ungdomsorganisationer och strukturer

I grupp 1 placeras ungdomsorganisationer som styrs av unga själva. Organisationerna ska vara självständiga och demokratiska, men kan ha bindningar till moderorganisationen. Följande kravkriterier ställs:

- Organisationen/strukturen måste ha egna stadgar som klargör mål, självständighet, organisationsform, lokalt och regionalt, om det finns ett regionalt led. Det måste finnas minst en person centralt som är anställd för att arbeta med organisationens barn- och ungdomsverksamhet.
- Organisationen/strukturen måste ha en demokratiskt uppbyggd organisation som säkrar att alla betalande medlemmar som fyllt 15 år har lika rätt till inflytande i organisationen.
- Årsmöte/landsmöte måste hållas minst vart fjärde år och utgöra organisationens högsta beslutande organ med rätt att fatta beslut i alla ärenden.

Representanter med rösträtt på årsmötet ska vara valda av och bland medlemmarna i lokalavdelningar eller regionalavdelningar. Om moderorganisationen är representerad på årsmötet kan inte dess representanter handla som en blockerande minoritet mot stadgeändringar eller andra beslut. Den valda sittande centralstyrelsen och representanter valda av och bland de anställda har också rätt att delta med rösträtt på årsmötet.

- Centralstyrelsen ska vara vald av årsmötet och utgör den högsta ledningen som leder och ansvarar för organisationens verksamhet mellan årsmötena. Om moderorganisationen representeras i centralstyrelsen kan dessa inte utgöra en blockerande minoritet mot beslut som ska fattas.
- Organisationen ska ha ett centralt medlemsregister.
- Organisationen ska ha minst 1 000 godkända medlemmar under 26 år per den 31 december i underlagsåret. Dessa ska utgöra minst 60 % av det totala antalet medlemmar i organisationen.
- Organisationen måste bestå av minst 20 godkända lokalavdelningar.
- Godkända lokalavdelningar måste vara fördelade i minst 10 län.
- Det ska finnas en egen budget, årsredovisning och verksamhetsberättelse.

5.5.2 Grupp 2. Andra organisationer

I grupp 2 finns organisationer och strukturer som bedriver ett omfattande arbete bland barn och unga, men som faller utanför grupp 1. I grupp 2 kan således organisationer som huvudsakligen styrs av vuxna men som har barn- och ungdomsverksamhet och organisationer som har ungdomsverksamhet trots att merparten av medlemmarna är över 25 år ges stöd.

I grupp 2 är det lägre ställda krav när det gäller demokrati, jämlikhet och jämställdhet jämfört med grupp 1. I grupp 2 kan organisationer få dispens från kravet att alla medlemmar över 15 år ska ha samma rätt till inflytande i organisationen. Kravet att årsmötet ska vara organisationens högsta organ med rätt att fatta slutgiltiga beslut i alla frågor finns inte i grupp 2. Där finns heller inget krav på att en majoritet av medlemmarna i organisationen ska vara ungdomar (i grupp 1 krävs att 60 % av medlemmarna ska vara under 26 år). Kravet på jämställdhet är inte lika högt ställt som i grupp 1. I enlighet med trosfriheten ger nuvarande bidragssystem även utrymme för organisationer där män och kvinnor inte har samma rättigheter. Organisationer kan med hänvisning till religiös tro få stöd trots att kvinnor inte är valbara till förtroendeposter i organisationen. Följande kravkriterier ställs på organisationer inom ramen för grupp 2:

- Organisationen/strukturen måste ha egna stadgar som klargör mål, självständighet, organisationsform och organisationens uppbyggnad centralt, lokalt och regionalt, om det finns ett regionalt led. Det måste finnas minst en person centralt som är anställd för att arbeta med organisationens barn- och ungdomsverksamhet.

- Organisationen/strukturen måste ha en demokratiskt uppbyggd organisation som säkrar att alla godkända medlemmar som fyllt 15 år har rätt till inflytande i organisationen. Fordelningsutvalget kan om organisationen ansöker om det göra undantag från denna regel.
- Årsmöte/landsmöte måste hållas minst vart fjärde år. Representanter med rösträtt på årsmötet ska vara valda av och bland medlemmarna i lokalavdelningar eller regionalavdelningar.
- Den valda sittande centralstyrelsen och representanter valda av och bland de anställda har också rätt att delta med rösträtt på årsmötet.
- Centralstyrelsen ska vara vald av årsmötet och utgör den högsta ledningen som leder och ansvarar för organisationens verksamhet mellan årsmötena.
- Egen styrning av barn- och ungdomsarbetet. Detta krav gäller inte om en barn- och ungdomsstruktur står som sökande.
- Eget centralt medlemsregister över godkända medlemmar.
- Organisationen ska ha minst 1 000 godkända medlemmar under 26 år per den 31 december i underlagsåret.
- Godkända lokalavdelningar fördelade i minst 5 län.
- Egen budget, årsredovisning och verksamhetsberättelse för barn- och ungdomsarbetet.

5.5.3 Grupp 3. Små organisationer

Denna grupp omfattas av organisationer som på särskilda grunder, till exempel begränsat rekryteringsunderlag, inte uppfyller kraven på antal betalande medlemmar, antal lokalavdelningar eller geografisk spridning i grupp 1 och 2. Organisationerna i den här gruppen måste uppfylla samma krav som grupp 1 och 2 när det gäller stadgar/anställd, demokratisk uppbyggnad, årsmöten, centralstyrelse/eget styre, centralt medlemsregister och egen budget. Kravkriterier för grupp 3 är som följer men även dessa krav kan Fordelningsutvalget, i särskilda fall, göra undantag för:

- Minst 5 godkända lokalavdelningar.
- Godkända lokalavdelningar fördelade i minst 3 län.
- Minst 100 godkända medlemmar under 26 år.

5.5.4 Etableringsstöd

Etableringstillskott kan organisationer få som av någon anledning inte har fått statsbidrag de senaste fem åren. För att beviljas etableringstillskott krävs att organisationen har:

- Egna stadgar
- En demokratisk uppbyggnad
- Årsmöte och egen styrelse

- Centralt medlemsregister
- Egen budget
- Minst 300 godkända medlemmar
- Lokalbaserad verksamhet
- Vara av nationell karaktär

Fordelningsutvalget kan ge dispens för kravet på antal medlemmar.

5.5.5 Partipolitiska ungdomsorganisationer

De partipolitiska ungdomsorganisationerna omfattas inte av förordningen. De får statsbidrag som baseras på hur många röster moderpartiet fick det senaste stortingsvalet.

5.5.6 Definition av godkänd medlem

Som godkänd medlem räknas den som är under 26 år och som individuellt och frivilligt anmält sig som medlem. Medlemmen ska ha betalt medlemsavgift för underlagsåret.

5.5.7 Definition av godkänd lokalavdelning

En godkänd lokalavdelning definieras med att det är en självständig enhet inom organisationen som har stadgar, minst 5 godkända medlemmar under 26 år och en egen styrelse vald av och bland medlemmarna. Organisationer med lokalavdelningar som bara har tre eller färre medlemmar som är gamla nog att ha fulla demokratiska rättigheter, har dispens från kravet på egen styrelse vald av och bland medlemmarna. En lokalavdelning ska även ha en självständig ekonomi och sända in en årsberättelse för verksamhetsåret till riksorganisationen. Länsavdelningar som fungerar som lokalavdelningar räknas som godkända lokalavdelningar. Arbetsgrupper och underavdelningar knutna till en lokalavdelning räknas inte som egna godkända lokalavdelningar.

5.6 Återrapportering/Kontroll

Kontrollen av organisationerna som får statsbidrag syftar till att se till så att de organisationer som får stöd uppfyller grundvillkoren för bidrag och att de uppgifter de lämnat i sin ansökan stämmer. Kontrollarbetet ska också säkra att organisationerna får sin rättmätiga del av den totala bidragssumman som fördelas under året.

Därför är riksorganisationerna ålagda att sköta det centrala medlemsregistret, samordna och följa upp organisationens hela verksamhet samt anlita auktoriserad revisor som granskar verksamheten. Revisorn granskar och

intyggar de interna system och rutiner som organisationen har för att hålla ordning på sina uppgifter. Medlemsregistret ska omfatta namn, födelseår och adress till varje godkänd medlem samt redovisa betald medlemsavgift.

Fordelningsutvalget sköter själva kontrollen av de organisationer som får statsbidrag. Årligen väljer de ut minst 15 organisationer som får statsbidrag, för särskild granskning. Vid kontroll kan Fordelingsutvalget inte kräva att organisationen ska lämna ut sitt centrala medlemsregister. Däremot har myndigheten rätt till insyn och besöker därför organisationen i granskningsarbetet. Bidragsansökan och attest från revisor ger underlag för granskningen.

Om en organisation i sin ansökan angett ofullständiga eller oriktiga uppgifter och detta medfört att organisationen fått för mycket bidrag kan den bli återbetalningsskyldig. Summan som ska betalas tillbaka justeras vanligtvis vid utbetalning av nya medel som organisationen beviljas för året därpå. I det norska bidragssystemet skiljer sekretariatet på fel som uppstått på grund av slarv och fel som beror på medvetet fusk och menar att dessa två företeelser kräver olika sorters kontroll. Revisorns granskning och myndighetens granskning kompletterar således varandra.

5.7 Andra offentliga bidragskällor

Ur Frifond fördelas medel som kommer från Norsk stadsbudget. Frifondsmedel förvaltas av LNU som också fördelar dessa medel. Frifond beskrivs separat i avsnittet, *LNU fördelar Frifondsmedel*, sidan 57. Organisationer kan också söka riktat stöd inom olika sakområden från olika departement. Det finns även kommunala bidrag att söka för lokallagen.

5.8 Förändringar

Regelverket för det norska statsbidraget till barn- och ungdomsorganisationer har varit föremål för flera förändringar under de senaste 10 åren. I mitten av 1990-talet uppdagades att det fanns organisationer som fuskat med medlemsantalet och på så sätt tillskansat sig mer medel än vad de varit berättigade till. Detta hade pågått en längre tid och väckte naturligtvis debatt. Resultatet blev att reglerna för redovisning av medlemstal och revision skärptes väsentligt. 1998 infördes ett nytt regelverk med bland annat skärpta krav på dokumentation och kontroll. Detta regelverk reviderades 2002 och resulterade i att man förenklade regelverket. Bland annat slopades aktivitet som bedömningskriterium. Kvar blev kravet på medlemsregister och ett bidragssystem som enbart baserades på antalet medlemmar och lokalavdelningar.

År 2004 utvärderades den statliga stötteordningen för barn- och ungdomsorganisationerna.^{xxxv} Barne- og likestillingsdepartementet såg emellertid behovet av en mer grundlig utredning av den statliga støttepolitikken och de frivilliga barn- og ungdomsorganisationernas betydelse i samhället och tillsatte en utredning, *Barne- og ungdomsorganisasjonsutredningen*. Utredningen, *Fritid med mening*, överlämnades i juni 2006^{xxxvi}. En rad förslag för att stärka ramvillkoren för barn- og ungdomsorganisationerna samt principer för ett nytt regelverk för grundbidrag lades fram i utredningen. Dessa förslag har varit utgångspunkt för departementets förslag till nytt regelverk för stötteordningen till barn- og ungdomsorganisationerna som ska träda i kraft 2008. En arbetsprocess tillsammans med barne- og ungdomsorganisationerna har varit betydande i framtagandet av de nya reglerna. Viktiga utgångspunkter för det nya förslaget är att underlätta byråkratin för organisationerna och att öppna för att flera olika typer av organisationer ska passa in i regelverket. Nuvarande system som är medlemsbaserat har resulterat i att rekrytering av medlemmar tenderat bli viktigare än själva verksamheten för vissa organisationer.

I stora drag tas gruppindelningen bort och istället införs två typer av bidrag, *basistilskudd* og *variabelt tilskudd*. Poängsystemet behålls og utvecklas. Alla organisationer som oppfyller ett begränsat antal kriterier kan oppnå basistilskudd. I tillegg finns ett urval variabler som är utviklingskriterier vilka organisationerna själva kan välja att eftersträva og därmed få sig tilldelade extra grundtilskudd av varierende storlek. Bland dess kriterier tiltkommer krav om jämställdhet mellan könen (minst 40 % av kvinner eller män), ungdomsrepresentation i den centrala styrelsen og aktivitetskriterium återinförs. Man har även sänkt kravet på antal medlemmar till 700 godkända medlemmar i syfte att öppna för fler og nyare organisationer. Etableringsstødet förblir oförändrat.

5.9 Handläggares synpunkter

Det intervjuamtal som genomfördes med bidragshandläggaren på Forde- lingsutvalget handlade till stor del om de förändringar av bidragssystemet som ska införas. Detta redovisas till stor del i föregående avsnitt. De reflektioner som bidragshandläggaren i övrigt gav uttryck för redovisas i detta avsnitt. Här redovisas även LNU:s syn på sin roll som bidragsgivande organ för Frifond og som paraplyorganisation för barn- og ungdomsorganisationerna i Norge.

^{xxxv} For og med barn og unge?Evaluering av statlige tilskuddsordninger for frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner, Agenda, Utredning og Utvikling, 2004.

^{xxxvi} Fritid med mening, Statlig støttepolitikk for frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner, NOU 2006:13, 2006

5.9.1 Om handläggning

Poängsystemet upplevs som rättvist. Som handläggare är det ett bra system då det är viktigt att vara så rättvis som möjligt. När nu fler kriterier tillkommer öppnas möjligheterna för olika typer organisationer att bli jämlikt behandlade. Förhoppningen är att de nya kriterierna och reglerna ska bidra till att olika organisationer ska kunna behålla och även utveckla sin särart.

I bland kan handläggaren sakna någon form av utvecklingsmedel för att stimulera organisationer som man ser har en potential men som inte når riktigt ända fram för att få stöd. Nackdelen är att handläggning av sådana medel genast blir mer godtycklig och subjektiv.

5.9.2 Om bidragsvillkoren

När det gäller bidragsvillkoren och återrapporteringskraven menar handläggaren att systemet styr organisationernas struktur. Kravet på att organisationen ska ha en demokratiskt uppbyggd struktur påverkar. Det finns ett värde i att värna och säkra påverkansmöjligheter och beslutsfattande. Det är dock troligt att vi genom att enbart godkänna den representativa modellen kanske går miste om något som skulle kunna utvecklas och fungera bättre utifrån hur allt fler väljer att organisera sig.

Det finns ju en grund för varför staten utformat sina regler och en medveten tanke om vad man vill åstadkomma. Rollspelsorganisationen, Hyperion, använde sig av samma föreningsmodell som staten förespråkar då de startade och maximerade på så sätt också det bidrag som de beviljades. Detta skapade diskussion och ifrågasättande av dem som organisation. Samtidigt gjorde organisationen precis det som efterfrågades för att godkännas som ungdomsorganisation. Utöver det engagerade man många unga bland dem som vanligtvis inte engagerade sig i föreningslivet.

I Norge finns många barn- och ungdomsorganisationer som har verksamheter *för* barn- och ungdomar. Under en tid har ungdomsstyrda barn- och ungdomsorganisationer premierats men i och med de nya reglerna förstärks likvärdigheten mellan självständiga ungdomsorganisationer och vuxenstyrda barn- och ungdomsorganisationer då ett kriterium som lyfts in i poängsystemet är kurs/utbildning.

5.9.3 Andra mål och bedömningsgrunder

En jämnare könsfördelning ska prioriteras men har lagts utanför poängsystemet. Måste ses utifrån olika perspektiv för föreningar men också utifrån hur medel fördelas utifrån en större helhet.

5.9.4 Funktionshinder

Barn och ungdomar med funktionshinder är i liten utsträckning representerade i de traditionella barn och ungdomsorganisationerna. De har sina egna organisationer som tydligt fokuserar på att driva frågor som ligger i deras intressen.

5.9.5 Mångfald i organisationerna

Det är främst olika nationaliteter som organiserar sig i egna organisationer. Några egentliga insatser för att förändra detta görs inte. Barn och ungdomar som kommer från länder där det finns en tradition av att organisera sig är mer benägna att starta egna organisationer än att gå med i befintliga barn- och ungdomsorganisationer. Minoritetsgrupper har ofta svårt att leva upp till kraven på geografisk spridning och även kraven på antal medlemmar. Dessa kan då få dispens. Något bättre kan det bli nu i och med att minsta antalet medlemmar ändras till 700, men fortfarande kan det bli problematiskt med den geografiska spridningen.

5.10 LNU fördelar Frifond

Här beskrivs hur man i Norge använder delar av överskottet från Norsk tips till stöd för barn- och ungdomsorganisationerna. Redovisningen bygger på gruppintervju med tre representanter för LNU samt skrivet material och LNU:s hemsida.

5.10.1 LNU

Landsrådet för Norges barn- och ungdomsorganisationer, LNU, grundades efter andra världskriget och har sedan dess varit en samlande kraft för barn- och ungdomsorganisationer i Norge. Organisationen har idag omkring 70 medlemsorganisationer. Verksamheten består av två delar. Dels att vara en intresseorganisation och kompetensbank för medlemsorganisationerna, dels att förvalta Frifond och fördela olika typer av stöd för de frivilliga organisationerna. LNU:s styrelse består av representanter från medlemsorganisationerna. Organisationen har ett sekretariat där omkring 20 personer arbetar.

I sin roll som intresseorganisation arbetar LNU för sina medlemsorganisationers intressen, deras egenart och påverkan gentemot viktiga samhällsaktörer. LNU ska arbeta såväl nationellt som internationellt. LNU:s kompetensbank har i uppgift att driva och påverka i barn- och ungdomspolitiska frågor. LNU ska också stödja barn- och ungdomsorganisationerna i att själva driva frågor som berör dem. Till grund för detta arbete ligger FN:s barnkonvention.

LNU fördelar projektstöd som olika instanser/departement står bakom. Som exempel kan nämnas Demokratimedel och Balkanmedel som finansieras av Utrikesdepartementet. Organisationen arbetar också med egna projekt där fokus ligger på mångfald, barn och unga med funktionshinder, internationellt utbyte med mera. Bland annat har LNU tillsammans med andra nordiska länder initierat en konferens där man bjöd in unga representanter från invandrarorganisationer för att informera om hur unga kan bilda sina egna organisationer. Projektet fick stöd av NORDBUK.

På uppdrag av regeringen är LNU förvaltningsorgan för en del av överskottet från tips- och lottomedlen i Norge. Frifond är en del av LNU:s förvaltningsverksamhet Stödet vänder sig till alla barn och ungdomsorganisationer lokalt.

5.10.2 *Frifond*

Frifond är en stödform som upprättats av Stortinget för att förbättra förutsättningarna för demokratiskt medlemsbaserad verksamhet i lokalt föreningsliv och frivilliga organisationers arbete. Stödet etablerades år 2000 och administreras i ett samarbete mellan *Landsrådet for Norges barn og ungdomsorganisationer* (LNU), *Norsk musikkraad* och *Norsk teaterraad*. Hos LNU består bidraget för Frifond av två delar, *Frifond organisasjon* och *Frifond barn og unge*^{xxxvii}. Sammanlagt för de två stödformerna fördelades år 2007 € 13,8 miljoner.

5.10.3 *Frifond organisasjon*

Landsomfattande organisationer med barn- och ungdomsverksamhet organiserat i lokallag eller föreningar kan ansöka om stöd.

Organisationen ska fördela beviljat stöd till sina lokallag, antingen i form av grundstöd eller som projektstöd.

Stödet syftar till att öka aktiviteten i lokallagen. Starka och aktiva lokallag ska bidra till ett starkare civilt samhälle^{xxxviii}.

5.10.4 *Frifond barn og unge*

Fristående grupper, lag och föreningar utan anknytning till en riksorganisation men som har verksamhet och aktiviteter för barn och ungdomar på frivillig basis kan ansöka om stöd.

Stöd syftar till att stärka det lokala föreningslivet och bidra till en mångfald av aktiviteter för barn och unga^{xxxix}.

^{xxxvii} www.lnu.no

^{xxxviii} Oversikt over LNU:s støtteordninger, 2005.

^{xxxix} Oversikt over LNU:s støtteordninger, 2005

5.11 Barn- och ungdomsorganisationers syn på tillskudd till frivillege barne- och ungdomsorganisasjoner

Nedan redovisas fyra barn- och ungdomsorganisationers synpunkter på det norska statsbidraget. Enkätfrågorna^{x1} har skickats ut elektroniskt och besvarats via e-post.

	De ungas orkesterförbund	NKSS	Hyperion	Ung Kirkesong
Grundad	1974	1923	2002	(1954) 1996
Antal medlemmar	3 825, 122 medlemsorkestrar	4 600	12 000	7 343
Medlemmar Under 26 år	3 000	200	11 000	6 531
Andel statlig finansiering	47 %	7 %	95–100 %	75 %
Andel unga i styrelsen	Ja	40 %	7 personer är 5 unga	Ja, flertalet
Anställda och ålder	2 anställda, 44 och 31 år	35 anställda 20–56 år	Nej, bara för vissa uppdrag/projekt	3 anställda, 42, 44, 62 år
Positivt med statsbidraget	Organisationerna bestämmer själva typ av verksamhet. Att det är riktat till barn och unga	Att antalet betalande medlemmar ger exakt resultat på bidrag utan ifrågasättande av innehåll.	Kontinuitet och trygghet. Bra att slippa söka sponsorer/ta ut avgift = för alla	Stabilt och förutsägbart. Ger grundfinansiering så att vi kan skaffa andra intäkter.
Negativt med statsbidraget	Komplexa regler. Verkar alltför direktstyrt på aktiviteter	Nya regler från 2008 – aktivitet som kriterium, men vad är pedagogiskt arbete??!	Förlegad definition av lokallag och medlem. Lokallag = virtuellt nätverk och aktiv = att t ex vara med i ett nätverk som arbetar mot rasism. Aktivitet behöver inte nödvändigtvis drivas av vuxna.	Systemet är politiskt känsligt. För lite baserat på samarbete mellan offentligt och organisationer. Alltför stor premiering av små organisationer.
Påverkar regelsystemet organisationens struktur	Ja, ungdomar har fått mer reellt inflytande i den demokratiska beslutsprocessen.	Ja, det upptar mycket tid. Ändrat stadgar, styrelsens sammansättning. Inriktningen på verksamheten styrs.	Organisationen ändras efter reglerna. Mycket är oförändrat. Systemet belönar vissa. Nya regler 2008, ungdomsrepresentation och krav på jämställdhet, oavsett typ av org. – detta säger en del om hur organisationslandskapet ser ut.	Utan statsbidrag hade etablering inte varit möjlig. Vi påverkas och vi anpassar oss.

Fortsätts

^{x1} Frågor till barn- och ungdomsorganisationer, bilaga 3.

	De ungas orkesterförbund	NKSS	Hyperion	Ung Kirkesong
Fortsat				
Förslag på förändring	Ökad tillit till att org. själva kan ansvara för fördelningen inom sin org.	Bedömningen ska endast ske utifrån antal medlemmar och lokalt arbete i distrikten.	Definiera medlem och lokallag Fast struktur för grundregler oavsett politiskt styre och bedömning för vissa punkter som kan variera beroende av politiskt styre.	Bättre samarbete mellan staten och organisationerna. Ett mindre fast grundbidrag och jämnare fördelningskriterier med tonvikt på aktivitet.
Organisationer som har fördelar		De som är ungdomsinriktade och har hög grad av aktivitet	Traditionella org. De som har anpassningsförmåga och på så vis kan maximera utdelning av medel.	De som specialiserat sig. Störst utdelning för de första medl. – liten för fler medl. – vi skulle vinna ca. en miljon på att dela vår organisation i två, en barnorg. och en ungdomsorg.
Organisationer som missgynnas		De med stark bindning till moderorg. Ofta religiösa org. De som hävdar att de fostrar i traditionellt förstånd och små org.	De som vilar på annan värdegrund t ex kristna org. Som av teologiska skäl inte kan/önskar ändra sin struktur kan helt eller stadigvarande utestängas.	Rasistiska och icke demokratiskt uppbyggda org. De som inte är tillräckligt stora – Detta är tydligt uttryckt i regelverket.

6. Det Svenska statsbidragssystemet

6.1 Regler för statsbidraget

Statsbidraget regleras i förordning, föreskrifter och allmänna råd. I det årliga regleringsbrevet anger regeringen den summa som Ungdomsstyrelsen har att fördela samt återrapporteringskrav. Medel från Svenska spel regleras inte av ovan nämnda förordning utan av ett särskilt regeringsbeslut. Fördelningen sker dock enligt samma principer som gäller för anslaget till ungdomsorganisationerna.

6.2 Bidragsgivande organ

Statsbidraget fördelas av Ungdomsstyrelsen. Ungdomsstyrelsen är en statlig myndighet med flera olika enheter och med ett brett verksamhetsområde. Myndigheten har i uppdrag att ta fram och förmedla kunskap om ungas levnadsvillkor, följa upp riksdagens och regeringens mål för den nationella ungdomspolitikerna och stödja kommunerna i deras ungdomspolitiska arbete.

6.3 Bidragets storlek

År 2007 fick 88 ungdomsorganisationer dela på totalt € 19,9 miljoner. Av dessa medel utgör € 7,8 miljoner, av skatteintäkter, och € 12,1 miljoner, som är del av Svenska spels överskott.

6.4 Syfte och mål med bidragen

Statsbidraget syftar till att:

- Främja barns och ungdomars demokratiska fostran
- Främja jämställdhet mellan könen
- Främja jämlikhet mellan olika ungdomsgrupper
- Ge barn och ungdomar en meningsfull fritid
- Engagera fler ungdomar i föreningslivet.

6.5 Bidragsformer

Statsbidrag lämnas i form av strukturbidrag, utvecklingsbidrag, etableringsbidrag och särskilt bidrag. Strukturbidraget är vanligtvis det största bidraget och består av ett fast och ett rörligt belopp. Det rörliga beloppet bestäms utifrån antal medlemmar i åldrarna 7–25 år och antal lokalavdelningar. Utvecklingsbidraget och etableringsbidraget består av ett fast belopp.

6.6 Bidragsvillkor

Generella krav för strukturbidrag, utvecklingsbidrag och etableringsbidrag är att organisationen är en öppen sammanslutning med frivilligt medlemskap. Organisationen ska också vara självständig och demokratiskt uppbyggd. Andelen ungdomsmedlemmar ska vara 60 % av samtliga medlemmar.

För strukturbidraget krävs att organisationen har minst 3 000 medlemmar i åldrarna 7–25 år och har lokalavdelningar i minst tio län (av totalt 21 län). Strukturbidrag kan även ges till organisationer för funktionshindrade om dessa har minst 400 medlemmar och lokalavdelningar i minst 4 län.

För att få utvecklingsbidrag ska ungdomsorganisationen ha minst 2000 medlemmar i åldrarna 7–25 år och ha lokalavdelningar i minst tio län. Bidraget är fast vilket betyder att organisationerna får lika mycket oberoende av om det är 2001 medlemmar eller 2 999 medlemmar.

Etableringsbidrag kan ungdomsorganisationer få som har minst 1 000 medlemmar i åldrarna 7–25 år och har lokalavdelningar i minst tre län. Bidraget består av ett fast belopp per organisation.

Särskilt bidrag ges till organisationer som inte uppfyller ovan nämnda villkor men som har en ungdomsverksamhet eller en viss tillfällig verksamhet bland ungdomar som är av sådan karaktär att den bör främjas.

6.6.1 Definition av ungdomsorganisering

För att betraktas som ungdomsorganisation ska 60 % av det totala antalet medlemmar vara mellan 7–25 år.

6.6.2 Definition av godkänd medlem

Kraven för att räknas som godkänd medlem är att:

- Vara 7–25 år
- Vara ansluten till en aktiv lokalavdelning

- Ha stadgeenliga möjligheter att påverka beslut om organisationens verksamhet och inriktning
- Aktivt ha tagit ställning för ett medlemskap för det år som är underlagsåret till ansökan om bidrag.

(4 § bidragsförordningen, 2§ 4 p bidragsföreskrifterna)

6.6.3 Definition av godkänd lokalavdelning:

- Egna stadgar.
- Finnas med i ungdomsorganisationens register över lokalavdelningar.
- Bedriva verksamhet.
- Redovisa sin verksamhet i en verksamhetsredovisning.
- Ha en demokratisk struktur som beslutar om verksamhet och ekonomi.
- Ha valt att inte utgöra bidragsgrund för annan riksorganisation.
- Ha minst fem bidragsgrundande medlemmar.
- Inte ta emot aktivitetsbidrag från Riksidrottsförbundet för underlagsåret.

En regional förening kan räknas som lokalavdelning om det inte finns lokala föreningar under den regionala föreningen (5 § *bidragsförordningen*, 2§ 5 p, 4 § och 5 § *bidragsföreskrifterna*).

6.7 Återrapportering/kontroll

En organisation som fått bidrag ska lämna in redovisningshandlingar, verksamhetsberättelser, stadgar och uppgifter som Ungdomsstyrelsen begär. Myndigheten kan också kräva återbetalning om bidraget betalats ut utifrån felaktiga uppgifter.

6.7.1 Fördjupad prövning

Vart tredje år genomförs en fördjupad prövning av ungdomsorganisationerna som får statsbidrag. Syftet är att pröva om verksamheten bidrar till att uppfylla målen för statsbidraget. Då förväntas organisationerna redovisa hur verksamhetens utveckling överensstämmer med målen för statsbidraget. Organisationen ska även beskriva vilka konkreta mål som de formulerat utifrån statsbidragets övergripande mål för kommande treårsperiod. Dessa konkreta mål ska sedan utvärderas efter tre år i samband med en ny fördjupad prövning som Ungdomsstyrelsen gör. Nästa gång en fördjupad prövning sker är våren 2008^{xli}.

^{xli} Statsbidrag – så funkar det!, Vägledning om statsbidrag till ungdomsorganisationer, Ungdomsstyrelsen 2007.

6.8 Andra offentliga bidragskällor

Kommunerna utformar själva sina bidragssystem för föreningsstöd. Allmänna arvsfondsmedel som fördelas av Allmänna arvsfonden, Social departementet och projektbidrag som fördelas av Ungdomsstyrelsen och består av en del från överskottet från Svenska spel.

6.9 Förändringar

Det formella regelverket för stöd till ungdomsorganisationerna härrör från 1950-talet då man fastställde det ramverk som ligger till grund för dagens bidragssystem. Systemet har sedan dess reformerats vid några tillfällen. År 1999 genomfördes en översyn av de formella bidragsreglerna. I enlighet med de angivna riktlinjerna för uppdraget (*In97/1468/FU*) lämnade Ungdomsstyrelsen förslag till förändringar där bidragsreglerna skulle få en tydligare relation till de övergripande målen för statsbidragen samt underlätta förnyelse och utveckling av ungdomsorganisationernas verksamhet^{xlii}. Förslagen resulterade i ny förordning som trädde i kraft 2002 (*SFS 2001:1060*) och tillämpades för första gången bidragsåret 2004. Utifrån en juridisk översyn som genomfördes av Statskontoret konstaterades att det fanns oklarheter i det nya regelsystemet, som borde ses över. I och med det bidragsfusket som upptäcktes väcktes en offentlig debatt om regelsystemet, syftet med bidraget och förutsättningarna för uppföljning och kontroll vilket gjorde att Ungdomsstyrelsen 2005 genomförde en bredare och grundligare översyn av det nya bidragssystemet än vad som var tänkt från början^{xliii}. Ungefär samtidigt och i anslutning till att bidragsfusket uppdagades valde också Riksrevisionen att genomföra en effektivitetsgranskning av statsbidraget till ungdomsorganisationerna med särskilt fokus på granskning och kontroll av fördelade medel. Parallellt med detta anlätade också Ungdomsstyrelsen en extern konsult till att granska myndighetens handläggning samt de juridiska förutsättningar för kontroll av medlemsavgifter som fanns. Ungdomsstyrelsen förbereder en utvärdering och en ny fördjupad prövning under våren 2008. I nuläget förbereder regeringen en utredning som samlat ska se över sådant som Statskontoret, Riksrevisionen och Ungdomsstyrelsen lyft fram i sina ovan nämnda utredningar. Innehållet i dessa rapporter har tidigare beskrivits i början av detta kapitel under rubriken, Kunskapsöversikt.

^{xlii} Förslag till förändrade bidragsregler, Ungdomsstyrelsen, 1999

^{xliii} Statsbidrag till ungdomsorganisationerna – en översyn och konsekvensanalys av förändrade regler, Ungdomsstyrelsens skrifter 2005:7

6.10 Synpunkter från handläggare av statsbidraget

Följande avsnitt bygger på en intervju med två av Ungdomsstyrelsens^{xliv} handläggare som arbetar med statsbidragen till ungdomsorganisationerna. Intervjun har skett i samtalsform och handläggarna har i hög grad fått reflektera fritt kring statsbidraget som sådant men också kring eventuella konsekvenser och dilemman som de upplever i den konkreta handläggningen.

6.10.1 Målrelaterat bidragssystem

Statsbidragets regelverk är som de flesta system tenderar att bli något ”fyrkantigt” med en tydlig strävan för att möjliggöra en objektiv bedömning. Målstyrningen uppfattas också som relativt tydlig. Detta uppskattas av handläggarna som vill se och arbeta med ett rättvist och ett för alla förståeligt system.

Det är bra med målrelaterat statsbidrag anser handläggarna. Det gör att organisationerna inte styrs i så hög grad men att myndigheten trots allt kan vara tydliga med vilka värderingar som gäller. En sanering av icke önskvärda organisationer sker i och med prövningen vid bidragstillfället eller i samband med fördjupad prövning förklarar handläggarna. Då har myndigheten möjlighet att göra påpekanden av sådant, till exempel i organisationens stadgar, som inte stämmer eller strider mot de värderingar som statsbidraget vilar på.

Det primära är att organisationerna visar vilja att arbeta i rätt riktning, det vill säga målen för statsbidraget, och uppfyller kriterierna för medlemmar och lokalavdelningar samt stadgar. Det redskap som står till buds för Ungdomsstyrelsen att påverka organisationerna till att uppnå målen är kunskapsspridning och utbildning. Som exempel kan nämnas tematräffar där de organisationerna som fått påpekanden angående bristande jämställdhet, bjöds in för att lära och diskutera vikten av jämställdhet och vilka vinster en organisation har i att vara jämställd, hur man kan arbeta med frågan. På samma sätt har man arrangerat tematräffar med organisationer som fått påpekanden angående ungas delaktighet, för få deltagare på årsmötet och självständighet på lokalnivå. När det gäller påpekanden som Ungdomsstyrelsen gör gällande exempelvis jämställdhet kan organisationerna, vilket händer, kontra med att det är medlemmarna som väljer sin styrelse och det är därför som det ser ut som det gör.

6.10.2 Handläggningens dilemman

Statsbidragets utformning är svårt att anpassa till alla typer av organisationer menar handläggarna. Ambitionen är att skapa ett system ”för allas bästa”, dels med hjälp av väl genomtänkta beräkningsgrunder dels via handläggning. Ungdomsstyrelsen arbetar också aktivt med att informera

^{xliv} Läs mer, www.ungdomsstyrelsen.se

och producera handböcker och vägleda organisationerna i hur statsbidraget fungerar.

Med ökad tydlighet blir systemet mer fyrkantigt och stelt vilket gör att det också utestänger en del mer definitivt. Organisationerna efterfrågar ökad tydlighet men accepterar inte den begränsning som följer tydligheten. Otydlighet öppnar för kryphål eller åtminstone för risken till godtycklig bedömning.

6.10.3 Det är trots allt unga människor vi arbetar med

Handläggarna ser en konflikt i statsbidragssystemet och dess utformning i mötet med den målgrupp som bidraget är till för. Konflikten ligger i de relativt höga krav som ställs för organisationer som är etablerade men inte riktigt når över 1 000 medlemsstreck. Som exempel nämns en ung aktiv organisation med 993 medlemmar. Organisationen uppfyller inte kravet på antal medlemmar och bedöms inte ha tillräckliga skäl för att beviljas Särskilt bidrag. Här upplever handläggarna att det är svårt att förhålla sig till systemet. Vetskapen om att det är lätt att punktera ungas engagemang, de ungdomspolitiska målen å ena sidan och å andra sidan vikten av att hålla sig till regelverket, kan vara frustrerande och svårt att stå för.

6.10.4 Om bidragsvillkor

Många små lokalavdelningar premieras

Regelverket uppmuntrar många små lokalföreningar. Anledningen är att unga inte är så mobila och att små grupperingar ger möjlighet att träna sig i demokrati och bli mer delaktig. Ju fler små enheter, desto fler delaktiga, resonerar man. Vissa organisationer missgynnas eftersom de av tradition har färre och större lokalavdelningar, till exempel scoutförbunden.

När det gäller större organisationer har staten infört en regressivitetsregel som bland annat kritiserats av LSU. Handläggarna förklarar att regeln gäller då en organisation uppnått en viss storlek. Man menar att en redan mycket stor organisation som växer inte påverkas rent administrativt utan har stordriftsfördelar som gör att dessa kostnader inte ökar och därmed inte behöver kompenseras i lika hög grad av staten. Detta medför att organisationen får mindre stöd för medlem nr 10 001 och uppåt jämfört med medlem nr 1–10 000.

Höga krav

Handläggarna reflekterar över att kravet på geografisk spridning och minimiantalet 1 000 medlemmar och menar att det kan vara svårt att uppnå för en ungdomsorganisation. Utöver dessa två krav ska organisationen ha bedrivit sin verksamhet i minst två år för att i sin ansökan bifoga årsberättelse samt att alla underlag för året innan måste vara i ordning eftersom

underlagsåret är föregående år. För att bättre möta och stimulera unga till att organisera sig skulle kommunerna företrädesvis arbeta mer offensivt med sitt bidrag. Ungdomsstyrelsen menar att kommunernas bidragssystem i alltför stor utsträckning format sitt bidrag efter statsbidraget. En hel del av kommunerna har till och med krav på att föreningar som söker föreningsbidrag ska tillhöra en riksorganisation. Ett fåtal har även krav på att dessa riksorganisationer ska ha beviljats statsbidrag.

Det är önskvärt och viktigt att statsbidragssystemet är så öppet att det är möjligt att komma med. Samtidigt som kontrollen är nödvändig gör den det också svårt för barn- och ungdomsorganisationerna. Krav på en hög andel unga samtidigt som ungdomsorganisationerna har en hög omsättning på personer som engagerar sig är en annan svårighet. Det är svårt att åstadkomma en struktur som medger hög omsättning samtidigt som konkret genomförande av verksamhet och långsiktig planering ska fungera. Detta gör att ungdomsorganisationerna i allt högre grad tvingas anställa personer för att skapa någon form av kontinuitet och för att bygga upp kompetensen internt. Ett exempel som nämns är LSU:s styrelse där merparten numera består av avlönade inom organisationsfären. För bara några år sedan arbetade de flesta i styrelsen ideellt.

Utanför och innanför

För de organisationer som har över 3 000 medlemmar och är etablerade med en längre historia fungerar statsbidraget allra bäst. Dessa organisationer har ett fungerande kansli med anställda. Inte sällan är de anställda äldre och har erfarenheter och rutiner som organisationen har nytta av. Äldre anställda kan också vara en maktfaktor trots att unga representeras i styrelsen. Unga organisationer har inte den kontinuiteten som behövs för att sköta ekonomi, återrapportering, register och liknande. Utifrån de krav som ställs kan handläggarna se en långsam utfasnings- process där vissa äldre organisationer inte lyckas rekrytera unga medlemmar i den omfattning som krävs.

Utanför hamnar ungdomsorganisationer som har en minoritet som rekryteringsbas och där potentiella medlemmar inte är geografiskt spridda. Som exempel kan nämnas Unga dövblinda som har 80 medlemmar men som knappast kan få fler medlemmar. För dessa organisationer finns visserligen Särskilt bidrag. I avsnittet nedan behandlas detta närmare.

Särskilt bidrag

En ambition med särskilt bidrag är att utvecklingen av organisationer ska ske underifrån och att detta ska bidra till att man får en möjlighet att växa samt bygga upp en struktur som ger tillträde till statsbidragets grundbidrag som i sin tur borgar för kontinuitet.

Det särskilda bidraget ska samtidigt också vara ett kompletterande stöd för organisationer med särskilda skäl. Bidraget är inte en bidragsnivå under de övriga statsbidragsnivåerna. Utan kan sökas av organisationer

som av särskilda skäl inte kan uppfylla kraven som ställs i grundbidragen. Det kan till exempel vara handikapporganisationer eller etniska/nationella minoriteter som inte har möjlighet att samla så många medlemmar eller inte har den geografiska spridning som krävs. RFSL ungdom, Romska ungdomsförbundet, Judiska ungdomsförbundet, svensk-finska ungdomsförbundet och Saminorra är organisationer som ryms inom ramen för särskilt bidrag men som aldrig har möjlighet att få grundbidrag eftersom de är för få och bedöms ha begränsad rekryteringsbas.

Bland de organisationer som får Särskilt bidrag ryms även organisationer som har en annan organisatorisk struktur (till exempel inte enskilt medlemskap). Fritidsforum är ett exempel på organisation som tidigare rymts inom ramen för grundbidrag men som efter regeländring nu faller utanför. Ungdomsstyrelsen bedömer att denna verksamhet ligger i linje med den nationella ungdomspolitikens intentioner och erbjuder en verksamhet som är av värde för och med unga och bör få särskilt stöd.

Särskilt bidrag bedöms år från år och kan inte garanteras löpande. Vid bedömningen av om en organisation ska beviljas särskilt bidrag görs en årlig prövning av de särskilda skälen samt en prövning av om organisationens verksamhet bidrar till att uppfylla målen för statsbidraget och de grundläggande krav som ställs. Beslutet om rätt till särskilt bidrag och bidragsbelopp baseras på en helhetsbedömning utifrån målen för statsbidrag och kraven samt utifrån den aktuella ansökan och ev. tidigare ansökningshandlingar. En organisation som anser att den har de särskilda skäl som krävs för att få särskilt bidrag ska själva motivera vilka särskilda skäl de anser sig ha.

Under 2007 har särskilt bidrag även blivit ett bidrag som några få stora organisationer får då de av olika skäl – till exempel att de inte i tillräcklig utsträckning kan redovisa antalet medlemmar. Detta kommer att justeras till 2008 då dessa organisationer kommer att ha system som ger tillfredsställande underlag tror Ungdomsstyrelsen. Om en organisation får avslag på ansökan om struktur-, utvecklings- eller etableringsbidrag prövar Ungdomsstyrelsen om organisationen istället kan beviljas ett särskilt bidrag. Organisationen behöver inte skicka in en ny ansökan.

Andra bidragskällor

Ungdomsstyrelsen fördelar även projektmedel (Fritid och organisering) som också består av medel från Svenska spel. Stödet bör ej ses som del av statsbidraget men kan användas som ”brygga” för att bygga en riksorganisation med lokal förankring. Projektstödet vilar på ungdomspolitisk grund. Här beaktas särskilt att det är ett initiativ som bygger på ungas egna idéer och att projekt har verksamhet i minst 3 kommuner, vilket kan lägga grund för växande riksorganisation.

Om återrapportering/kontroll

Vid nyansökan av strukturbidrag ska organisationen redovisa tidigare års verksamhet vilket då också blir en uppföljning av tidigare års statsbidrag. Uppföljningen är nära sammanlänkad med ansökan vilket kan synas smidigt och ickebyråkratiskt. För att denna kontroll ska fungera förutsätts att samma organisation söker medel årligen. Om en organisation skulle välja att inte söka medel ett år skulle det inte finnas någon uppföljning/redovisning av tidigare års statsbidrag. Översyn och justering av statsbidraget gjordes för två år sedan. Fördjupad prövning ska genomföras 2008.

6.11 Ungdomsorganisationers synpunkter på statsbidraget

6.11.1 Inledning

I följande avsnitt redovisas reflektioner och synpunkter som bidragsgivande organ, som i Sveriges fall är handläggare på Ungdomsstyrelsen, LSU- Sveriges Ungdomsorganisationer, och tre ungdomsorganisationer har på det svenska statsbidragssystemet. Uppgifterna är insamlade genom intervjuer och enkätfrågor som skickats via e-post samt skrivet material.

6.11.2 LSU

LSU- Sveriges Ungdomsorganisationer är Sveriges landsråd för barn och ungdomsorganisationer och har funnits sedan 1940-talet. Det är en ideell organisation och samarbetsorgan för cirka 90 olika ungdomsorganisationer i Sverige. Tillsammans samlar LSU:s medlemsorganisationer 700 000 medlemmar. För att bli medlem i LSU finns liknade krav som för statsbidrag men de är lägre ställda. LSU har kategorier för medlemsorganisationerna men detta system har inte någon praktisk betydelse. Organisationerna väljer själva vilken kategori de anser sig tillhöra.

Organisationen arbetar för att stärka ungt civilt samhälle och utmana invanda föreställningar och idéer, både i samhället generellt och inom medlemsorganisationerna. LSU är till största delen projektfinansierat. På kansliet arbetar omkring tio personer, en generalsekreterare och ordförande. LSU fokuserar på två verksamhetsområden:^{xiv}:

- Påverkansarbete och ungdomspolitik.
- Organisations- och ledarskaputveckling.

LSU fördelar inga statliga medel. De är trots detta en viktig aktör för både Ungdomsstyrelsen som myndighet och den politiska ledningen som

^{xiv} LSU:s Årsbok, 2006

diskussionspart när det gäller ungdomspolitik. Tills nu får LSU ekonomiskt stöd från Integrations och jämställdhetsdepartementet vilket gör att de inte konkurrerar om medel med sina medlemsorganisationer. Från 2009 ska grundbidraget till organisationen betalas ut av Ungdomsstyrelsen, vilket sannolikt kommer att förändra relationen mellan dessa två. I nuläget har LSU beviljats projektstöd från Ungdomsstyrelsen där man planerar att, i samverkan med Ungdomsstyrelsen, genomföra en utbildning för medlemsorganisationerna. Utbildningen syftar till att lära ut hur statsbidragssystemet fungerar och hur de kan få ordning på nödvändiga underlag, ansökan, redovisning med mera.

LSU arbetar också med olika internationella projekt med utgångspunkten i FN:s resolution om Mänskliga rättigheter.

6.11.3 LSU:s syn på det svenska statsbidraget

Reglerna för statsbidraget

LSU diskuterar förutsättningarna för ungdomsorganisationerna jämfört med idrottsrörelsen och folkbildningen. Man menar att folkbildningen och idrottsrörelsen har betydligt mer gynnsamma villkor och att dessa har fått såväl administrativa lättnader som betydande ekonomiska fördelar. Vidare vill organisationen driva att samma förmånliga villkor som gäller för dessa typer av organisationer även borde gälla för ungdomsorganisationer.

I en skrivelse till regeringen säger LSU: ”Det är inte rimligt att upprätthålla en sådan särbehandling av idrottsrörelse och folkbildning, varken med hänsyn till folkhälsa eller samhällsnytta”. Under intervjun nämns också att det skulle vara till fördel för såväl stat som för ungdomsorganisationerna själva om man kunde finna lösningar på hur organisationerna finansierar sin verksamhet. Som det är nu har många en statlig finansiering på upp till 90 % vilket gör att man blir alltför beroende av staten.

Andelen unga som är anställda eller gör sig en profession på att arbeta med ungdomsorganisationer är få – känns som att man i debatten glömmar bort alla dem som organisationernas verksamhet engagerar lokalt – här finns det stora antalet och om detta borde det finnas studier som styrker nyttan med att vara engagerad och delta i föreningslivet?!

Om bidragsgivande organ

LSU anser inte att Ungdomsstyrelsen nödvändigtvis ska vara bidragsgivande organ. Organisationen har vid flera tillfällen försökt få till stånd att, i likhet med DUF i Danmark och LNU i Norge, fungera som bidragsgivande organ.

LSU ställer sig kritiska till hur Särskilt bidrag handläggs och bedöms. LSU menar att kriterierna är för vagt formulerade och att detta i sin tur lämnar utrymme för godtycklig bedömning.

Om bidragsformer

LSU anser att bidragssystemet ska vara målstyrt. Det förtydligar vad staten anser som eftersträvansvärt. LSU menar dock att ett entydigt målstyrt bidragssystem blir alltför styrande men ett system där staten tydligt kommunicerar sin ambition är i grunden bra.

Den bidragsform som LSU är kritisk till är det Särskilda bidraget där man menar att riktlinjerna för vem som beviljas stöd och på vilka grunder är alltför otydliga och därmed lämnar utrymme för Ungdomsstyrelsen att göra godtyckliga bedömningar.

Om bidragsvillkor

LSU menar att dagens bidragssystem gynnar organisationer med många små lokalavdelningar jämfört med organisationer med stora organisationer. Som det är nu kan två organisationer ha lika många medlemmar men få olika mycket i bidrag utifrån att de har olika antal lokalföreningar. LSU anser att motiven för att missgynna organisationer med stora lokalavdelningar på detta sätt är oklara och inte i tillräcklig grad kommuniceras av Ungdomsstyrelsen och regeringen i föreskrifterna för bidragsfördelningen.

Systemet som Ungdomsstyrelsen infört 2007 med bidragsregression för större organisationer med motiveringen att stora organisationer när det gäller administration har "stordriftsfördelar" anser LSU vara motsägelsefullt då man från regeringen och Ungdomsstyrelsen vill att ungdomsorganisationerna ska växa och engagera fler unga.

Om kontroll och återrapportering

LSU anser att statsbidragssystemet måste upplevas som legitimt bland såväl ungdomsorganisationerna själva men också av andra aktörer i samhället och inte minst av allmänheten. Ett system som lätt kan utnyttjas, manipuleras eller kringgås underminerar indirekt ungdomsorganisationerna. Kontroll och insyn i de bidragsmottagande organisationerna är självklart och viktigt menar LSU.

Ekonomiskt beroende av statliga medel

Staten borde förhålla sig till andra bidragskällor som organisationerna kan söka medel från.

En nackdel är att många organisationer nästan enbart finansierar sin verksamhet via statsbidrag vilket gör att man nästan helt "sitter i knäet" på staten. LSU har diskuterat att i sin egen organisation sätta upp mål på en viss procentsats för statligt finansierade bidrag. Syftet är att värna sin egen självständighet. Detta är inte lätt då det främst är staten som tillhandahåller medel. Men det vore önskvärt om fler organisationer exempelvis såg till att 25 % av finansieringen kom från annat håll. Ett sätt att skapa förutsättningar för detta är att göra som man gjort för Idrottsrörelsen. Där

har man sett över och skapat vissa skattelättnader samt gjort justeringar i reglerna för näringsverksamhet^{xlvi}.

Professionalisering av ungdomsorganisationer

Vi talar om förändringar och LSU:s representant reflekterar över att mycket har förändrats de senaste åren. Vi talar om den ”mellanstruktur” som finns fast ändå inte finns. Där arbetet i ungdomsorganisationerna kräver alltmer. I dagsläget är generalsekreterare, ordförande och sex ledamöter i LSU:s styrelse anställda på hel- eller deltid inom sfären av ungdomsorganisationer och samhällsengagemang. Så såg det inte ut för 10 år sedan. Det är som att det växt fram en mellanstruktur som eventuellt kan härröras till framväxten av den nationella ungdomspolitiken. I och med den nationella ungdomspolitiken har behovet av en dialog med unga på rikspanet blivit allt tydligare samtidigt som det krävs allt mer professionalism för att driva en organisations frågor och verksamhet.

LSU är positiva till att det finns en nationell ungdomspolitik. Men det finns frågor som behöver diskuteras och lösas menar man.

Ett sådant exempel är ambitionen och insatserna att främja utveckling och start av nya former för ungas delaktighet och engagemang samt stimulera nya former av organisationer. Här har staten gett stöd till nya innovativa organisationer, t ex Miljonkulturell ungdom (som bl a startat Gringo). Dessa organisationer är förhållandevis små och borde kanske hellre stöttas kommunalt, menar LSU:s representant. Visserligen har Ungdomsstyrelsen gett stöd på ett bra sätt men han menar att om man nu vill att organisationer ska växa underifrån borde detta stöd hellre finnas lokalt. Nu tenderar dessa organisationer att lämnas åt sitt öde då de på grund av att de inte hunnit bli tillräckligt stora, inte platsar inom ramen för reguljärt stöd i statsbidragssystemet. Om kommunerna skulle frigöra sig mer och sätta fokus på ungas engagemang skulle detta troligtvis generera fler aktiva unga i organisationer även på rikspan.

6.11.3 Tre organisationers syn på statsbidraget

Tre organisationer har besvarat ett antal frågor via e-post^{xlvii}. Här nedan presenteras de tre organisationerna schematiskt.

^{xlvi} Bengtsson R. Pengar Papper Skatter, 18 skarpa förslag till förbättrade förutsättningar för ideella ungdomsorganisationer, LSU, 2004.

^{xlvii} Frågor till barn- och ungdomsorganisationer, bilaga 3.

Organisation	Soku	Nykterhetsrörelsens Scoutförbund	Sverok
Grundad	1996	1971	1988
Antal medlemmar	9 626	4 754	70 000
Medl. under 26 år	7 786	3 476	62 000
Statligt finansierad del	80–90%	5 %	95 %
Unga i styrelsen	Ja	Ja	Ja
Antal Anställda och ålder	2 anställda, 43 och 33 år	22 anställda, 19–25 år	6 anställda, 20–55 år.
			Förnyngsarbete pågår.
Positivt med statsbidrag	Staten investerar i unga nu och inför framtiden. Att både antalet medlemmar och antal lokalavdelningar räknas.		Objektiva bedömningskriterier
Negativt med statsbidrag	Vi arbetar ideellt och har arbete/studier som huvudsaklig uppgift. Svårigheter att prioritera engagemang och aktivitet då tid och resurser måste läggas på administration. Vad händer med Svenska spel = osäkert system	Aktiviteter premieras inte i tillräckligt hög grad	Dubbel regressivitet – stordriftsfördelar. Rimligt i ett första steg men det finns en gräns då adm. måste växa. Organisationer som lyckas nå statens uppsatta mål för statsbidrag ska bestraffas.
Hur påverkar regelsystemet organisationens struktur.	Regelsystemet styr vår administration. Regelverket har tappat fokus och glömt det är unga runt 18 år som organisationerna består av. Regler är bra men det finns gränser	Ja, vi försöker leva upp till det som Ungdomsstyrelsen beslutar – och ser över våra stadgar om det krävs.	Vi har organiserat oss utifrån samma föreningsmodell som staten förespråkar. Eventuella förändringar påverkar våra medlemsföreningar i allra högsta grad.
Önskemål om förändringar	Ungdomsstyrelsen borde orientera sig i vad organisationer faktiskt gör och HUR. Vanligt grundbidrag och utöver det "allmänt projektbidrag" för större projekt på 1–3 år.	Aktiviteter bör premieras Ungdomsorganisationerna bör själva få fördela statsbidraget – inte en statlig myndighet.	Rationellt utformat system som leder till måluppfyllelse. T ex krav på medlemsavg. motverkar både mål om att engagera fler och jämlikhet. Systemet måste uppfattas som rättvist – starka och tydliga argument. Systemet ska gynna och underlätta för unga att starta förening. Fokus på verksamhet ej administration.
Organisationer som har fördelar i systemet	Org. Med potentiella medlemmar i hela landet		Stora organisationer
Organisationer som utestängs av systemet	De som har få och/eller potentiella medlemmar geografiskt samlade		Org. som ej kan upprätta medlemsregister. De som har en problematisk situation och får Särskilt bidrag – subjektiv bedömning

7. Färöarnas støtteordning til barna- og ungdomsarbeiði

7.1 Regler för bidrag till landsorganisationsier

Förutom det avtal som upprättades 1997 mellan *Færøeske Landsstyre* och *Dansk Tipstjeneste* som innebär att Färöarna säljer Danska Tipstjenestes spel och får del av överskottet finns regler upprättade för hur överskottet ska fördelas mellan tre bidragsgivande organ samt regler som reglerar vad medlen skall användas till.

Överskottet från spelen utbetalas till Spf. Ítróttarvedding som ägs av Färöarnas riksidsrottsförbund, *Færøernes Ungdoms Råd*, FUR, och *Kulturministeriet*. Överskottet fördelas mellan dessa enligt följande: Färöarnas riksidsrottsförbundet, ISF, 60 %, *Færøernes Ungdoms Råd*, FUR, får 20 % och Kulturministeriet 20 %. Reglerna som reglerar hur de medel som Kulturministeriet fördelar, *Leiðreglur fyri at veita stuðul av veddingarpengunum til barna- og ungdomsarbeiði*. Medel som fördelas av Riksidsrottsförbundet och FUR regleras utifrån en överordnad formulering i det beslut som klargör fördelningen av överskottet från tipsmedlen mellan de tre bidragsgivande organen.

Stöd till idrottsverksamhet ingår i ett särskilt bidragssystem som fördelas av Färöarnas riksidsrottsförbund.

7.2 Bidragsgivande organ

Både *Kulturministeriet* och *Færøernes Ungdoms Råd*, FUR, administrerar, fördelar och beslutar om landstyreliens stöd till ungdomsorganisationerna. FUR fördelar medel till sina medlemsorganisationer. Övriga barn- och ungdomsorganisationer, som bedriver verksamhet för barn- och ungdomar får stöd via Kulturministeriet.

Det är FUR som fastställt regelverket för fördelningen för den del av stödet som de fördelar. De grundläggande krav som ställs på organisationerna för att ansöka om stöd formuleras i, ”*Reglementet for tildeling af støtte*”. Medlemsorganisationerna i FUR har rätt att vid årsmötet lägga förslag på förändringar i regelsystemet. Det finns också en regel som säger att regelverket ska ses över och revideras vid vart femte årsmöte. Senaste revideringen gjordes 2005.

FUR är paraplyorganisation för de landstäckande frivilliga barn- och ungdomsorganisationerna på Färöarna. FUR har ett kansli med en anställd. Denne handlägger ansökningar och är föredragande inför styrelsen,

generalsekreteraren och FUR:s revisor som godkänner ansökningarna och fattar beslut. Styrelsen består av representanter från medlemsorganisationerna och väljs vid årsmötet.

7.3 Bidragets storlek

Bidragets storlek bestäms utifrån det avtal som Färöarna har med Dansk Tipstjeneste. Det belopp som betalas ut till Färöarna är från och med 2004 proportionellt med det som det spelas för på Färöarna. Tidigare bestämdes beloppet utifrån en bestämd procentsats av Dansk Tipstjenestes samlade överskott. Av de 20 % som FUR får för att fördela tilldelas den egna organisationen ett fast anslag på € 53 700 årligen.

Om FUR:s del av överskottet överstiger € 268 400 ska hälften av överstigande belopp gå till FUR:s stöttefond och resterande fördelas i enlighet med fastställda procentsatser till respektive poster. Skulle FUR:s del av överskottet från spelverksamheten understiga € 134 200 tas medel från Stöttefonden för att täcka underskottet och säkra ungdomsorganisationernas och lokalföreningarnas verksamhet.

Sedan 2002 har beloppet stadigt ökat. År 2002 var det till exempel € 161 000 och 2004 var det € 255 000. Det belopp som fördelats 2007 uppgick till € 228 100 och fördelades på 9 landsomfattande organisationer, 22 lokalföreningar och till 5 projekt. Antalet varierar från år till år, mellan 9 och 13 landsorganisationer och mellan 20–30 lokalorganisationer.

7.4 Syfte och mål med bidragen

Syftet med stödet är att det ska gå till barn- och ungdomsorganisationer med verksamheter som är av allmännyttiga ändamål.

7.5 Bidragsformer

Det finns tre typer av stöd. Det ena är FUR:s stödfond, *Stuðulsgrunnur FUR:s*, som medlemsorganisationerna kan söka för olika projekt. De andra två är ett grundstöd för dels landsomfattande medlemsorganisationer, dels för lokalföreningar.

Stuðulsgrunnur FUR:s (FUR:s stöttefond)	10 %
Medlemsorg (de landsomf.):	
Grundstøtte	15 %
Lokalföreningar	10 %
Medlemsstøtte	25 %
Lokalföreningar	
Grundstøtte	15 %
Medlemsstøtte	25 %

Landsomfattande medlemsorganisationer får stöd utifrån antal lokalföreningar och antal medlemmar. FUR fördelar bidrag till lokalföreningarna direkt utifrån antal medlemmar.

7.5.1 Undantag

Studentföreningarna är medlemmar av en egen landsorganisation, LFU. Om dessa söker stöd tilldelas de ett fast belopp som 2007 är € 268 per år.

7.6 Bidragsvillkor

Organisationerna som söker stöd ska redovisa sina stadgar, medlemslista med namn, adress och födelsedata på varje enskild medlem. Vidare ska organisationen redogöra för budget och verksamhetsplanering kommande år samt bifoga reviderad årsberättelse för föregående verksamhetsår.

För att få del av stödet FUR fördelar ska organisationerna leva upp till de krav som ställs i, "Reglementet for tildeling af støtte", vara landsomfattande samt medlem i FUR eller någon av deras lokalavdelningar.

De landsomfattande organisationerna ska utöver att vara medlem i FUR:

- Vara hemmahörande på Färöarna.
- Ha minst 50 betalande medlemmar som är under 30 år i minst tre valkretsar per den sista december föregående år. (På Färöarna finns allt som allt 7 valkretsar).
- Medlemsavgiften ska vara minst 100 danska kronor per medlem och år.
- Medlemsavgifterna ska vara bokförda föregående år.
- Organisationerna ska ha en demokratiskt uppbyggd struktur där ungdomarna har inflytande i styrelse/ledning.
- Organisationen ska egen styrelse, vara självständig och ha egen verksamhet.
- Organisationen ska inkomma med ansökan i rätt tid (1 april).

Lokalföreningar som ansöker ska:

- Vara hemmahörande på Färöarna.
- Ha minst 10 betalande medlemmar som är under 30 år per den sista december föregående år. Om det finns flera lokalföreningar på samma ort ska efterföljande föreningar ha minst 25 betalande medlemmar under 30 år.
- Medlemsavgiften ska vara minst 100 danska kronor per medlem och år.
- Medlemsavgifterna ska vara bokförda föregående år.
- Föreningen ska ha en demokratiskt uppbyggd organisation där ungdomarna har inflytande i styrelse/ledning.
- Föreningen ska ha egen styrelse, vara självständig och ha egen verksamhet.
- Lokalföreningar ska ha varit medlem i riksorganisation under minst 1 år för att kunna söka stöd.
- Lokalföreningen ska inkomma med ansökan i rätt tid (1 april).

7.7 Kontrollsystem

Kontrollen sker per automatik och i samband med ny ansökan, då får organisationerna och lokalföreningarna i sin ansökan ska lämna in reviderad årsredovisning. FUR har också möjlighet att göra stickprovskontroller. Vid en sådan stickprovskontroll krävs att organisationen bifogar räkenskaper för innevarande år och specificerad medlemslista. Detta gjordes senast för två år sedan och meningen är att detta ska kunna göras kontinuerligt som rutin, utan särskild misstanke för fusk eller oegentligheter.

7.8 Andra offentliga bidragskällor

Kulturministeriet fördelar årligen sin andel efter inkomna ansökningar. Medel kan sökas för projekt som är till gagn för barn och ungdomar. Kulturministeriet informerar om möjligheten till projektstöd via sin hemsida och via annonser.

7.9 Ungdomsorganisationers syn på stödet

En av organisationerna vars svar redovisas här nedan har intervjuats den andra organisationen har besvarat enkätfrågor^{xlviii} via e-post.

^{xlviii} Frågor till barn- och ungdomsorganisationer, bilaga 3.

Organisation	Scoutförbund	Demokratiska självständighetspartiet
Grundad	1939	1960, nedlagt 80-talet, reetablerat 1998
Antal medlemmar	770	480
Andel unga under 25 år	690	480
Andel finansierat av stötteordningen	15 %	
Unga i styrelsen	Ja	Ja, 7 valkretsar/ lokalavdelningar
Anställda och ålder	1 pers. Arb. 75 %	nej
Positivt med stötteordningen	Reglerna är transparenta, kraven på dokumentation i samband med ansökan är rimliga	Bra att det finns – men skulle kunna fungera bättre.
Negativt med stötteordningen	Inget	Oförutsägbart system Systemet är onödigt krångligt och byråkratiskt – det är ungdomar ute i byarna som ska hantera detta!
Påverkar stötteordningen organisationens struktur	Nej	Ja, systemet styr hur vi disponerar våra medel till lokalföreningarna. Varje lokalförening måste redovisas för sig trots att de behöver hjälp och trots att vi gör saker tillsammans.
Önskemål om förändring	Vår org. deltog i utformningen av nuvarande beslutsprocess och regelverk – sedan dess finns inte anledning till några överväganden	Systemet är ojämlikt = man räknar distrikt = få medlemmar med många distrikt = mer i bidrag. Vi går efter valkretsar och missgynnas på så vis. Ingen förutsägbarhet när det gäller grundbidrag och etableringsstöd. Landsorganisationerna borde få fördela sina medel själva till distrikten.
Organisationer som har fördelar av systemet	Org. som är små gynnas.	Stora org. med en struktur & administration med många små avdelningar = dessa klarar av administrationen och får mest medel
Organisationer som utestängs/missgynnas.	??	Nya org. har svårt att överleva ett helt år innan man är berättigad till stöd.

Tom ruta = inget svar

Mellan dessa organisationer är det stora skillnader på hur man upplever regelsystemet. I min intervju med Demokratiska självständighetspartiets ungdomsförbund lyfts även synpunkter fram på hur man vill se FUR:s roll som paraplyorganisation. Man menar att FUR i allt för hög grad är bidragsgivande organ och att deras stöd till ungdomsorganisationerna behöver utvecklas. Många ungdomar behöver hjälp, stöd och utbildning i hur man driver en förening detta borde vara FUR:s uppgift anser man. FUR:s representanter instämmer och menar att detta är något som de behöver utveckla. Ungdomsförbundet lyfter också viss kritik när det gäller bedömning av ansökningar och efterfrågar någon mer opartisk part som kompletterar styrelsen när det gäller bidragsbeslut. I sitt regelverk har FUR försökt åtgärda detta genom att tillsätta en opartisk nämnd där organisationen kan få sin ansökan omprövad/prövad.

8. Grönlands støtteordning til barn- og ungdomsorganisationer

8.1 Inledning

Grönland har inte varit möjligt att besöka. Den information som redovisas har jag fått från Grönlands Hjemmestyrelse, direktoratet för kultur, utbildning, forskning och kyrka samt från Sorlak og Sukorseq, ungdomsorganisationernas paraplyorganisation og ungdomsklubbarnas sammanslutning.

8.2 Bidragets storlek

Bidrag til landstäckande barn- og ungdomsorganisationerna beviljas av finansloven (Hjemmestyrets bevillingslov). Driftstöd från finansloven 2007 var totalt € 166 400 fördelat på Sorlak (barn- og ungdomsorganisationernas paraplyorganisation) som fick € 85 900, Sukorseq, ungdomsklubbarnas sammanslutning som fick € 16 100 og Grönlands Spejderkorps (scouter). Inför 2008 har Landstyret foreslagit utökade medel til en summa av € 228 000. Forslag på fördelning är då € 120 800 til Sorlak, € 33 500 til Sukorseq og

€ 67 100 til Grönlands Spejderkorps. Utöver detta får KIK og studenternas organisation i Danmark, Avalak, € 3 300 per år från finansloven i driftstöd.

Stöd til barn- og ungdomsorganisationerna finansieras med tips- og lottomedel. Hjemmestyret har ingått avtal med Danske Spil A/S där overskottet på försäljningen går til samhällsfrämjande ändamål, såsom barn- og ungdomsorganisationer, idrotten og allmännyttiga ändamål. Overskottet fördelas enligt följande, idrotten får 59,1 %, barn- og ungdomsorganisationerna 13,6 % og allmännyttiga ändamål 27,3 %.

När det gäller medel från Tips- og lottoverksamheten ligger utdelningen på omkring € 187 800. Hälften av dessa medel, € 93 900 beviljas til Sorlak. Resterande medel fördelas til projekt/verksamhetsstöd.

8.3 Syfte og mål med bidragen

Huvudsakligt syfte med stødet til barn- og ungdomsorganisationerna är att säkra deras fortlevnad. Målet är att og skapa gode forutsætninger for barn og unga att vara aktive medborgere på sine egne villkor.

8.4 Bidragsgivande organ

Sorlak har från den 1 januari 2007 fått uppdraget att överta hela administrationen av ansökningar om stöd till barn- och ungdomsorganisationernas drifts- och projektstöd från finansloven och tips och lottomedlen. Sorlak får ekonomiskt stöd för att utföra denna uppgift. I och med denna lagändring har Sorlak också möjlighet att själva utarbeta riktlinjer för fördelning av stödet i framtiden.

8.5 Bidragsformer

8.5.1 Drift/grundstöd

Beviljas till landsomfattande barn- och ungdomsorganisationer och lokala föreningar som tillhör landsomfattande landsorganisation. Dels stöd för drift och administration från finansloven ("statskassan") som ligger under Landstinget, dels från tips- och lottomedel till verksamhet/projekt. Detta stöd söks en gång per år.

8.5.2 Projekt/Verksamhetsstöd

Landorganisationer och lokala föreningar med undantag från kommunala ungdomsklubbar kan söka verksamhet/projektstöd. Projektstöd kan sökas två gånger per år.

8.6 Bidragsvillkor

Stöd ges till barn- och ungdomsorganisationer och till icke-idrottsliga föreningar.

För att betraktas som barn- och ungdomsorganisation måste organisationen eller föreningen ha medlemmar där minst hälften är under 30 år.

Organisationen eller föreningen får inte bedriva affärsverksamhet och inte heller dela ut eventuella överskott till enskilda personer. De allmänna reglerna för organisations- eller föreningsverksamhet ska följas. Vilket innebär att organisationen eller föreningen ska ha upprättat ett medlemsregister, upprättat stadgar, ha en av medlemmarna vald styrelse och hålla årsmöte.

"För att få ansöka om driftstilskudd ska organisationen eller föreningen:

- vara landsomfattande
- vara självständig, vilket innebär att den ska vara politiskt och ekonomiskt oberoende från andra organisationer och föreningar.
- ha ett brett samhällsengagerande syfte med sin verksamhet.

En forening måste ha minst 10 fullgoda medlemmar. Bara medlemmar som betalt sin årsavgift kan betraktas som fullgoda medlemmar. En organisation måste dokumentera att de mottagit medlemsavgift genom att uppvisa kvitto eller kontoutdrag.

En landstäckande organisation ska ha minst 2 lokalföreningar från två olika kommuner som medlemmar. En medlemsorganisation eller lokalförenings medlemmar ska vara skrivna i den kommun där medlemsorganisationen eller lokalföreningen hör hemma.

En landstäckande organisation eller förening, som inte har medlemsorganisationer eller lokalföreningar, ska ha minst 15 godkända medlemmar bosatta i minst tre kommuner.

Sorlaks styrelse kan i särskilda fall frångå ovan beskrivna krav^{xlix}.

8.7 Återrapportering/Kontroll

De organisationer som beviljats stöd ska redovisa ekonomisk rapport på beviljade medel. Stöd från finansloven har hittills kontrollerats av direktoratet. Efter att Sorlak nu står som bidragsgivande organ ska de även kontrollera de ekonomiska rapporter som organisationerna skickar in. Direktoratet kommer även fortsättningsvis ha möjlighet att om nöden kräver genomföra särskilda granskningar.

8.8 Andra offentliga bidragskällor

Organisationer och föreningar kan söka projektstöd hos kommunerna och en del fonder.

Sorlak, Sukorseq och Spejderkorpset får stöd från NunaFonden, som är Grönlands största allmännyttiga fond.

8.9 Förändringar

De riktlinjer som nu reviderats har gällt sedan 1996. Det har länge funnits en önskan om förändring. Det är särskilt Sorlak och ungdomspolitiker från Siumut Ungdom som drivit frågan. Steget till att ge Sorlak hela uppdraget att administrera var inte så stort eftersom organisationen ombesörjt själva handläggningen av ansökningarna. Sorlak var sedan föredragande inför direktoratet som beslutade om stöd, skötte utbetalningar och kontrollerade organisationernas räkenskaper. Från och med i år, 2007, ansvarar Sorlak för hela processen. I och med denna lagändring har Sorlak möjlighet att själva utarbeta riktlinjer för fördelning av stödet i framtiden. Ovan beskrivna bidragsregler är nya och har utarbetats av Sorlak tillsammans med direktoratet. Inga stora förändringar har gjorts, men man har till exempel öppnat för landsorganisationer med enskilt/individuellt medlemskap att söka

^{xlix} Punkterna: 2.2 – 2.9, Ur, Lovgrundlag, Landstingslove nr. 7 af 1.juni 2006 om fordeling av tips- og lottomidler.

driftsstöd. Detta berör särskilt de politiska ungdomsorganisationerna. Reglerna kommer att börja gälla från och med 2008.

Ytterligare förändring som påverkat förändringen av regelverket är den kommunsammanslagning som genomförs från och med årsskiftet och som innebär att Grönland delas in i fyra storkommuner. En landstäckande organisation ska idag bestå av minst 5 lokalavdelningar från fem olika kommuner. Detta krav försvinner och ändras till att organisationen istället bara behöver bestå av två lokalavdelningar från olika kommuner som medlemmar.

8.10 Ungdomsorganisationers syn på stödet

8.10.1 Sorlak ungdomsorganisation och bidragsgivande organ

Sorlak har en anställd och är ungdomsföreningarnas/organisationernas paraplyorganisation på Grönland. De fördelar medel och arbetar för att stödja föreningar på Grönland. Här nedan redovisas de organisationer som besvarat frågor¹ via e-post.

¹ Frågor till barn- och ungdomsorganisationer, bilaga 3.

Organisation	Sukorseq	Sorlak	Demokratiska ungd.förb
Grundad	1977	1984	2007
Medlemmar	1 700	3 900	10
Andel unga	1 700	Uppgifter saknas	10
Andel statl.stöd	100 %	100 %	Vi får inget stöd. Vi arbetar för att unga ska engagera sig och få hjälp med detta. Vi använder våra egna pengar och kan söka medel från fonder och liknande.
Unga i styrelsen	Ja	Ja	Ja
Antal anst. & ålder	1 anst. 46 år	1 anst. & en elev, 46 resp. 21 år	
Positivt med stötteordningen	Det säkrar verksamheten	Det säkrar verksamheten. Annars kan de små föreningarna inte överleva, vi är ett stort stöd för dem.	
Negativt med stötteordningen	nej	nej	
Påverkar systemet org. strukturen	Nej	Ja, om skulle få mer medel skulle vi kunna anställa fler – Avståndet mellan orterna är mycket stort	
Önskemål/förslag till förändring		Nej	
Organisationer som har fördelar av systemet/utestängs på grund av reglerna		Nej	
Övrigt		Med vår geografiska placering och bara en anst. finns inte tid för utveckl. av mer kontakt med övriga Norden	Vi arbetar med att arrangera en debattkväll/politisk afton.

Tom ruta = inget svar

9. Ålands penningautomatförenings (PAF) stöd

9.1 Regler för PAF bidraget

Finansieringen av bidraget till organisationer på Åland sker via *Ålands penningautomatförenings (PAF)* förströelsemaskiner samt genom penningspel på Internet. Ålands Penningautomatförening, som grundades redan 1966, är en offentligrättslig förening vars mål är att samla medel för allmännyttiga ändamål genom att erbjuda penningspel för allmänheten. PAF har tillstånd av Ålands landskapsregering att ordna trovärdiga och ansvarsfulla penningspel på Åland, ombord på fartyg och på Internet.

På ansökningar om bidrag ur penningautomatmedel tillämpas ett flertal landskapslagar, däribland landskapslagen om lotterier, idrottslag för Åland, landskapslag om ungdomsverksamhet och landskapsförordning om Ålands penningautomatförening och dess verksamhet.

9.1.1 Bidragets storlek

Ålands landskapsregering fördelar € 148 000 år 2007. Dessa medel beviljas för så kallad allmän ungdomsverksamhet. På Åland skiljer man på allmän ungdomsverksamhet, kulturverksamhet och idrottsverksamhet. Inom kultur och idrott avsätts ytterligare jämförelsevis lika stora belopp som också riktar sig till barn och ungdomar inom just dessa specifika områden.

9.1.2 Bidragsgivande organ

Ålands landskapsregering fattar beslut om ur penningautomatmedel.

Bidragets storlek kan variera eftersom bidragen kommer från avkastningen av spelverksamheten. Det fördelningsbara totalbeloppet varierar från ett år till ett annat.

9.1.3 Syfte och mål

Att säkra och stödja kontinuitet för ungdomsorganisationer för mångsidig verksamhet inom ungdomsområdet.

Stöd och lån för renovering och reparationer av ungdomslokaler.

9.2 Bidragsvillkor

Organisationen ska vara registrerad i det finländska föreningsregistret.

Bidraget kan endast sökas av organisationer som har landskapsomfattande verksamhet med flera distrikt/lokalavdelningar, till exempel Ålands ungdomsförbund och Scoutorganisationer. Lokala föreningar kan inte söka PAF-bidrag. Det är centralorganisationen som ansöker och fördelar medel till lokalföreningarna.

Medel beviljas mot årlig ansökan vilken ska åtföljas av dokumentation av föregående års verksamhet och ekonomi, verksamhetsplan och budget för följande år, förteckning över underavdelningar och underorganisationer samt en förteckning över sammanslutningens likvida medel per den 31 juli ansökningsåret.

Utgångspunkten för hur bidraget fördelas har sin utgångspunkt i totalbeloppet för året.

Organisationerna kan få högst 80 % av godtagbara budgeterade verksamhetskostnader,

25 % som renoveringsbidrag och 50 % som lån.

I övrigt är det den politiska prioriteringen som gäller: ”Organisationer/verksamheter som är nyskapande och/eller prioriterar jämställdhet prioriteras.”

9.3 Kontrollsystem/Åtterrapporering

Huvudsakligen sker kontrollen via föreningarnas årsredovisningar. Ålands landskapsregering kan vidta åtgärder för egen revision av enskild förening som erhåller årliga verksamhetsbidrag och dess ekonomi. Detta är dock mycket ovanligt.

9.4 Andra offentliga bidragskällor

Penningautomatmedel används för organisationer inom den sociala sektorn samt inom idrott, kultur och ungdomsverksamhet. Dessutom håller miljöorganisationer, brand- och räddningsväsendet och andra ideella organisationer årliga understöd ur penningautomatmedel.

Förutom penningautomatmedel finansieras ungdomsverksamhet med de så kallade landskapsandelarna (jfr Finlands stadsandelar) till kommunerna som fritt kan använda medlen för insatser inom kultur, idrott och ungdomsverksamhet. Landskapsandelarna för kommunalt ungdomsarbete utgjorde 2007 totalt cirka € 70 000, som fördelades på Ålands 16 kommuner. Fördelningen per kommun beaktar antalet invånare i varje enskild kommun.

I övrigt finns privata fonder och stiftelser inom och utanför Åland samt i viss mån Nordiska projektmedel, såsom NORDBUK och Kulturfonden.

9.5 Förändringar

Bidragssystemet har inte genomgått någon förändring de senaste fem åren. Det som varit tongivande över tid är att ge stöd till verksamhet som erbjuder unga att träffas under ledning av vuxna och göra saker tillsammans. Relativt nytt inom ungdoms- och fritidspolitik är tydligare krav på ökad jämställdhet mellan könen och ungas delaktighet samt kravet på en alkohol- och drogpolicy inom föreningarna.

För närvarande arbetar Ålands landskapsregering med ett nytt ungdomspolitiskt program. Därefter kommer Ålands ungdomslag sannolikt att revideras. Parallellt med dessa åtgärder är ambitionen att utveckla både statistiska uppgifter och uppföljningsrutiner på bland annat ungdomsområdet. Det finns således ett flertal aktuella och övergripande ärenden inom åländsk ungdomspolitik.

9.6 Ungdomsorganisationernas syn på PAF-stödet

I följande avsnitt presenteras ett antal av Ålands ungdomsorganisationer och deras syn på PAF bidraget. Avsnittet inleds med en redovisning av mötet med representanter för Ålands ungdomsförbund samt deras skriftliga svar på frågor via e-post. Därefter redovisas sex barn- och ungdomsorganisationers svar på de frågor som skickats ut via e-post.

9.6.1 Ålands ungdomsförbund

Ålands ungdomsförbund är paraplyorganisation för ungdomsföreningarna på Åland. Ungdomsföreningar på Åland är en gammal företeelse och kan jämföras med bygdeföreningar. De har ofta egna lokaler och erbjuder barn- och ungdomsverksamhet. Verksamheterna är öppna för alla. Ålands ungdomsförbund fungerar som resursenhet för ungdomsföreningarna. Organisationen finansieras nästan helt via PAF medel och har två anställda, båda i 40–50 årsåldern. En liten del intäkter får man in via enstaka arrangemang. Ungdomar sitter med i styrelsen. Organisationen anser att PAF medlen är viktiga då de skapar kontinuitet och trygghet för dem som får stöd. De anställda kan se brister i systemet, då regelverket inte tydligt anger villkoren och därmed också är oförutsägbart. Ålands ungdomsförbund bidrar med att stötta ungdomsföreningarna i det löpande föreningsarbetet men är i övrigt inte drivande i ungdomspolitiska frågor. I ungdomsföreningarna byts ungdomar i styrelsen ut ofta och det behövs kontinuerliga utbildningar i föreningsteknik och hjälp med ekonomi och

liknande. Ålands ungdomsförbund har också viss teknisk utrustning som ungdomsföreningarna kan låna.

9.6.2 Sex ungdomsorganisationers syn på PAF-medel

Här redovisas de svar enkätfrågor^{li} som inkommit via e-post från barn- och ungdomsorganisationer på Åland.

Organisation	DUV	Power Club	Ålands redsinst.	Skunk	Ålands brand & räddningsförbund	Emmaus International
Grundad	1965	Ideell för. I början av 1990 Registrerad 2001	1992	Start som kommitté Egen org. 1989	1936	(1985) 2000
Antal medl.	344	624	Inga medl. Stiftelse	62 bet. 90 aktiva samt når alla skolbarn	19 Brandkärer, 16 kommuner & 9 övriga Totalt ca 750	407
Antal unga medl.	130–140	Verksamhet för unga i åldrarna 11–18	Inga medl.	Samtliga under 25–30 år, Medlemsvärvning ej vår starka sida	Cirka 300	50–75
Andel som PAF finansierar		Nästan allt	PAF-medel, Mariehamns stad Finlands undervisningsministerium	Bidrag från 6 kommuner, projekt-medel som genererar fler projekt och mer medel	Medel bevilja enligt budget	25–30 %
Unga i styrelsen		Nej, men en ungdomssektion ska startas.		Kassör över 30 år, i övrigt 15-18 år.	Nej	Nej
Anställda och ålder			3,5 heltidstjänster 26–60 år	Verksamhetsledare 16 tim/månaden, 48 år. Samt tim.anst. för olika uppdrag.	Verksamhetsledare 20 %, 40 år, 2 ungdomsled. med årsarvode, 27 & 32 år	9 anst. medelåldern 40 år
Positivt med PAF-stöd		Utan PAF-medel skulle vår verksamhet inte finnas.		Att man kan få pengar. Fritt men godtyckligt.	Fördelen är att förändringar i verksamheten går att hantera.	Tryggar verksamhetens överlevnad.
Negativt med PAF-stöd				Grundbidrag som skapar trygghet och kontinuitet saknas. Inga tydliga prioriteringar för vilken typ av verksamhet som prioriteras.	Systemet är oförutsägbart. Man vet inte hur mycket medel man kommer att beviljas.	Osäkerhet om huruvida vi är en social eller kulturell verksamhet.
Påverkar reglerna org. struktur			Nej	Vi har svårigheter att emellanåt finna ordf. och kassörer som fyllt 18 år	Så tillvida att vi inte kan anställa någon eftersom det är oförutsägbart	Ja, bidraget räknar vi med i verksamhetsplanen för kommande år.

Fortsätts

^{li} Frågor till barn- och ungdomsorganisationer, bilaga 3.

Organisation	DUV	Power Club	Ålands redsinst.	Skunk	Ålands brand & räddningsförbund	Emmaus International
Fortsat						
Förslag till förändringar			Vet ej	Ungdomsorganisationer ska ha stöd så de kan köpa in/ anställa verksamhetsledare Tydliga prioriteringar och regler som stimulerar ungas egen organisering Särskilj Projekt medel och verksamhetsmedel	Avtal om att sköta viss verksamhet. Given ram med bestämda mål för utveckling skulle vara tryggt.	Ett fast belopp utifrån verksamhetens omfattning. Frivillig timmar mottagning i vikt, bistånd.
Organisationer som har fördelar av regelsystemet				De gamla etablerade	Vet ingen	Org. som varit med från början av PAF och suttit med i fördelningsrådet.
Organisationer som utestängs				Nya organisationer	nej	Nya org. T ex miljorg. Kriterierna är Idrott, kultur & social verksamhet.

Tomma rutor = inget svar

10. NORDBUK:s bidragssystem

10.1 Inledning

I uppdraget ingår att beskriva det Nordiska bidragssystem som finns för barn- och ungdomsorganisationer. I följande avsnitt beskrivs NORDBUK som institution och det bidragssystem som finns för barn- och ungdomsorganisationer att ansöka om. Inhämtad information kommer från NORDBUK:s hemsida, skrivna styrdokument såsom strategi och handlingsprogram, Cirius hemsida, intervju med handläggaren av bidragen samt NORDBUK:s ungdomsforskningskoordinator. För att få vissa klargöranden av fakta kring NORDBUK har jag också haft kontakt via e-post med NORDBUK:s sekretariat.

10.2 NORDBUK

NORDBUK står för Nordiska Barn- och Ungdomskommittén och är de nordiska ländernas och de självstyrande områdenas samarbetsorgan i barn- och ungdomsfrågor med representation både från medlemsländernas och de självstyrandeområdenas statsförvaltning och de nationella ungdomskommittéerna. NORDBUK:s arbete har sin utgångspunkt i Nordiska ministerrådets strategi för barn och unga i Norden och den handlingsplan som fastställdes för 2006–2009^{lii}.

Nordiskt samarbete har en lång historia. Samarbetet omfattar Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige samt Färöarna, Grönland och Åland. Samarbetet gynnar samhörigheten mellan de nordiska länderna med respekt för nationella skillnader och likheter och ger bättre möjligheter att hävda nordiska intressen i omvärlden. Samarbetet formaliserades 1952 då *Nordiska rådet* grundades. År 1962 ingick de nordiska länderna *Helsingforsavtalet*, som sedan dess utgjort ramen för samarbetet. *Nordiska ministerrådet bildades* 1971, som ett formellt forum för samarbete mellan de nordiska regeringarna och den politiska ledningen i de självstyrande områdena Färöarna, Grönland och Åland.

Samarbetet pågår inom en lång rad politikområden. När det gäller samarbetet inom det barn- och ungdomspolitiska området är det övergripande målet att:

”främja barn och ungas möjligheter till goda levnadsvillkor och barn och ungas inflytande”^{liii}

^{lii} Handlingsplan för nordiska barn- och ungdomskommittén, 2006–2009, ANP 2006:276.

^{liii} Ministerrådets strategi för barn och unga i Norden, ANT 718

Arbetet bedrivs dels genom koordinering av barn- och ungdomsfrågor till exempel när det gäller forskning och kunskapsspridning om barn och unga i Norden dels genom tvärssektoriellt arbete för att integrera ett barn- och ungdomsperspektiv i relevanta delar av Nordiska Ministerrådets, NMR:s, verksamhet. Därutöver har NORDBUK den egna verksamheten där en del utgörs av att ge och fördela stöd till barn- och ungdomsorganisationerna i Norden.

I Nordiska ministerrådet praktiserar NORDBUK co-management, vilket innebär att ungdomsorganisationer och myndigheter deltar på lika villkor. I NORDBUK sitter två representanter från respektive land och en myndighetsrepresentant från vart och ett av de självstyrande områdena. Varje land har således en representant från statsförvaltning och en representant för ungdomsorganisationerna. NORDBUK har sin administration i Nordisk Ministerrådets sekretariat i Köpenhamn.

10.3 Regler för NORDBUK:s stöd till ungdomsorganisationer

Riktlinjer för Norbuks stöd fastställs av MR-SAM efter förslag från NORDBUK (i praktiken är beslutsrätten delegerad till NSK, *Nordiska Samarbetskommittén*). Det årliga stödets storlek bestäms inom ramen för den budget som fastställs för NORDBUK:s samlade verksamhet. 2007 är den totala budgeten ungefär € 805 185. Den samlade budgeten beslutas av MR-SAM.

10.4 Bidragsgivande organ

Det är Cirius som på uppdrag av NORDBUK handlägger och administrerar bidragen från NORDBUK. Cirius är sedan 2005 en statlig dansk myndighet vars uppdrag är att stärka Danmarks position globalt genom att främja internationalisering av utbildningar, interkulturell förståelse, integration och global utblick^{liv}. För NORDBUK:s räkning sammanställs ansökningarna och en bedömning görs utifrån de riktlinjer och prioriteringar som beslutats inom ramen för bidraget. Ett förslag skickas därefter till NORDBUK:s kommittémedlemmar, som har möjlighet att ge kommentarer till Cirius. Om en ansökan utgör skäl till ett principiellt ställningstagande i NORDBUK tas detta upp för värdering i kommittén som med hänvisning till riktlinjerna fattar beslut.

^{liv} www.cirius.dk

10.5 Bidragets storlek

Det årliga beloppet till de två bidragsformerna fastställs av NORDBUK inom ramen för NORDBUK:s samlade verksamhet som MR-SAM ansvarar och fattar beslut om.

10.6 Syfte och mål

Bidraget syftar till barns och ungas delaktighet i aktiviteter som berör kulturella, politiska och sociala frågor i Norden. Målet är att stärka den nordiska identiteten bland barn och unga och i förlängningen också tydliggöra en ung nordisk profil i internationella sammanhang.

Viktiga utgångspunkter i bidragssystemet är *mångfald*, *funktionshinder* och *jämställdhet*. Fler barn och ungdomar ska ha möjlighet att söka organisations- och projektstöd.

10.7 Bidragsformer

Det finns två former av bidrag, projektstöd och organisationsstöd.

10.7.1 Projektstöd

Projektstöd ger stöd till tidsbestämda projektliknande aktiviteter såsom, seminarier, kurser, konferenser, informationsinsatser, publikationer eller liknande. För projektstödet finns fyra ansökningstillfällen per år.

10.7.2 Organisationsstöd

Organisationsstödet går till aktiviteter som bidrar och förstärker nordiskt samarbete. För organisationsstödet finns ett ansökningstillfälle per år.

10.8 Bidragsvillkor

Det är inte samma ansökningsvillkor för de båda bidragen. Projektstöd kan sökas av såväl organisationer som andra grupper av barn och ungdomar. Till exempel kan bidrag beviljas för kommunala fritidsaktiviteter, samarbete mellan vänorter, folkhögskolor och liknande. Allt under förutsättning att barn och ungdomar har det primära initiativet och ansvaret för projektet från idéutveckling till utvärdering.

När det gäller organisations- och nätverksbidrag är det nordiska paraplyorganisationer (nätverk) där medlemsorganisationerna består av

nationella barn- och ungdomsorganisationer som kan ansöka om bidrag. Bidrag till idrottsorganisationer och fackliga organisationer medges inte.

Paraplyorganisationerna (nätverken) ska involvera minst tre nordiska länder eller självstyrande områden. Följande länder, självstyrande områden och regioner kan delta och ansöka om bidrag: Danmark, Estland, Finland, Färöarna, Grönland, Island, Kalottområdet, Lettland, Litauen, nordvästra Ryssland, Norge, Sverige och Åland.

Var och en av de bidragsberättigade medlemsorganisationerna ska vara oberoende. Vilket betyder att lokala och regionala avdelningar i nationella organisationer inte kan få bidrag.

10.8.1 Medlemsorganisationer är bidragsberättigade om de uppfyller något av följande krav:

- Organisationen är berättigad till bidrag som en nationell barn- och ungdomsorganisation
- Organisationen:
 - a) Är ideell
 - b) Har minst 50 % av sina medlemmar under 25 år
 - c) Har en demokratisk struktur

Om en organisation söker bidrag enligt punkt b) ska stadgar och bekräftelse på organisationens medlemsantal bifogas ansökan.

Ansökan fylls i elektroniskt och ska innehålla en beskrivning av planerade aktiviteter med information om förväntat deltagarantal från organisation, syfte och förväntat resultat samt budget med information om självfinansiering och finansiering från annat håll.

Vid bedömningen av den årliga fördelningen lägger man vikt vid de ansökningar som involverar så många länder/självstyrande områden som möjligt. Dessutom prioriteras nätverk som omfattar Island, Färöarna och Grönland. Om organisationer från nordvästra Ryssland och de baltiska länderna är med betraktas detta som särskilt positivt.

Aktiviteter som bedöms bidra till att stärka den nordiska identiteten och nordiskt samarbete prioriteras. Likaså prioriteras organisationssamarbete som involverar barn och ungdomar med funktionshinder och barn och ungdomar med annan etnisk bakgrund.

10.9 Åtterrapporering/kontroll

Om bidrag beviljas ska bidragstagaren redovisa räkenskaper och resultat efter genomförd aktivitet. Cirius tar emot skriftlig åtterrapporering från de organisationer och projekt som beviljats stöd. Åtterrapporeringen sker elektroniskt på särskild blankett. Cirius granskar räkenskaper och verksamhetsbeskrivning. Organisationen/projektet behöver inte skicka in bi-

lagor däremot måste all dokumentation sparas i fem år. Om det varit väsentligt mindre antal deltagare än vad som uppgivits i ansökan kräver Cirijs tillbaka medel.

Eftersom det är svårt att förutse vad som händer under resans gång, från idé till konkret genomförande av aktiviteten/verksamheten, sker utbetalning i två omgångar. 85 % av den totala summan betalas ut när Cirijs har mottagit det underskrivna kontraktet och resterande 15 % när Cirijs har godkänt de slutgiltiga räkenskaperna och återrapporteringen.

10.10 Förändring

Fram till och med 2003 administrerades NORDBUK:s (då, *NUK, Nordiska Ungdomskommittén*) stöd av ministerrådets sekretariat. Efter beslut av NUK och *EK-K, Embedsmandskomitén for kultur*, gick man ut med en anbudsfrågan till respektive lands kontor vilka administrerade EU-programmen i de enskilda länderna. Cirijs i Köpenhamn fick uppdraget och har sedan dess administrerat båda bidragsformerna. Ny upphandling gjordes 2006, för åren 2007–09.

Prioriteringen av etniska grupper och funktionshindrade är inte ny men under 2007 och 2008 har NORDBUK avsatt extra medel, 2 miljoner dkk, för projekt som involverar etniska minoriteter av barn och ungdomar.

10.11 Synpunkter från barn- och ungdomsorganisationer som fått stöd av NORDBUK

Barn- och ungdomsorganisationer som fått stöd av NORDBUK har besvarat enkätfrågor via e-post. På min begäran har handläggaren vid Cirijs skickat ut enkäter till de organisationer/projekt som beviljades medel under hösten (?) 2007. Fem svar har inkommit och en av dessa har avböjt att besvara frågorna. De övriga fyra redovisas schematiskt^{lv}.

^{lv} Frågor till barn- och ungdomsorganisationer angående NORDBUK:s bidragssystem, bilaga 4.

Organisation	Kalottspel/Norge	Synskadades förbund, DBSU/Danmark ^{Ivi}	Unga musikanter/Sverige	Nordiska Centerungdomens Förbunds medlemsorg./Finland
Vilka ingår i projekt	Kurs i folkmusik och dans från 12 och uppåt med ungdomar från organisationer i Barenregionen (Norge, Ryssland, Finland)	Synskadades förbund i Norge, Sverige, Finland, Island	Riksförbundet Unga Musikanter med stöd från Samrådet Nordisk Amatörmusik	SUL, Island, Senterungdommen, Norge, Centerns ungdomsförbund, Sverige, Ålands Ungcenter, Åland, Svensk Ungdom, Keskustanuoret & Keskustan opiskelijaliitto, Finland
Mål & syfte	Mötesplats för unga i regionen – vänner för livet. Målet är årligen återkommande sommar-kurs	Skapa nätverk i Norden	Skapa mötesplats för kulturintresserad ungdom. Utveckla metoder för interkulturellt lärande.	Seminarieiserie om diverse nordiska frågor i syfte att sprida information och skapa diskussion på ett nordiskt plan.
Finansiering NORDBUK	9%	Vi fick avslag	6,2%	Ungefär 50%
Användningsomr.	Inte specificerat i ansökan – några av de andra har gjort det.	Löpande kostnader under veckan samt hjälpmedel	Resor, kost & logi för nordiska deltagare.	Resor, kost & logi, arvoden för talare, lokaler.
Annan finansiering	Kalottspel har skattefinansiering till hela projektet	DBSU betalar resterande från sina vanliga medel (500 000 dkk/år)	Egna medel 46,5% Kursavgifter 24,8% Statligt kunskapsbidrag 9,2 % Regionförbundet 3,7 % Övrigt 0,9 %	Deltagaravgifter – cirka 50% av total kostnad.
Är NORDBUK känt	Inte särskilt	Ja, det tror jag.	Vet inte	Inte särskilt, men under Finlands ordförandeskap 2007 har många ungdomsorganisationer arrangerat nordiska evenemang som delvis finansierats av NORDBUK vilket skapat en medvetenhet om stödet i Finland.
Synpunkter på ansökningsprocedur	Mycket extra arbete med att fylla i & räkna om enligt NORDBUK:s system.	Bra	Bra med webbanmälan, men som helhet komplicerad. Uppgifter som ska anges är omöjliga att veta innan projektstart.	Instruktionerna något oklara, men helt ok. Bra att den är nätbaserad.

Fortsätts

^{Ivi} *Kommentar:* Trots att Cirius skickat ut till enbart beviljade projekt/org. har denna organisation fått avslag och alltså inte mottagit något stöd.

Organisation	Kalottspel/Norge	Synskadades förbund, DBSU/Danmark	Unga musikanter/Sverige	Nordiska Centerungdomens Förbunds medlemsorg./Finland
Fortsat				
Synpunkter på återrapportering	Vet inte ännu	Bra och ger bra överblick	Halverat belopp p g a att vi inte uppnått antalet deltagare som angivits i ansökan – byte av projektledare gjorde att vi tappade bort att förvarna om detta.	Systemet är bra men andra utbetalningen har ibland utbetalats alldeles för långt efter att rapporteringen skickats in.
Positivt med NORDBUK:s stöd	Bra att någon stöttar nordiskt samarbete. Enklare och snabbare än EU-stöd.	Bra med externa medel för landsöverskridande samarbete	Bra att möjligheten finns, men svårt att motsvara kriterierna.	Vår verksamhet skulle inte finnas utan NORDBUK. Det är ett ovärderligt stöd för nordiskt samarbete på gräsrotsnivå.
Negativt med Norbuks stöd	Svårigheter att få till samarbetspartners så tidigt som ansökningstiden kräver – vi fick inte några deltagare från Sverige, men kanske är inte folkmusik och dans så stort i Sverige.	?	Kan inte svara på det.	Tidigare problematiskt låga åldersgränser. Förhoppning om att nya systemet med organisationsstödet fungerar så att fungerande och aktiva org. som oss inte ska behöva leva enbart på projektstöd.
Påverkar bidragsreglerna organiseringen	Inte i väsentlig grad.	Nej	Ja, ingen möjlighet till återkommande bidrag utan stora förändringar.	Ovisshet med stöd för årligen återkommande evenemang. Bra med förnyelsen av organisationsstöd och en mindre del projektstöd.
Förslag på förändring	Det viktigaste borde vara att sökande gör något för och med unga inte att det nödvändigtvis är ungdomsorganisationer som står bakom ansökan.	Möjlighet att söka även för mindre projekt. Vi är en förhållandevis liten handikapp organisation och kan inte samla så många – trots detta kan det bli bra mten/nätverk.	Vet ej	Som sagt bra om det finns kontinuerligt stöd för organisationer på nordiskt plan – osäker på hur förnyelsen ger utdelning, men hoppas att det ska fungera väl.
Vilka organisationer har fördelar i systemet	Etablerade traditionella organisationer	?	Vet ej	
Vilka organisationer utestängs p g a systemet	Nätverk/sammanslutningar som vill göra något men inte är ungdomsorganisationer	?	Vet ej	

Tom ruta = inget svar

Under övrigt är det två av organisationerna/projekten som efterfrågar möjlighet att ansöka om medel för större projekt över längre tid – 1–3 år så att möjligheterna till etablering och kontinuitet kan åstadkommas. Den

ena organisationen menar att stödet som sådant är kortsiktigt och att det i långa loppet inte ger något mervärde än just för de individer som deltar vid det givna tillfället. Vidare poängteras att mycket tid och energi får läggas på att söka medel från ett flertal mindre pottor trots att det som behövs är rejäla bidrag som kan ge något och där människor kan lägga energi på verksamhet. Den andra organisationen menar att projektansökan ställer höga men fel ställda krav. Man uttrycker det som att projektet måste i princip genomföras innan ansökan fylls i för att man ska kunna ge de upplysningar som efterfrågas. Vidare efterfrågas projektmedel som möjliggör att starta och bygga verksamhet inte bara pröva.

11. Sammanfattande och jämförelse

I följande kapitel kommer de redovisade bidragssystemen att jämföras och sammanfattas. Sammanfattning och jämförelse görs enligt samma rubrikordning som varje bidragssystem tidigare redovisats. Utgångspunkterna för jämförelsen är å ena sidan statsmakternas ambition för ungas föreningsengagemang och inflytande och å andra sidan ungdomsperspektivet med fokus på fritidens betydelse och framgångsfaktorer för ungas samhällsengagemang. Ungdomar är en heterogen grupp som skiljer sig från varandra på många sätt. I detta sammanhang blir generaliseringar nödvändiga. Sammanfattningen och jämförelsen är generellt hållen vilket innebär att endast vissa likheter och särdrag lyfts fram. Därför omnämns olika bidragssystem i olika omfattning. För att det ska bli lättare att följa sammanfattning och jämförelse finns en schematisk översikt över samtliga nio bidragssystem i slutet av detta kapitel.

11.1 Styrdokument och reglering av bidragssystemen

Statsbidragen regleras vanligtvis i förordning eller i lag. Därutöver regleras bidragsreglerna i föreskrifter eller riktlinjer. En förordning är ett regeringsbeslut som har tyngden av en lag men är underordnad den lagstiftning som finns i anslutning till den aktuella förordningen. I Danmark och Finland är stödet reglerat i lag vilket betyder att oavsett regering gäller lagen. På Åland vilar stödet till barn- och ungdomsorganisationerna på ett flertal lagar (se side 84).

Färöarna och Grönland har ingen lagstiftning kring stödet men inspireras till stor del av Danmark. I Sverige regleras statsbidragen utifrån en förordning som beslutats av regeringen, målen för statsbidraget beslutas av riksdagen och i Norge regleras statsbidraget genom föreskrift beslutad av Stortinget. När det gäller Sverige är regleringen, liksom i Danmark och Finland i princip lagstiftning vilket i sin tur betyder att mer omfattande ändringar innebär en längre och långsammare process. I Norge tycks det finnas ett större utrymme för förändringar och större möjligheter för sittande regering att utforma stödet i den riktning som den önskar jämfört med övriga länders statsbidragssystem. Huruvida detta har med tradition eller själva konstruktionen av regelverkets reglering är svårt att bedöma.

Island skiljer sig från övriga länder och självständiga områden, här har man inte upprättat något styrdokument som reglerar bidragsgivning till barn- och ungdomsorganisationer.

11.2 Bidragsgivande organ och finansiering

I Danmark, likväl som på Färöarna och Grönland har regeringen/landsstyrelsen givit barn- och ungdomsorganisationernas paraplyorganisation (DUF, FUR och Sorlak) i uppdrag att förvalta och administrera. Dessa har alltså två roller, dels att fungera som stöd för sina medlemsorganisationer dels att fördela bidrag till samtliga barn- och ungdomsorganisationer. Här skiljer sig Färöarna från de övriga där organisationen måste vara medlem i Sorlak, paraplyorganisation och bidragsgivande organ, för att få ansöka om stöd. Danmark, Färöarna och Grönland finansierar stödet till barn- och ungdomsorganisationer med medel som kommer från överskottet av *Danske Spil A/St*. Grönland och Färöarna har ett särskilt avtal för detta med *Danske Spil A/St*. Även Åland finansierar stöd till barn- och ungdomsorganisationerna med medel från Ålands penningautomatföreningens (PAF) överskott, men här är det landskapregeringen som handlägger och fördelar medel.

I Finland, Sverige och Norge avsätts medel ur statsbudgeten för statsbidraget till barn- och ungdomsorganisationerna. Bidragen fördelas av statliga bidragsorgan, i Sverige av Ungdomsstyrelsen som är en statlig myndighet under Integrations- och jämställdhetsdepartementet, i Norge av Fordelingsutvalget som ligger under Barne- og likestillingsdepartementet och i Finland av Undervisningsministeriet.

I Norge och Sverige används både medel ur statskassan och medel från överskottet från Norsk tipping respektive Svenska spel till att ge stöd åt barn- och ungdomsorganisationer. I Norge har regeringen överlåtit åt LNU att fördela denna del av stödet medan i Sverige är det Ungdomsstyrelsen som även fördelar dessa medel.

NORDBUK:s får sina medel via Nordiska ministerrådet och beslutar inom ramen för sin budget hur mycket som ska gå till stöd för barn- och ungdomsorganisationer. Uppdraget att handlägga och fördela stödet har Ciriuss, som är en dansk statlig myndighet.

11.2.1 Bedömning och beslut

Gemensamt för Finland, Danmark, Sverige, Norge är att det finns någon form av grupp/kommitté eller styrelse som är sammansatt av externa personer, ofta någon typ av expertis. Dessa är helt eller delvis utsedda av respektive regering. I Finland har utvärderings- och granskningskommittén en granskande roll, i Norge, Danmark och Sverige är det styrelser som fattar beslut. NORDBUK har på sätt och vis en omvänd ordning. Handläggaren på Ciriuss utarbetar utifrån bidragskriterier och villkor ett förslag som sedan går på remissrunda till NORDBUK:s medlemmar. Formellt beslut fattas av NORDBUK.

I Finland och på Åland fattas beslut om stöd till barn- och ungdomsorganisationerna av ansvarig minister.

På Färöarna och på Grönland är det styrelserna för FUR och Sorlak, bidragsgivande organ och paraplyorganisationer för barn- och ungdomsorganisationerna, som formellt fattar beslut om stöd. Styrelserna består av representanter från medlemsorganisationerna.

11.2.2 Hur mycket till hur många?

De nordiska länderna och de självstyrande områdena skiljer sig väldigt mycket storleksmässigt och befolkningsmässigt. De självstyrande områdena kan i någon mån utgöra en grupp och Finland, Norge, Danmark och Sverige en grupp. För att få en uppfattning om hur helhetsbilden ser ut i Norden har jag sammanställt antal innevånare och andel barn och unga, storleken på fördelade statliga medel samt hur många barn- och ungdomsorganisationer som fått stöd. Det finns ingen samordnad statistik när det gäller åldersgrupper, varje land har sitt sätt att dela in åldrarna. Det finns inte heller jämförbar statistik över hur många barn och ungdomar som är medlemmar i barn- och ungdomsorganisationer. Bilden nedan säger alltså inget om hur många av barnen och ungdomarna som är medlemmar i organisationerna som redovisas fått stöd.

Land	Befolkning	Andel barn & unga	Fördelat 2007	Antal org.
Danmark	5,4 milj.	10–29 år, 1,3 milj.	€ 17,2 milj.	80 barn- & ungdomsorg.
Finland	5,3 milj.	10–29 år, 1,2 mil.	€ 10,5 milj. € 1,7 milj.	68 ungd.org./serviceorg. 37 sammanslutn./org. ungd.arb.
Norge	4,7 milj.	6–24 år, 1,1 milj.	€ 8,9 milj. € 10,2 milj.(2006)	70 barn- & ungdomsorg. 101 barn- & ungdomsorg. (Frifond) (samma org. kan vara räknad två gånger)
Sverige	9,0 milj.	13–25 år, 1,5 milj.	€ 19,8 milj.	88 barn- & ungdomsorg.
Färöarna	48 300	13–29 år, 10 800	€ 228 000	9 barn- & ungdomsorg.
Grönland	56 000	10–29 år, 16 300	€ 161 000 € 94 000	3 barn- och ungdomsorg. Okänt antal
Åland	27 000	13–25 år, 3 300	€ 148 000	Okänt antal
NORD- BUK				

Utifrån figuren/tabellen ovan kan man konstatera att de bidragssystem som tycks vara mest generösa, fördela mest till flest, är Danmark, Norge och Sverige. Dessa använder alla överskott från tips/spel/lotto-verksamheten. Generellt finns inga diskussioner eller reflektioner kring att det råder brist på medel. Någon enstaka organisation har uttalat att de gärna skulle vilja ta emot mer. Någon av dem som fördelar medel ger snarare en bild av det finns gott om medel. Prioriteringar handlar mer om berättigandet till stöd snarare än om att bidragen ska räcka till många.

11.3 Mål och Syfte

Samtliga system har en ambition att stödja barns och ungas engagemang i föreningslivet. Hela Norden har en lång tradition när det gäller frivilliga organisationer och det återspeglar sig tydligt när det gäller barn och ungdom. Gemensamt drag är alltså att man vill värna och stödja organisationer som bidrar till demokratifostran, solidaritet och gemenskap.

Sverige och Norge skiljer sig från övriga. Här är det tydligt uttalat att organisationslivet ska lära ut och fostra i demokrati men att barn och ungdomar också ska ha en "egen" arena att verka utifrån. Danmark, Grönland och Färöarna intar en generellt positiv hållning till att barn- och ungdomars organisationer bör stödjas ekonomiskt för att möjliggöra deras existens. Förväntningarna på vad detta ska leda till är inte lika tydliga, mer än att det har ett värde i sig att engagera sig. I Finland och även på Åland finns syftet att engagera barn och ungdomar där verksamheter som erbjuder verksamhet *för* ungdomar också är prioriterade. Samtliga regelsystem förespråkar barn- och ungdomsorganisationernas självständighet gentemot moderorganisationer och men kräver samtidigt att organisationerna ska fungera utifrån den representativa demokratins uppbyggnad, som i sig är hierarkisk i sin struktur. Självständigheten i att välja organisationsform och form för beslutordningen begränsas härigenom av statsmakten.

Målet och syftet med NORDBUK:s bidrag ansluter sig till målet om demokratifostran men har också en ambition att bygga upp en känsla av gemenskap mellan unga i Norden, en nordisk identitet.

Land	Danmark	Finlands statsunderstöd	Norge	Sveriges statsbidrag
Styrdokument som reglerar bidragssystemen	Stötteordning reglerad i lag Förordning samt riktlinjer beslutade av Tipsungsnavnet, Undervisningsministeriet.	Riksdagsbeslut, Ungdomslagen 27.1.2006/72 samt regeringsbeslut av förordning för statunderstöd.	Föreskrift beslutad i Stortinget.	Förordning, föreskrifter och allmänna råd Regeringsbeslut.
Finansiering	Danske Spil A/St	Statsbudgeten Veikkas AB/Tipsmedel	Statsbudgeten	Statsbudgeten Svenska spel
Bidragets storlek 2007	€17,2 miljoner till 80 organisationer	€10,5 miljoner till 68 ungdomsorganisationer och serviceorganisationer som bedriver ungdomsarbete. €1,7 miljoner till 37 sammanslutningar/organisationer som bedriver ungdomsarbete.	€8,9 miljoner till 70 ungdomsorganisationer	€19,8 miljoner till 88 ungdomsorganisationer
Syfte och mål	Främja deltagandet i föreningslivet Främja arena för demokratisk fostran.	Främja aktiv medborgarskap hos unga. Stödja ungas utveckling och självständighetsprocess.	Främja deltagandet i föreningslivet, Främja arena för medbestämmande och demokrati	Främja deltagandet i föreningslivet Främja demokratisk fostran
Bidragsgivande organ	DUF, paraplyorganisation för barn och ungdomsorganisationer	Undervisningsministeriet, statlig institution, Utvärderings- och understödskommissionen, ministerbeslut	Fordelingsutvalget statlig institution	Ungdomsstyrelsen, statlig institution
Bidragsformer	Driftsbidrag i 2 nivåer, varav ett har 4 nivåer. Etableringsbidrag – utvecklingsbidrag för befintl. org. Initiativbidrag	Allmänt verksamhetsbidrag Projektbidrag	Grundbidrag i 3 nivåer Etableringsstöd	Grundbidrag i 3 nivåer Särskilt bidrag
Bidragsvillkor	400–700 medlemmar under 30 år. 50 % av samtliga. 4–16 lokalavdelningar i 4–8 län. Självständighet och demokratisk struktur. Anpassad verksamhet till ålder och vara samhällsnyttig	1000 medlemmar under 29 år, 2/3 av samtliga. Riksomfattande verksamhet för barn och ungdomar. Sammanvägd bedömning av verksamhetsidé, ekonomi, typ av verksamhet och mål.	100–1000 medlemmar under 26 år. 60 % av samtliga. 5–20 lokalavdelningar i 3–10 län Grad av självständighet och demokratisk struktur	1000–3000 medlemmar under 25 år. 60 % av samtliga Lokalavdelningar i minst 10 län. Självständig öppen sammanslutning, demokratisk struktur.
Dispenser		Språklig eller annan minoritet – om organisationen representerar sitt område på riksnivå.	Antalet medlemmar grupper som har liten rekryteringsbas.	Funktionshindrade minst 400 medlemmar i 4 län
Kontroll/återrapportering	Årlig redovisning. Årligen granskas ett antal slumpvist utvalda organisationer av DUF	Årlig redovisning. Organisationen granskas i samband med sin ansökan, organisationens redovisning och plan för verksamheten granskas i tre steg: ekonomiaud./revisor, ministeriets tjänsteman och Utvärderings- och understödskommissionen.	Årlig redovisning, lokalföreningar rapporterar till riksorganisation samt särskild granskning av urval på 15 org. årligen	Årlig redovisning Förjupad prövning i förhållande till målen vart tredje år.

Fortsätts

Land	Danmark	Finlands statsunderstöd	Norge	Sveriges statsbidrag
Fortsat				
Revidering	Nya regler från 2008		Nya regler från 2008	
Andra offentliga bidragskällor	Kommunstöd Riktade bidrag från ministerier	Kommunstöd	De tre nivåerna tas bort. Minst 700 medlemmar = grundstöd Kommunstöd Frifond – Norsk tipping Riktade bidrag från departement	Kommunstöd Allmänna arvsfonden Projektsöd – Svenska spel

11.4 Bidragsformer

I alla länder finns olika möjligheter för organisationerna att söka medel. I Norge och Danmark finns möjligheter att utöver det generella statsbidraget söka riktade medel från olika departement för specifika områden. I Sverige finns Allmänna arvsfonden där organisationer kan söka medel för utvecklingsprojekt av olika slag. I Finland finns, inom ramen för statsbidraget projektbidrag och i Norge finns Frifond. Frifond ger stöd både för olika projekt men stimulerar också föreningslivet på lokalt plan. Detta är Norge ensamma om. I Sverige finns också projektbidrag som Ungdomsstyrelsen fördelar. Syftet är att stimulera till ökat föreningsengagemang lokalt/regionalt. I Danmark finns initiativbidraget som är till för andra konstellationer än enbart etablerade organisationer. Det är ett projektbidrag som ska stödja nya idéer, både vad gäller form och innehåll.

Gemensamma drag är att länderna och de självstyrande områdena alla har grundbidrag, så kallade strukturbidrag, som syftar till att säkra och skapa kontinuitet för organisationernas självständighet och sina verksamheter. Sverige och Norge har utöver detta en typ av etableringsbidrag som ska fungera som ett första steg till att en organisation ska kvalificera sig till strukturbidraget, som ställer högre krav på organisationen. Danmark, Norge, Sverige och Finland har alla projektbidrag eller stöd som ligger utanför själva statsbidraget för att ge stöd till lokalt och regionalt föreningsliv.

I Danmark finns en bidragsform som särskilt vänder sig till redan etablerade organisationer och som är till för att utveckla befintlig organisation. Denna typ av bidrag är Danmark ensamma om. På Åland kan organisationer, framförallt ungdomsföreningarna som traditionellt äger sina fastigheter/lokaler få ett fördelaktigt lån för underhåll och viss ombyggnad.

Inom ramen för strukturbidragen har, Sverige, Norge och Danmark upprättat olika nivåer som organisationer kan kvalificera sig till utifrån bland annat medlemsantal. I Finland, på Åland, Grönland och Färöarna finns ett enda struktur/grundbidrag utan nivåer.

I Danmark, Norge och Sverige finns en ansats till att möta en bredd av olika organisationer. Alla bidragssystem har också någon form av projektstöd som kan fungera som komplement, men dessa ger inte någon kontinuitet för organisationer. Projektstöden är i större utsträckning verksamhetsbidrag. En gemensam ståndpunkt när det gäller samtliga bidragssystem är att barn- och ungdomsorganisationerna själva ska bestämma och utforma sin verksamhet utan myndigheters inblandning.

Samtliga länder och självstyrande områden har kommunalt självstyre. Kommunerna har ett ansvar i barns och ungdomars levnadsvillkor, där fritiden spelar en viktig roll. Lokalt föreningsliv och lokalföreningar är en förutsättning för att det ska finnas riksorganisationer. Därför är det lokala stödet viktigt. I Sverige, Danmark och Norge beviljas riksorganisationer stöd som i sin tur ska fördela stödet vidare till sina respektive lokalföre-

ningar. I Finland och på Färöarna är det likadant men här är det staten/bidragsgivande organ som beslutar utifrån ansökan om hur mycket lokalföreningarna ska få i stöd. I Norge har man förstärkt stödet till lokalföreningar genom Frifond. Eftersom kommunerna inte givet har ett bidragsstöd som kompletterar statsbidraget är Frifond ett sätt att kompensera den utveckling av ökat engagemang bland barn och ungdomar som staten vill åstadkomma. I Sverige har många av kommunerna upprättat sitt föreningsstöd utifrån statsbidragets utformning, det vill säga stöd till drift och struktur. I Finland får kommunerna statligt bidrag och de har ett uttalat ansvar att se till att intentionerna i ungdomslagen på olika sätt uppnås. Kommunerna bestämmer själva hur detta på bästa sätt genomförs. Det behöver alltså inte vara genom föreningsbidrag men det är vanligt förekommande att det finns någon typ av stöd.

Olika typer av bidrag kan möta olika typer av behov och stimulera på olika sätt. Valet av bidragsform är viktig utifrån staternas ambitioner med stödet. Vanligaste bidragsformen är struktur eller grundbidrag till centralorganisationen och dess verksamhet, men de flesta systemen har på olika sätt försökt länka samman nationell nivå med lokal/regional nivå. Antingen fördelas medel direkt till lokalföreningar eller så åläggs centralorganisationerna att själva fördela medel till lokalföreningar. I vissa fall finns stöd som riktar sig till regional/lokal nivå och även till andra grupper av ungdomar, då ofta projektmedel.

11.5 Bidragsvillkor och bedömningsgrunder

Alla nio bidragssystemen ställer en rad villkor för att barn- och ungdomsorganisationerna ska beviljas bidrag. Villkoren skiljer sig något mellan systemen men genomgående är villkor gällande antal medlemmar, antal lokalavdelningar, självständighet från moderorganisation och demokratiskt uppbyggd struktur gemensamt. Ett generellt villkor som gäller i hela Norden, undantaget Danmark, för att få ansöka om statsbidrag eller motsvarande, är att en organisation ska ha funnits i minst ett år och haft ett årsmöte samt upprättat årsredovisning med verksamhetsberättelse. I Danmark finns inte detta som grundläggande krav inom Rådighetsbidraget, en nivå/gruppering inom ramen för detta bidrag riktar sig till nystartade organisationer. Krav på kontroll och återrapportering är densamma som för övrigt stöd.

11.5.1 Definition av barn- och ungdomsorganisationer

Inom alla system finns regler för vad som betraktas som en barn- och ungdomsorganisation. Detta görs främst genom att man beslutat om ett åldersspann för vad som ska betraktas som barn och ungdom, till exempel 6–25 år. Man har också bestämt att en organisation ska bestå av en be-

stämd andel barn och unga, till exempel hälften, eller som i Norge 60 %, ska betraktas som barn- och ungdomsorganisation. Finland kräver den högsta andelen unga medlemmar, 2/3 ska bestå av medlemmar under 30 år, i en organisation för att den ska definieras som en barn- och ungdomsorganisation. Finland har också den högsta översta gränsen för vad som betraktas som ung på 30 år.

11.5.2 Medlemsbaserat

Alla system baserar sitt stöd helt eller delvis på antal medlemmar och antal lokalavdelningar. Organisationerna ska upprätta medlemsregister och i vissa bidragssystem krävs att medlemmar ska betala en minimiavgift för att räknas som medlem. Ett visst antal medlemmar som ska vara med i en lokalförening för att betraktas som en sådan och bestämt antal lokalföreningar ska ingå i en organisation för att den ska godkännas som en riksorganisation berättigad till stöd. I relation till andel unga i respektive land/självstyrande område är kraven på antal medlemmar och lokalavdelningar högt ställda.

11.5.3 Resultatstyrt

I Finland och Danmark, Färöarna, Grönland och Åland är bidragssystemen resultatstyrda. Organisationerna får själva sätta upp mål och redovisa måluppfyllelse samt utifrån detta planera kommande år. Tillsammans med minimikrav på medlemmar och antal lokalföreningar görs en rimlighetsbedömning av planerad verksamhet. Här eftersträvas autonomi från staten. Samtidigt finns krav som formuleras som till exempel att verksamheten ska vara "samhällsnyttig" och vara anpassad till medlemmarnas ålder och mognad. Villkor som dessa ger stor frihet för både handläggare och organisationer men kan också vara en grogrund för missförstånd, godtycklig bedömning och i förlängningen undergräva tilltron till ett systemet.

11.5.4 Målstyrt

I Norge och Sverige har man valt ett tudelat system som dels bygger på antal medlemmar och lokalavdelningar och där man inte gör någon bedömning av organisationernas verksamhet. Självständighet och en demokratiskt uppbyggd organisation ingår som grundläggande villkor. Utifrån detta utgår fasta bidrag till organisationerna i båda länderna även om det skiljer något i detalj.

I stället för att göra en bedömning utifrån organisationernas egna mål och verksamhet har Sverige och Norge valt att tydliggöra statens motiv för varför man ger stöd till barn- och ungdomsorganisationer. Staterna har formulerat ett antal mål som man vill att barn- och ungdomsorganisatio-

nerna ska eftersträva och uppnå. Norge har ett målstyrt regelverk, medan Sverige har ett system som man benämner som målrelaterat. Skillnaden mellan Norge och Sverige är att Norge i sin bedömning tar in mål och värderar organisationens måluppfyllelse, medan Sverige gör påpekanden till organisationen om den behöver vidareutveckla och förbättra för måluppfyllelse. Sverige har inga sanktioneringsmöjligheter. I Norge får organisationen ett fast belopp utifrån vilken ”nivå” inom grundbidraget som organisationen placeras i därefter får organisationen ett rörligt bidrag utifrån måluppfyllelse. Gemensamt är att statsmakterna i Sverige och Norge vill åstadkomma och uppnå specifika mål med det bidrag som fördelas. Ett exempel på effekten av detta är att man i Norge infört ett mål för att till exempel ökat andelen unga i styrelserna för barn- och ungdomsorganisationerna, vilket förändrat representativiteten betydligt. Om resultatstyrningen kan uppfattas som otydlig så kan man konstatera att motsatsen syns när det gäller målstyrning. Handläggarna i såväl Norge som i Sverige anser att det är bra med ett tydligt detaljerat regelverk med flera tydliga mål. Handläggningen upplevs mer rättvis och ger inte samma utrymme för godtycklig bedömning. Kritiken återfinns bland organisationernas synpunkter där man vill värna sin autonomi och där målen tvingar fram organisationsförändringar som de själva inte styr över.

NORDBUK:s villkor bygger i stort på de nordiska ländernas villkor för riksorganisationer. Regelverket tar sin utgångspunkt i den nordiska dimensionen vilket särskiljer det från övriga bidragssystem. Villkoren kring samarbetspartners i andra länder är nödvändig utifrån syftet med stödet. Men det gynnar stora etablerade barn- och ungdomsorganisationer som har en administration och som har struktur. En paradox är att det ställs krav på att projekten ska vara initierade av barn och unga och även genomföras av barn och ungdomar. Samtidigt krävs långtgående uppgifter i ansökan som är svåra att uppskatta även för vuxna. Vissa frågor går att besvara först innan projekttidens slut. Detta är ingen ovanlig företeelse när det gäller projektbidrag men likväl är det ett problem för sökande.

11.6 Kontroll och återrapportering

Gemensamt för statsbidragen och de självstyrande områdenas bidrag är att många av de villkor som ställs i ansökan för statsbidrag är kopplade till kontrollen av de medel som fördelas. Medlemsregister, rapportering, av revisor godkänd årsredovisning/ekonomisk redovisning. I Norge har man konstaterat att det medför kostnader för barn- och ungdomsorganisationerna, särskilt de mindre med mindre resurser generellt, både i form av tid och pengar. I enkätsvaren vittnar organisationerna om att de får lägga mer tid på administration än vad deras tid och ekonomi egentligen tål och att detta påverkar verksamheten negativt. Det finns ingen som anser, eller är emot kontrollen, men det beskrivs som ett svårlöst dilemma.

I flera av länderna Sverige, Danmark, Finland och Norge, Färöarna är det riksorganisationerna som ska se till att samla in dessa uppgifter från lokalföreningar. Att ge riksorganisationer uppgifter som dessa kan i förlängningen knyta riksorganisationerna närmare staten och samtidigt öka avståndet mellan centralorganisation och dess lokalföreningarna. Lokalföreningarna befinner sig långt från staten. När det gäller barn och ungdomar kan det vara svårt att se meningen med den nationell nivå.

11.7 Förändring

Danmark, Finland, Norge och Sverige, men också Färöarna och Grönland har reviderat sina bidragsregler. Det sker inga större förändringar trots att bidragssystemen revideras kontinuerligt. Man kan se en skärpning av regler i Danmark, Norge och Sverige som direkt följd av att bidragsfusk förekommit. Sverige befinner sig fortfarande i denna fas, där kontroll och skärpta regler eftersträvas. I Danmark och Norge har man från att ha skärpt reglerna börjat lätta på vissa regler utifrån att man ser att det hämmar barn- och ungdomsorganisationernas verksamhet och utveckling.

De länder som har lag eller förordning som reglerar bidragssystemet tycks vara mindre benägna att göra genomgripande förändringar. I Finland uttalas statsbidragen som en del i ungdomslagen. Ett grundläggande syfte i ungdomspolitikerna är just att öka barns och ungdomars deltagande och samhällsengagemang. Vilket man på olika sätt arbetar för att realisera med olika insatser och verksamheter. Samtidigt finns inga planer på att öppna upp eller revidera för att antalet barn och ungdomar ska öka inom specifikt barn- och ungdomsorganisationerna. Staten är tydlig med att inte styra varken åt det ena eller andra hållet. Samma sak gäller Danmark, men här är inte den nationella ungdomspolitikerna lika tongivande och starkt uttalad. När det gäller statsbidragssystemet ligger kursen fast så till vida att resultatstyrning är tongivande. DUF som både är bidragsgivande organ och paraplyorganisation för barn- och ungdomsorganisationer modifierar regelverket för att det ska stämma bättre med barns- och ungdomars organisering och svara mot prioriteringen barns och ungdomars delaktighet i samhället i stort. Deras närhet till barn- och ungdomsorganisationer kan vara en bidragande förklaring till detta.

I Norge där regleringen av bidragssystemen i större omfattning tycks styras av den politiska viljan har bidragssystemen i större utsträckning varit föremål för utredning, diskussion och förändringar. Norge är också det land som utifrån ett ungdomsperspektiv försöker skapa ett bidragssystem som å ena sidan möter dagens realiteter när det gäller förutsättningar för barns och ungdomars organisering och å andra sidan öppet och rakt står för att staten styr och *vad* som ska styras.

I Sverige finns liknande ansats som i Norge. Här är det mindre politisk styrning och färre utredningar som diskuterar konsekvenser och lösning-

ar. Rapporter som gjorts är av granskande karaktär och gjorda av granskande myndigheter. Vars uppgift är att göra påpekanden om brister. I dessa saknas ungdomsperspektivet. Ungdomsstyrelsens eget bidrag, som även den tillkom i nära anslutning till att bidragsfusk avslöjades, inkluderar ett ungdomsperspektiv och ger konstruktiva förslag till genomgripande förändringar av bidragssystemet. I Sverige har LSU en annan roll än motsvarigheterna i Danmark, Finland, Norge, Färöarna och på Grönland. LSU spelar en viktig roll som opinionsbildare och står något friare från staten än motsvarigheterna i Norden. Den utredning som regeringen nu kommer att tillsätta kan komma att bidra till att även Sverige ser över helheten, barns- och ungdomars organisering och statens motiv till att ge stöd och utifrån det revidera.

En gemensam trend i Norden kan sägas vara att de mer innovativa satsningarna som görs för att öka ungdomars engagemang och delaktighet i samhället görs med statliga medel riktat till kommuner. I avsaknad av en diskussion kring stödet till lokalt föreningsliv, kommunernas roll och statsbidragets utformning finns risk att statsbidragssystemen stagnerar. Samtidigt satsas det medel till att pröva nya former för engagemang och delaktighet för ungdomar utanför statsbidragssystemen. När och om dessa nya former etablerar sig och utvecklar sitt samhällsengagemang och sin organisation tvingas de in i traditionella former för att få tillträde till statsbidragssystemen.

11.8 Regelsystemens betydelse för barns och ungdomars organisering

Statsbidragets villkor för barn- och ungdomsorganisationerna påverkar i allra högsta grad deras organisationer. Strukturen formas och skapas utifrån de regler och villkor som ställs för att beviljas stöd. Många barn- och ungdomsorganisationer är ekonomiskt beroende av statsbidrag och har små möjligheter att finna andra sätt till stabil finansiering.

Den administration som krävs förutsätter både kontinuitet och kunskap. Barn- och ungdomsorganisationerna har en hög omsättning bland engagerade och anställda. Samtidigt värnar statsbidragssystemen generellt barns och ungdomars inflytande i organisationerna, representativitet i styrelser och självständighet gentemot moderorganisationer. Det land som går allra längst i detta tycks vara Sverige. I LSU:s intervju och i ett av enkätsvaren från Sverige påpekar man att det är svårt att vara engagerad ideellt och samtidigt sköta sina huvudsakliga sysslor, som att gå i skolan och sköta sitt arbete. Barn- och ungdomsorganisationer finner att mycket kraft och energi går till administration istället för utveckling av verksamhet. På det sättet försvagas barn- och ungdomsorganisationerna som en viktig aktör i samhället. Indirekt påverkar således bidragssystemen både omfattning och vilken typ av verksamhet och aktiviteter som är

möjlig att åstadkomma för organisationerna. Stora traditionella barn- och ungdomsorganisationer har ett försprång och gynnas. Här finns en uppbyggd struktur, ordning, äldre med erfarenhet och kunskap, mer resurser generellt.

Genomgående finns mycket stora summor pengar i omlopp. Detta påverkar också barn- och ungdomsorganisationerna. På ett sätt positivt, då det ger möjlighet att faktiskt förverkliga idéer. På ett annat sätt också ett betungande ansvar som man inte är redo för och kanske till och med negativt i den bemärkelsen att det ekonomiska beroendet blir för stort.

11.9 Avslutningsvis

I den här studien kan man skönja en trend som går mot en typ av professionalisering av barn- och ungdomsorganisationer som inte stämmer överens med hur vi ser att unga utanför föreningslivet väljer att engagera sig. Samtidigt finns i flertalet statsbidragssystem en ambition av att engagera fler och att engagera fler grupper av ungdomar.

Bland de barn- och ungdomsorganisationer som redan finns i statsbidragssystemen påverkas deras sätt att organisera sig utifrån att de behöver maximera sitt bidrag och hantera de villkor som staten ställer för att beviljas bidrag. Detta i sin tur påverkar administrativa rutiner och prioriteringar för organisationens verksamhet. Är statsbidraget målrelaterat påverkar det också verksamheten. Barn- och ungdomsorganisationer har svårt att välja bort statsbidrag för att få göra på sitt sätt. Det finns få alternativa sätt att finansiera verksamheten. Detta gör att även om organisationerna står fria från moderorganisationerna så står de inte fria inför statens krav.

Barn- och ungdomsorganisationer ingår som en viktig aktör på fritidens arena. Valmöjligheterna ökar på fritidens arena samtidigt som den blir allt viktigare för unga i sitt identitetsskapande. Om barn- och ungdomsorganisationerna ska fortsätta att vara en viktig aktör för många barn och ungdomar behöver definitionen för vad som kan betraktas som barn- och ungdomsorganisationer breddas.

Villkor och krav är högt ställda och det skulle vara enkelt att kritisera statsbidragssystemen och NORDBUK:s bidragssystem för att försvåra ungas organisering. Innan dess bör dock frågor kring hur regionalt och lokalt stöd fungerar och kompletteras. Risken är att ett glapp mellan regionalt/lokalt stöd och statsbidragen är den egentliga felkällan och som gör det svårt för nya organisationer att kvalificera sig för statsbidrag. Ungdomars engagemang börjar lokalt, finns där inga möjligheter och förutsättningar för att organisera sig växer heller inga nya riksorganisationer fram. Lokalföreningar är grunden för nyrekrytering och utveckling av äldre organisationer.

Det är viktigt att gemensamma medel används på ett kontrollerbart och ansvarsfullt sätt, samtidigt är det märkligt hur insatserna som görs för att utveckla nya former för inflytande och öka engagemanget bland barn och unga tycks leva sitt eget liv. Skulle statsbidragssystemen öppna upp för en bredare skara engagerade barn och ungdomar och utformas på ett sätt som utgår från målgruppen är det troligt att nya grupper av ungdomar skulle få del av den positiva upplevelsen som föreningslivet ger. Skulle man dessutom våga se statsbidrag, liksom projektbidrag som något av ett riskkapital, skulle mycket vara vunnet, i varje fall utifrån ett ungdomsperspektiv och kanske även utifrån ett demokratiperspektiv.

Bilaga 1.1: Skriftlig initial förfrågan till kontaktpersoner

Hej,

Mitt namn är Berit Israelsson och jag har fått i uppdrag av NORDBUK att genomföra ovan nämnda studie.

Era namn har jag fått via Elisabet Ljungberg, Nordisk ungdomsforskarkoordinator. Denna studie ska vara klar till den 1 november. Jag bifogar det underlag som ligger till grund för studien, så att ni får en ungefärlig bild av vad den kommer att behandla.

Just nu håller jag på att samla in material om statsbidragssystemen och ungdomsorganisationerna i Norden och planerar sedan att genomföra ett antal intervjuer med representanter för ungdomsorganisationer i respektive land och med någon handläggare som handlägger bidragen. Jag skulle därför vilja besöka er och jag skulle vara tacksam om ni på något sätt skulle kunna samordna er så att min visit blir så effektiv som möjligt.

Jag skulle också vilja be er hjälpa mig med följande uppgifter:

- Finns det/känner ni till läsvärda nya rapporter/utredningar i ämnet? (skicka gärna pdf, eller länk till var jag kan få tag på den/dessa)
- Statistik om hur många unga som bor i xxx och hur många av dessa som är medlemmar i organisationer, uppdelat på kön, ålder och andel unga med utländsk härkomst. Om det finns uppgifter om social bakgrund på unga som är engagerade är detta också av värde.
- Finns det organisationer som av någon anledning inte kan få bidrag - vilka typer av organisationer är det?
- Är de nystartade? Är de annorlunda organiserade? om så är fallet, hur?
- Hur mycket i statsbidrag fördelades senast och till hur många organisationer? 2006 eller 2007 och hur ser fördelningen ut mellan olika bidragsformer?

Många frågor på en gång men jag hoppas att ni, var och en kan och vill ta er tid. Jag vore väldigt tacksam för snabbt svar på samliga frågor. Min budget är begränsad så jag skulle vilja boka resa snarast möjligt för att få ett så bra pris som möjligt. Och, tiden är knapp så jag behöver bearbeta och sortera användbart material så att mina intervjufrågor blir användbara när jag kommer på besök.

Ring/maila om något är oklart. Det går att skicka material per post också, se adress nedan.

Tack på förhand!

Vänliga hälsningar
Berit Israelsson

Berit Israelsson
Konsult & utvärdering

Tomtebogatan 14, 3tr.
S-113 39 STOCKHOLM
Tfn + 46 8 31 31 78
Mobil + 46 70 246 10 97
E-post: berit.is@bredband.net

Hej,

Mitt namn är Berit Israelsson och jag arbetar som konsult/utredare för Nordiska ministerrådet, NORDBUK. Mitt uppdrag är att jämföra statsbidragssystemen för ungdomsorganisationer mellan de nordiska länderna samt de självstyrande områdena.

Nu undrar jag om du kan hjälpa mig? Antingen genom att beskriva systemet för mig eller ge mig ett namn och kontaktuppgifter så att jag kan gå vidare med mina frågor.

Det jag behöver veta är grunderna:

- Finns det ett särskilt bidragssystem för ungdomsorganisationerna/föreningar?
- Hur är det utformat?
- Vilka kriterier krävs för att organisationen ska kunna få stöd?
- Vad är syftet med att ge stöd?
- Varifrån tas medlen? är det skattemedel eller till exempel spelpengar ?
- Hur mycket fördelades till hur många organisationer 2006 eller 2007?
- Från när är statsbidragssystemet beslutat så som det ser ut idag?
- Har det gjorts några ändringar? När och vad var anledningen?
- Hur ser kontrollen ut för fördelade medel?
- Vem fördelar statsbidraget och hur går det till?
- Hur många unga finns det på xx och hur många av dem är medlem i ungdomsorganisationer?
- Vilken typ av organisationer finns? är det med enbart unga? finns det åldersgränser? är det med vuxna och unga blandat? finns det organisationer som drivs av vuxna men som erbjuder unga verksamhet?

Det blev många frågor, jag hoppas att du kanske vet något material, skrivelse som beskriver bidragssystemet - eller om du vet var jag kan få tag på det?

Finns det därutöver någon rapport eller utredning som behandlar ämnet får du gärna tipsa mig.

Om något är oklart får du gärna kontakta mig.

Hoppas på snabbt svar trots sommartider!

Vänliga hälsningar

Berit Israelsson

Berit Israelsson
Konsult & Utvärdering

Tomtebogatan 14, 3tr
S-113 39 Stockholm
tfn +46 8 31 31 78
mobil +46 70 246 10 97
e-post: berit.is@bredband.net

Bilaga 1.2: Frågeställningar för strukturerad intervju i samtalsform

Orientering av statsbidraget och ungdomsverksamhetens utformning i landet, historia – folkrörelser, föreningsliv, självständiga barn- och ungdomsorganisationer.

Varför barn- och ungdomsorganisationer – framväxt?

Syfte från statens perspektiv?
Demokratifostran – demokratisyn?

Förtydligande av frågor som besvarats via mail

Hur fungerar statsbidragssystemet?
Tydliggör särskilda händelser/förändringar/revideringar

Handläggning – hur går den till?
Vilken kontakt/dialog förs med organisationerna?
Information till organisationerna?
Vad är bra? Och vad är svårt/problematiskt?

Finns det organisationer som gynnas/missgynnas av att systemet ser ut som det gör?

Ungdomars engagemang?
Vad gör unga som inte engagerar sig?
Särskilda insatser/förändringar i regelsystem av statsbidrag för att engagera fler?

Barn- och unga med annan etnisk bakgrund? Flickor/pojkar? Barn och unga med funktionshinder?
Särskilda insatser?

Utvärdering/forskning?

Kontaktpersoner från ungdomsorganisationer som kan tänkas svara på enkätfrågor via mail? Gärna organisationer som skiljer sig från varandra, i storlek, verksamhet och tradition samt ålder (Nya och gamla). Urvalet ska helst spegla olika synsätt som finns på statsbidragssystemet bland organisationerna.

Bilaga 2: Organisationer som ombetts besvara enkätfrågor via e-post

Danmarks ungdomsorganisationer

Pinsekirkernes Børne- og UngdomsForening

Bjarne Ekberg

info@pbuf.dk

Socialistisk Folkepartis Ungdom

Jesper Johansen

jj@sfu.dk

Red Barnet Ungdom

Rina Ronja Kari

rina@redbarnetungdom.dk

Finlands ungdomsorganisationer

Keskustan opiskelijaliitto (politiskt org. för centerstuderanden)

Generalsekreterare *Panu Liimatainen*

paasihteeri@keskustaopiskelijat.fi

Suomen partiolaiset (scouter)

taina.schildt@partio.fi

www.partio.fi

Finlands Svenska Ungdomsförbund FSU rf (ungdomsföreningsrörelsen – icke-politisk)

Projekledare *Christian Holmström*

fsu@fsu.fi

www.fsu.fi

Pohjola-Nordens Ungdomsförbund rf.

pirjo.malkiainen@pohjola-norden.fi

www.pohjola-norden.fi

Finlands Svenska Marthaförbunds M-klubbar (verksamhet för barn)

Frida.pihlajaniemi@martha.fi

www.martha.fi

Norge

De Unges Orkesterforbund

Terje Winther

terje.winther@unof.no

Det Norske Misjonsforbunds Ungdom

Gisle Lunde

gisle.lunde@nmu.no

Hyperion

Inge Carlen

inge.carlen@lnu.no

Noregs Ungdomslag

Marit Jacobsen

marit@ungdomslag.no

Norges Barne- og ungdomskorforbund

Ketil Aaman

kjetil@nobu.no

Norges Kristelige Student- og Skoleungdomslag

Christian Grøtterud

christian.grotterud@nkss.no

Norges Røde Kors

Christine Lager

christine.lager@redcross.no

Norske Baptisters Barne- og ungdomsforbund

Magnar Mæland

magnar@baptist.no (tidligere daglig leder)

SOS Rasisme

Kjell Gunnar Larsen

ou@sos-rasisme.no

Ung Kirkesang

Nils Hidle

post@sang.no

Sverige

Nykterhewtsrörelsen Scoutförbund
Kontaktperson: *Mikael Premberg*
08-6726081
mikael.premberg@nsf.scout.se

Sverok

Kontaktperson: *Christer Pettersson*
013-140600
christer.pettersson@sverok.se

Syrisk Ortodoxa kyrkans Ungdomsförbund SOKU

Kontaktperson: *Feride Tas*
0704-4856268
feride.tas@soku.org

Centerns Ungdomsförbund

Kontaktperson: *Maria Carlsson*
08-6173867
maria.carlsson@centerpartiet.se

Färöarna

Scouterna
pallim@almanastovan.fo

Intervju genomförd på plats med Självständighetspartiets ungdom

Grönland

Sorlak – Grønlands Ungdoms Fællesråd:
sorlak@greenet.gl

Sukoraeq – Ungdomsklubberne org.
sukorseq@greenet.gl

Grønlands Spejderkorps:
spejderit@greenet.gl

Siumut Ungdom (SIS):
bk77@ofir.dk

Unge demokrater:
evmp@ilisimatusarfik.gl

KIK – Der studerendes org.
kik@greenet.gl

Atassut Ungdom:
an@iss.gl

IA Ungdom:
jhen@gh.gl

Åland
Föreningen SKUNK
Mia Hanström

Scouter
Kontakt *Camilla Olin*
Tel: +358 18 45454
Camilla.olin@scout.aland.fi

Ålands Fredsförening Emmaus
Kontakt *Britt-Marie Lundberg* eller *Carina Aaltonen*
+358 18 17069
emmaus@emmaus.ax
britt-marie@emmaus.ax
carina@emmaus.ax

Röda Korset
Kontakt *Stefan Simonsen*
+358 18 12740
stefan.simonsen@redcross.fi

Ålands fredsinstitut
Kontakt *Marja-Leena Magnusson*
+358 18 23238
Robert Jansson
+358 18 15570
marja-leena@peace.ax
robert@peace.ax

Folkhälsan
Kontakt *Bertil Nordin*
+358 18 17431
bertil.nordin@folkhalsan.aland.fi

Power club
Kontakt *Ulrika Carlsson*
+358 18 17141
powerclub@aland.net

Ålands ungdomsförbund
Kontakt *Susy Ahlström*
+358 18 15221
susy@ungdom.ax

DUV
Kontakt *Susan Enberg*
+358 18 527 371
susan.enberg@handicampen.ax

Ålands brand & räddningsförbund
Kontakt *Sven-Höte Nyman*
brandkar@aland.net

Bilaga 3: Enkätfrågor om bidragssystem i Norden

Fakta om er organisation

- Hur gammal är er organisation?
- Hur många medlemmar har er organisation?
- Hur många medlemmar har ni som är under den övre gränsen för statsbidrag (vanligtvis 25 eller 30 år)?
- Får ni statsbidrag eller motsvarande?
- Hur mycket får ni?
- Vad får pengarna användas till?
- Hur stor del av hela er verksamhet finansieras av staten?
- Sitter ungdomar med i styrelsen?
- Har ni anställda? Hur många och hur gamla är de?

Frågor om bidrags/stöttesystemet

- Vad är bra med dagens statsbidragssystem?
- Finns det något i reglerna för statsbidraget som inte är bra? Om ja, vad?
- Påverkar statsbidragets regler er organisations struktur? På vilket sätt?
- Om ni fick bestämma/utforma statsbidragsreglerna hur skulle statsbidraget se ut då?
- Finns det organisationer som har fördelar på grund av statsbidragets kriterier för att få stöd? Om ja, vilken typ av organisation?
- Finns det organisationer som utestängs på grund av statsbidragets kriterier för att få stöd? Om ja, vilken typ av organisation?

Finns det något ni vill lägga till, som ni anser att jag behöver veta, skriv här:

Tack för hjälpen!!

Berit Israelsson
Konsult & Utvärdering
Tomtebogatan 14
S-113 39 Stockholm
Sverige

Bilaga 4: Enkätfrågor om NORDBUK:s bidragssystem

Frågor till ungdomsorganisationer ang. NORDBUK:s stöd till ungdomsorganisationer.

- Beskriv kort projekt som ni fått stöd för från NORDBUK
- Vilka organisationer ingår i projektet?
- Mål och syfte?
- Hur stor andel i projektet finansieras av NORDBUK?
- Vad får dessa medel användas till?
- Hur stor del av projektet finansieras på annat sätt från respektive organisation?

Frågor om NORDBUK:s bidrags/stöttesystem

- Är NORDBUK:s stöd välkänt bland ungdomsorganisationer i Norden?
- Hur ser ni på ansökningsproceduren?
- Hur ser ni på återrapportering och kontroll av hur bidraget används?
- Vad är bra med NORDBUK:s stöd till ungdomsorganisationer i Norden?
- Finns det något i reglerna för NORDBUK:s bidrag som inte är bra? Om ja, vad?
- Påverkar bidragets regler projektets organisation/struktur? Om ja, på vilket sätt?
- Om ni fick påverka utformningen av NORDBUK:s bidragsregler, hur skulle bidragsreglerna, kriterierna se ut då?
- Finns det organisationer som har fördelar på grund av fastställda bidragskriterier? Om ja, vilken typ av organisation?
- Finns det organisationer som utestängs på grund av fastställda bidragskriterier? Om ja, vilken typ av organisation?

Finns det något ni vill lägga till, som ni anser att jag behöver veta, skriv här:

Tack för hjälpen!!

Berit Israelsson
Konsult & Utvärdering
Tomtebogatan 14
S-113 39 Stockholm
Sverige